

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

DIPLOMOVÁ PRÁCE

MANAGEMENT FIREM

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE/TITLE OF THESIS

Likvidace obchodních společností

TERMÍN UKONČENÍ STUDIA A OBHAJOBA (MĚSÍC/ROK)

10/2019

JMÉNO A PŘÍJMENÍ STUDENTA / STUDIJNÍ SKUPINA

Sandra Červená

JMÉNO VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

JUDr. Bc. Peter Brezina, Ph.D.

PROHLÁŠENÍ STUDENTA

Odevzdáním této práce prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou práci na uvedené téma vypracovala samostatně a že jsem ke zpracování této diplomové práce použila pouze literární prameny v práci uvedené.

Jsem si vědoma skutečnosti, že tato práce bude v souladu s § 47b zák. o vysokých školách zveřejněna, a souhlasím s tím, aby k takovému zveřejnění bez ohledu na výsledek obhajoby práce došlo.

Prohlašuji, že informace, které jsem v práci užila, pocházejí z legálních zdrojů, tj. že zejména nejde o předmět státního, služebního či obchodního tajemství či o jiné důvěrné informace, k jejichž použití v práci, popř., k jejichž následné publikaci v souvislosti s předpokládanou veřejnou prezentací práce, nemám potřebné oprávnění.

Datum a místo:

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu diplomové práce za metodické vedení a odborné konzultace, které mi poskytl při zpracování mé diplomové práce.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

SOUHRN

1. Cíl práce:

Hlavním cílem diplomové práce je formulovat doporučení pro obchodní společnosti, které budou procházet likvidačním procesem. Souhrn informací poskytuje návod pro likvidaci obchodních společností tak, aby tento proces byl co nejefektivnější, úspěšný a byl zakončen výmazem z obchodního rejstříku. Diplomová práce poskytuje ucelené informace o celém likvidačním procesu dle aktuálně platné judikatury

Dílčím cílem diplomové práce je analýza změn, které přinesla rekodifikace soukromého práva platná od roku 2014, která se dotkla mimo jiných oblastí i oblasti likvidace obchodních společností.

2. Výzkumné metody:

Teoreticko-metodologická část této práce je zpracována na základě rozboru platných právních předpisů a kompilací odborné literatury vztahující se k tématu. Předložený text má povahu literární rešerše. Analyticko-praktická část práce je zpracována především na základě postupu z teoreticko-metodologické části z podkladů likvidovaných společností. V práci byly použity metody dedukce a indukce.

3. Výsledky práce:

V diplomové práci jsou detailně specifikovány a rozebrány jednotlivé pojmy likvidačního procesu, jakož i jednotlivé kroky či úkony, které úspěšné zvládnutí procesu provází. V teoreticko-metodologické části je dle aktuálně platné judikatury charakterizován likvidační proces, což tvoří základy pro část analyticko-praktickou, kde ve stejné posloupnosti, tedy v logicky navazujícím řetězci je specifikován proces dobrovolné likvidace reálné společnosti, jakož i proces likvidace obchodní společnosti na základě rozhodnutí soudu. V závěrečné kapitole analyticko-praktické části je analýza rekodifikace soukromého práva, což byla v českém prostředí nejzásadnější změna právní judikatury za poslední desítky let. Analýza se především zaměřuje na změny, které jsou významné pro proces likvidace obchodních společností.

4. Závěry a doporučení:

Diplomová práce je ucelený návod pro likvidaci obchodních společností dle aktuálně platných právních předpisů. Čtenář práce získá souhrn informací, na základě nichž, je možné úspěšně provést likvidaci obchodní společnosti. Teoretické poznatky, které jsou výtahem z aktuálně platné judikatury jsou doplněny o praktické informace a poznatky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Likvidace, likvidátor, obchodní společnost, obchodní korporace, zákon o obchodních korporacích

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

SUMMARY

1. Main objective:

The main aim of the thesis is formal process termination activities of the companies. The thesis describing the most effective way, how companies can be cancelled by law. This text should present comprehensive information about liquidation of the company according to currently applicable legislation in Czech republic.

The partial aims of the thesis is analysis of legislation changes related to the issue of liquidation of the company.

2. Research methods:

The theoretical-methodological part was based on the analysis legal regulations and other professional literature. The thesis has the literary research character. The analytical–practical part was based on the analysis internal documents of the real liquidated company. The scientific methods used in this text were deductions and inductions.

3. Result of research:

In the thesis are specified in detail one by one important technical terms that relate with liquidation process. Concurrently there are specified tasks of the person who realizes the liquidation process. In theoretical-methodological part are theoretical procedures according to valid legislation. In the analytical-practical part are real tasks which follow theoretical instructions in previous section. The thesis contains comparison old and new legislation.

4. Conclusions and recommendation:

The thesis is the comprehensive guide for extinction of the company according to currently applicable legislation. The reader can get many useful advices, information and hints which the reader can use for the realization of own liquidation.

KEYWORDS

Liquidation of the Company, Law on Commercial Corporations, The Demise of the Company, Commercial Corporation

JEL CLASSIFICATION

K2 Regulation on Business Law

K22 Business and Securities Law

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:	Sandra Červená
Studijní program:	Ekonomika a management (Ing.)
Studijní obor:	Management firem
Studijní skupina:	MF 24
Název DP:	Likvidace obchodních společností
Zásady pro vypracování (stručná osnova práce):	1 Úvod 2 Teoreticko-metodologická část 2.1 Vymezení pojmů 2.2 Charakteristika procesu likvidace obchodní společnosti 2.3 Metodika práce 3 Analyticko-praktická část 3.1 Příprava a průběh likvidace obchodní společnosti 3.2 Srovnání s průběhem likvidace před rekodifikací 4 Závěr
Seznam literatury: (alespoň 4 zdroje)	• HAVEL, B. <i>Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem</i>. Ostrava : Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-923-9. • JOSKOVÁ, L., PRAVDOVÁ, M., ZACHARDOVÁ, A. <i>Likvidace obchodních společností</i>. Praha : C.H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-646-3. • PILÁTOVÁ, J. <i>Likvidace obchodních společností</i>. Olomouc : ANAG, 2014. ISBN 978-80-7263-877-2. • ROZEHNAL, A. <i>Obchodní právo</i>. Plzeň : Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-524-1
Harmonogram	• Zpracování cílů a metodiky do 31. 12. 2018 • Zpracování teoretické části do 31. 1. 2019 • Zpracování výsledků do 31. 3. 2019 • Finální verze do 1. 5. 2019
Vedoucí práce:	JUDr. Bc. Peter Brezina, Ph.D.

prof. Ing. Milan Žák, CSc.
rektor

V Praze dne 1. 12. 2018

Prof. Ing.
Milan
Žák CSc.

Digitálně podepsal Prof.
Ing. Milan Žák CSc.
DN: cn=Prof. Ing. Milan
Žák CSc., c=CZ, o=Vysoká
škola ekonomie a
managementu, a.s.,
givenName=Milan,
sn=Žák,
serialNumber=ICA -
10393535

Obsah

1 Úvod	1
2 Teoreticko-metodologická část práce	4
2.1 Vymezení pojmů.....	6
2.1.1 Osoba likvidátora.....	7
2.1.2 Návrh na provedení zápisu změn v obchodním rejstříku	9
2.1.3 Likvidační podstata a likvidační skupiny	10
2.1.4 Věřitelé obchodní společnosti v likvidaci	11
2.2 Charakteristika procesu likvidace obchodní společnosti	12
2.2.1 Kdy a proč likvidovat	12
2.2.2 Kdy nelze použít likvidaci.....	13
2.2.3 Povolání osoby likvidátora do výkonu funkce	13
2.2.4 Odměna likvidátora	14
2.2.5 Převzetí likvidované obchodní společnosti osobou likvidátora.....	15
2.2.6 Průběžné zprávy o likvidačním procesu.....	16
2.2.7 Dokumenty likvidačního procesu, mimořádná účetní závěrka.....	17
2.2.8 Personální problematika	19
2.2.9 Vypořádání se s institucemi státní správy	21
2.2.10 Zpeněžení zůstatků	22
2.2.11 Pohledávky likvidované obchodní společnosti.....	24
2.2.12 Konečná zpráva o průběhu likvidace.....	26
2.2.13 Vyplacení podílu na likvidačním zůstatku	27
2.2.14 Ukončení likvidačního procesu	28
2.2.15 Zánik obchodní společnosti.....	28
2.2.16 Rizika likvidačního procesu	29
2.2.17 Neukončený likvidační proces	31
2.2.18 Podání insolvenčního návrhu	31
2.2.19 Likvidace nařízené soudem	32
2.3 Metodika práce.....	33
3 Analyticko-praktická část	36
3.1 Příprava a průběh likvidace obchodní společnosti.....	36
3.1.1 Obchodní společnost XYZ	37
3.1.2 Vstup společnosti XYZ do likvidace.....	37
3.1.3 Převzetí likvidované společnosti XYZ	39
3.1.4 Rizika likvidace obchodní společnosti XYZ.....	40

3.1.5	Likvidační podstata společnosti XYZ	40
3.1.6	Oznámení o vstupu do likvidace věřitelům společnosti XYZ	42
3.1.7	Instituce státní správy a ostatní.....	42
3.1.8	Archivace dokumentů.....	45
3.1.9	Konečná finanční bilance	46
3.1.10	Konečná zpráva o průběhu likvidace společnosti XYZ	47
3.1.11	Návrh na rozdělení likvidačního zůstatku	47
3.1.12	Ukončení procesu likvidace společnosti XYZ	47
3.1.13	Obchodní společnost ABC	48
3.1.14	Nářízení likvidace společnosti ABC soudem	48
3.1.15	Likvidační řízení reálných obchodních společností	49
3.2	Srovnání s průběhem likvidace před rekodifikací.....	50
4	Závěr	53

Seznam zkratek

NOZ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

ObchZ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

ZOK Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů

1 Úvod

Tématem diplomové práce je právní úprava likvidace obchodních společností. Likvidační proces právnických osob je pojem, který se v právním a ekonomickém prostředí České republiky do roku 1990 téměř nevyskytoval, a to pochopitelně z důvodu předchozího státního zřízení.

Po roce 1990 došlo k rozpadu centrálně řízené ekonomiky, došlo k privatizaci státních podniků a rozvoji podnikatelského prostředí. To sebou přineslo rozmach v zakládání obchodních společností, dle tehdy platného zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (ObchZ). Tento obchodní zákoník byl nahrazen přijetím nového občanského zákoníku, zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (NOZ) a také přijetím zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (ZOK). Nová právní úprava je účinná od 1.1.2014.

Zanikání obchodních společností je jedním z přirozených procesů, které ekonomiku provází. Může se jednat jak o obchodní společnosti, které formálně existují, nicméně žádnou činnost nevykazují, tak i o obchodní společnosti, které aktivitu vykazují, ale jejich statutární orgán se rozhodl jejich činnost ukončit. Tento jev není negativním ekonomickým jevem, naopak jde o standardní situaci, a i díky němu dochází k čištění trhu.

Dle dostupných statistik (BusinessInfo.cz, 2018) zánik obchodních společností stále narůstá. V roce 2016 zaniklo 8 079 obchodních společností, z toho 6 019 zaniklo na základě likvidačního procesu. V roce 2017 pak svou existenci formálně ukončilo 11 526 obchodních společností a z toho likvidací prošlo 8 810. Poslední statistika je z prvního pololetí roku 2018. V tomto období zaniklo 5 987 obchodních společností a likvidačním procesem z toho prošlo 4 704.

Likvidační proces obchodních společností může být dobrovolným procesem ukončení jejich existence. Na základě přijetí rozhodnutí vlastníka či statutárního orgánu společnosti, tato vstoupí do procesu zrušování. Kromě dobrovolného zrušení obchodních společností existuje i druhý typ, kterým je nařízení likvidačního řízení právnické osoby na základě rozhodnutí soudu.

Likvidační řízení není přípustné a v zásadě ani nutné u přeměn obchodních společností do jiné formy. Pokud společnost zaniká fúzí či obdobnou přeměnou, jedná se o zrušení právnické osoby bez likvidace.

Do procesu dobrovolné likvidace právnická osoba vstupuje z několika důvodů. Může se jednat o splnění účelu, za kterým byla zakládána, uplynutím doby, na kterou byla zakládána, ale také z prostého rozhodnutí společníků, že již tito dále nechtějí v obchodní činnosti pokračovat. Podstatné ale je, že likvidační proces je určen pro obchodní společnosti, které mají dostatečnou výši majetku a jsou schopny uhradit své závazky vůči věřitelům.

Pokud obchodní společnost dostatek aktiv nemá, či je v průběhu likvidačního řízení zjištěno, že výše aktiv nedokáže pokrýt pohledávky věřitelů, musí tato vstoupit do insolvenčního řízení.

Vstupem do likvidace je ukončena běžná činnost obchodní společnosti. Všechny úkony, které jsou po vstupu do likvidace činěny, musí vést k jedinému cíli, a to je zánik společnosti. Zaměstnanci obchodní společnosti jsou propuštěni, stávající majetek je zpeněžen, jsou vyrovnány dluhy vůči věřitelům, které zpravidla tvoří pouze dodavatelé, ale také instituce státní správy aj.

Vyrovnání jsou také vlastníci obchodní společnosti, kteří obdrží svůj podíl na likvidačním zůstatku. Následně je obchodní společnost vymazána z obchodního rejstříku a její existence je formálně ukončena.

Diplomová práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. Jsou to úvod, teoreticko-metodologická část, analyticko-praktická část a závěr. Jednotlivá témata, které přinášejí hlavní kapitoly jsou dále rozpracovány v podkapitolách.

Jak již bylo řečeno, po úvodní části navazuje teoreticko-metodologická část. V této části práce je rozpracován likvidační proces z teoretického hlediska. Jsou zde definovány základní pojmy, které likvidační proces přináší. Kapitola je řazena v logickém rámci, který proces likvidace tvoří. Tedy od prvotního přijetí rozhodnutí o zrušení obchodní společnosti jejím statutárním orgánem, přes osobu likvidátora, kterou je nutno povolat do funkce, zpeněžení likvidační podstaty, až po konečné rozhodnutí soudu o výmazu obchodní společnosti z veřejného rejstříku.

Príslušné podkapitoly teoreticko-metodologické části také řeší specifické situace, které mohou v likvidačním procesu nastat. Jsou to situace, kdy likvidaci obchodní společnosti použít nelze, či když likvidační proces nelze ukončit.

Závěr teoretické části je věnován likvidačním nařízením na základě soudního rozhodnutí. Metodologická část pak osvětluje, jak byla práce zpracována a jaké byly pro zpracování použity zdroje, kdy vzhledem k povaze práce, jsou to předně právní předpisy.

Třetí hlavní kapitolou je analyticko-praktická část. V této části diplomové práce je řešen likvidační proces z praktického hlediska, tedy jak skutečně probíhá. Je zde aplikován stejný logický rámec, jako byl použit v teoretické části a na základě něj, je krok po kroku vysvětlen likvidační proces vybraných společností. V první části této kapitoly je likvidována obchodní společnost, která do likvidačního procesu vstoupila na základě dobrovolného rozhodnutí. V další části je uveden příklad nedobrovolné likvidace, tedy je likvidována společnost o jejímž vstupu do likvidačního řízení rozhodl soud.

Z důvodu neudělení souhlasu vlastníků likvidovaných obchodních společností, musely být tyto anonymizovány, nicméně jednotlivé fáze likvidačního procesu jsou popsány reálně tak, jak proběhly a jsou zde použita reálná data.

Celou diplomovou práci navíc protíná linka rekodifikace soukromého práva v České republice. Judikatura upravující likvidační proces byla změněna a od 1.1.2014 vstoupily v platnost nové právní předpisy. Poslední podkapitola analyticko-praktické části je tak věnována shrnutí nejdůležitějších změn, které tato rekodifikace přinesla.

Hlavním cílem diplomové práce je formulovat doporučení pro obchodní společnosti, které vstupují do likvidačního procesu. Na základě sestavení jednotlivých kroků likvidačního procesu do uceleného rámce, tak aby tento byl co nejefektivnější a v konečném důsledku především úspěšný, bude sestaven návod pro likvidaci obchodní společnosti dle aktuálně platné judikatury. Práce se také bude věnovat možným rizikům, která mohou v procesu nastat.

Práce nabízí jak teoretický návod na realizaci likvidace obchodní společnosti, tak zejména v analyticko-praktické části praktické rady a doporučení, které vznikly během likvidování skutečné obchodní společnosti, a to na základě dobrovolného rozhodnutí. Práce také uvádí reálný postup při nedobrovolné likvidaci na základě rozhodnutí soudu. Dílčím cílem práce je pak analýza změn, kterou přinesla změna judikatury vztahující se k likvidačnímu procesu.

Práce je zpracována na základě rozboru judikatury, a to jak dle aktuálně platných právních předpisů, tak již zmíněných právních předpisů, které byly platné před rekodifikací soukromého práva. Předložená diplomová práce má v teoreticko-metodologické části povahu literární rešerše. Použity byly také metody dedukce a indukce.

Toto téma bylo autorem zvoleno obzvláště na základě osobního zájmu. Proces likvidace obchodních společností tvoří zatím úzkou část agendy v profesním životě autora. Proto byla

využita příležitost zpracovat diplomovou práci na toto téma, aby získané poznatky a zkušenosti mohl autor dále zhodnotit ve svém profesním životě.

Dalším důvodem pro výběr tématu bylo, že jak je vidět na výše uvedených statistikách počtu likvidovaných obchodních společností, jedná se o čím dál častější proces ukončení jejich činnosti a do budoucna bude číslo pravděpodobně dále stoupat.

2 Teoreticko-metodologická část práce

Politická a ekonomická revoluce, která po roce 1990 v České republice proběhla, sebou přinesla rozmach soukromého sektoru, tedy podnikání. Podnikání či výdělečná činnost může být prováděna jak fyzickou, tak právnickou osobou. Fyzická osoba podniká samostatně, na své jméno, tedy jako osoba samostatně výdělečně činná.

Podnikání právnických osob je realizováno prostřednictvím obchodních společností. Jsou to akciová společnost, společnost s ručením omezeným, komanditní společnost, družstvo a veřejná obchodní společnost.

Ukončení podnikání fyzických osob není spojené s příliš velkou administrativní zátěží, tyto podnikají na základě živnostenského oprávnění, které není složité zrušit či přerušit. Ukončení činnosti a faktické existence právnických osob, je již složitějším procesem.

V následujícím textu bude rozebrán likvidační proces obchodních společností. Jedná se o jednu z možností, jak obchodní společnost může zaniknout a formálně zrušit svou existenci.

Zrušení, likvidace a zánik obchodní společnosti jsou tři fáze procesu, kterým je možné fakticky ukončit činnost obchodní společnosti a její existenci, jako subjektu práva. V první fázi se jedná o zrušení obchodní společnosti a aktuálně platná legislativa rozeznává čtyři druhy zrušení, které budou níže detailněji rozebrány.

Po první fázi zrušení, následuje fáze likvidace obchodní společnosti a teprve po likvidačním procesu dochází k zániku, tedy ke stavu, kdy obchodní společnost přestane existovat. Tyto tři fáze ukončení existence právnické osoby jsou upraveny v NOZ.

V ZOK jsou dále právně upraveny zvláštní důvody, pro které je možné společnost zrušit, jako např. zrušení obchodní společnosti na základě nařízení soudu. V ZOK jsou také vymezeny pravomoci jednotlivých orgánů obchodní společnosti při procesu likvidace a v neposlední řadě ZOK upravuje pravidla pro nakládání s likvidačním zůstatkem (Josková et al., 2015, s. 199).

Zrušení obchodní společnosti je první fází procesu ukončení faktické existence tohoto subjektu. Tuto fázi upravuje § 168 NOZ. Na základě tohoto ustanovení dochází ke zrušení obchodní společnosti na základě přijetí rozhodnutí společníka nebo valné hromady. Jedná se tedy o dobrovolné zrušení.

Dobrovolné zrušení obchodní společnosti může také následovat na základě naplnění cíle či účelu, za kterým byla právnická osoba založena. Může se také jednat o situaci, kdy uplynula doba, na kterou byla obchodní společnost založena. V takovém případě mají tyto společnosti ve společenské smlouvě zapsáno, kdy a za jaké situace dojde k jejich zrušení. O nedobrovolné zrušení obchodní společnosti se jedná v tom případě, že její zrušení bylo nařízeno na základě pravomocného rozhodnutí soudu.

Aktuálně platná právní úprava rozlišuje tedy výše zmíněné čtyři typy zrušení obchodní společnosti. Prvním je dobrovolné zrušení. K dobrovolnému zrušení dochází na základě přijetí rozhodnutí, a to buď dohodou všech společníků nebo na základě přijetí rozhodnutí valnou hromadou.

Dohoda všech společníků obchodní společnosti musí mít formu notářského zápisu. Notářský zápis je vyžadován i v případě, pokud se jedná pouze o jednoho společníka. Jeden společník nemůže rozhodovat na základě svolání valné hromady, ale rozhoduje přímo, kdy jeho rozhodnutí je v některých případech nutné přijmout formou veřejné listiny, což je právě notářský zápis (Chalupa, Reiterman, 2018, s. 378).

Společenská smlouva může stanovit, že pravomoc o rozhodnutí zrušení obchodní společnosti bude udělena valné hromadě. V tom případě o zrušení bude tato rozhodovat a bude vyžadován

souhlas alespoň dvoutřetinové většiny hlasů všech společníků (Josková et al., 2015, s. 200). Rozhodnutí bude opět přijato formou veřejné listiny.

Přijaté rozhodnutí o zrušení obchodní společnosti, potažmo o jejím vstupu do likvidace není neměnné. Lze jej změnit, tedy zrušit rozhodnutí o zrušení obchodní společnosti. Taková možnost existuje do okamžiku, než byl naplněn účel likvidačního procesu. Definování okamžiku naplnění likvidačního procesu je ale velmi sporné.

Autorka Josková et al. (2015, s. 200) se domnívá, že změnit rozhodnutí o zrušení obchodní společnosti je možné až do okamžiku, kdy nedošlo k rozdělování likvidačního zůstatku. Rozhodnutí pak musí být přijato stejným způsobem a stejným orgánem obchodní společnosti, jako bylo přijato rozhodnutí, které má být zrušeno. Rozhodnutí musí mít opět formu veřejné listiny, tedy notářského zápisu.

Dalším typem procesu zrušení obchodní společnosti může být stav, kdy došlo k naplnění účelu, za kterým byla společnost zřízena. Tento účel je stanovený ve společenské smlouvě a má zcela konkrétní definici. Existence společnosti je tedy vázaná na tento konkrétní důvod nebo specifický projekt, pro který byla založena.

V typu procesu ukončení činnosti společnosti, protože byl naplněn účel, za kterým byla založena, se obchodní společnost zrušuje automaticky ke dni, kdy došlo k naplnění stanoveného cíle. Cíl je stanoven teoreticky, takže při běžném chodu společnosti může být opět velmi obtížné takový den určit. Aby tedy nešlo ke zrušení společnosti v konfliktu se zájmy společníků, je možné jejímu zrušení předejít tak, že dojde ke změně společenské smlouvy (Josková et al., 2015, s. 202).

V praxi se ale takové obchodní společnosti, které by byly založeny za konkrétním účelem, téměř nevyskytují (Josková et al., 2015, s. 202). V den zrušení, tohoto specifického typu obchodní společnosti, společnost vstupuje do likvidace.

Dalším typem zrušení existence obchodní společnosti je uplynutím doby, na kterou byla založena. Stejně jako v případě zrušení společnosti ve chvíli, kdy dojde k naplnění účelu, za kterým byla založena, tak i v tomto případě je nutné, řídit se společenskou smlouvou.

Ve společenské smlouvě může být zapsán konkrétní den, ke kterému se společnost zruší. Obchodní společnost tedy bude zřízena na dobu určitou. V tomto konkrétním případě již není nutné přijímat rozhodnutí o zrušení, tak jak je to popsáno u dobrovolného zrušení. Obchodní společnost se zrušuje automaticky ke dni, který byl zapsán ve společenské smlouvě a vstupuje do likvidačního procesu.

Pokud datum zrušení obchodní společnosti stanoveno bylo a v průběhu fungování podniku došlo ke změně rozhodnutí, tzn. že je zájem na tom, aby činnost dále pokračovala a nebyla ukončena, je opět možné změnit společenskou smlouvu, kde bude datum zrušení úplně vypuštěno nebo se změní (Josková et al., 2015, s. 202).

Vedle dobrovolného typu zrušení obchodní společnosti pracuje aktuálně platná legislativa také s typem nedobrovolného zrušení. Obchodní společnost může být nedobrovolně zrušena na základě rozhodnutí soudu, ke kterému byl podán návrh na zahájení řízení.

Návrh na nařízení likvidace obchodní společnosti podává osoba, která má na věci právní zájem. Nedobrovolné zrušení obchodní společnosti je upraveno v NOZ i ZOK a je dále rozebráno v kapitole této práce *Nářízené likvidace soudem*.

Oproti ostatním popsaným typům zrušování obchodních společností, je u likvidací obchodních společností nařízených soudem specifické to, že v další fázi, kdy společnost vstupuje

do likvidačního procesu, je zde zpravidla osoba likvidátora jmenovaná soudem z příslušného seznamu likvidátorů, vedeného za tímto účelem.

V předchozích odstavcích byla popsána první fáze ukončování činnosti obchodní společnosti, tedy její zrušení. Ať se již jedná o kterýkoliv typ z výše uvedených, následuje po fázi zrušení fáze likvidace.

Fáze likvidace je jakýmsi přechodným stavem. Obchodní společnost stále existuje a má právní subjektivitu, ale směřuje ke zrušení své existence. Účelem likvidačního procesu je dle příslušných ustanovení NOZ vypořádání majetku obchodní společnosti, tedy rozprodání likvidační podstaty, vypořádání jejích dluhů a povinností vůči orgánům státní správy a následné rozdělení likvidačního zůstatku, který se rozděluje mezi společníky.

Likvidační proces je určen pro obchodní společnosti, které mají dostatek aktiv, mají dostatek majetku. Pokud obchodní společnost nedisponuje dostatkem majetku a její pasiva převyšují aktiva, pak řeší vypořádávání svých pohledávek vůči věřitelům v rámci insolvenčního řízení.

Problém s nedostatečným majetkem společnosti je dále řešen v kapitole *Neukončený likvidační proces*. Na rozdíl od insolvenčního řízení je likvidační proces obvykle řešen bez soudních zásahů.

Dle § 196 NOZ musí obchodní společnost ode dne vstupu do likvidačního procesu směřovat pouze k tomuto cíli. Veškeré úkony musí vést k jeho naplnění a je nutné respektovat zákonné podmínky, které likvidaci upravují. Společnost ode dne, kdy do likvidace vstoupila používá své obchodní jméno s dodatkem v *likvidaci*. V tomto stadiu má společnost dále veškeré rozhodovací orgány, které mají pravomoci o jejím osudu rozhodovat, tedy mají i pravomoc odvolat osobu likvidátora a likvidační proces ukončit.

Dnem jmenování osoby likvidátora do funkce, na tohoto přechází pravomoci jednatele společnosti a na základě těchto pravomocí musí činit pouze kroky, které mu předepisuje zákon tak, aby jednal dle ustanovení § 196 NOZ a účel likvidačního procesu byl naplněn.

2.1 Vymezení pojmů

Likvidací obchodních společností je v této diplomové práci myšleno zrušení soukromého podniku. Může se jednat o společnost s ručením omezeným, stejně jako akciovou společnost či družstvo atd.

Analyzovaná právní úprava likvidačního procesu není platná pro státní podniky, či bankovní instituce. Likvidace těchto subjektů je právně upravena zvláštními zákony.

Likvidace obchodních společností je jedním ze způsobů, který lze využít pro dobrovolné zrušení právnické osoby. O dobrovolném zrušení rozhodne příslušný orgán obchodní společnosti, který má k takovému rozhodnutí pravomoci. Jedná se o disociační rozhodnutí, které není konečné, tedy je možné ho v průběhu likvidačního procesu změnit, když u tohoto nebyl naplněn jeho účel.

Likvidační proces může následovat také z jiných důvodů, než je čistě rozhodnutí, nejčastěji, valné hromady nebo soudu. Jedná se o výpověď společníka, nabytím právní moci rozhodnutí soudu, kterým je společnost zrušená, smrtí společníka, pokud společenská smlouva neumožňuje nabytí podílu ve společnosti děděním, popř. zánikem společníka, pokud společenská smlouva neumožňuje nabytí podílu právním nástupcem (Rožehnal et al., 2014, s. 201-202).

K likvidaci také může vést důvod nabytí právní moci rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek některého ze společníků, či pro nabytí právní moci rozhodnutí o zamítnutí návrhu na zahájení insolvenčního řízení, kdy taková obchodní společnost nedisponuje dostatkem majetku,

či nabytí právní moci rozhodnutí o zrušení konkursu, protože majetek společníka je zcela nedostačující (Rožehnal et al., 2014, s. 201-202).

Další důvody, na základě nichž, může být podnik také zrušen, mohou být nabytí právní moci rozhodnutí o oddlužení některého ze společníků obchodní společnosti, jakož i z důvodu pravomocného rozhodnutí postižením podílu některého ze společníků obchodní společnosti či nabytím právní moci exekučního příkazu k postižení předmětného podílu společníka (Rožehnal et al., 2014, s. 201-202).

Na závěr je to situace, kdy ani jeden ze společníků nebude ve smyslu živnostenského zákona bezúhonný, či u nich nastane překážka k provozování živnosti, anebo dojde k vyloučení společníka (Rožehnal et al., 2014, s. 201-202).

Dle platné právní úpravy rozlišujeme u zrušení obchodních společností dva typy. Prvním typem je zrušení společností bez likvidace. Nejenom, že v následujících případech nelze likvidační proces použít, ale ani zde v těchto konkrétních případech není zapotřebí, neboť veškerá práva a povinnosti zanikající obchodní společnosti přechází na jejího právního nástupce.

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, upravuje tyto přeměny:

- fúze;
- rozdělení;
- změna právní formy;
- převod jmění na společníka;
- přeshraniční přemístění sídla.

Druhým typem zrušení obchodních společností je zrušení s likvidací. § 187 NOZ definuje likvidační proces jako vypořádání majetku zrušené právnické osoby, vyrovnání dluhů vůči věřitelům a následné vypořádání čistého majetkového zůstatku.

V předchozím odstavci je uveden pojem zrušená právnická osoba. Pro likvidační proces je nutné rozlišovat a oddělovat pojmy zrušení právnické osoby a zánik právnické osoby. Společnost, či právnická osoba, je zrušená okamžikem rozhodnutí. Rozhodnout může valná hromada společnosti, ale také soud a k zániku právnické osoby pak dochází okamžikem vymazání z obchodního rejstříku (Pelikán, 2011, s. 17).

2.1.1 Osoba likvidátora

Osoba likvidátora je pro proces likvidace velice významná. Je to právě on, kdo činí veškeré úkony tak, aby byl naplněn smysl § 187 NOZ. Výkon funkce likvidátora je povolání, které má interdisciplinární přesah.

Likvidátor vykonává funkci jednatele, manažera, obchodního ředitele, ale současně musí být odborníkem na otázky právní a ekonomické tak, aby byl schopen řešit majetkové a pracovněprávní otázky, které při likvidaci podniku, z jeho předchozí běžné činnosti, budou v průběhu vyplývat (Pelikán, 2011, s. 28).

Dle § 189 odst. 1 NOZ může funkci likvidátora vykonávat jen osoba způsobilá být členem statutárního orgánu. Tyto podmínky jsou stanoveny v § 46 odst. 1 ZOK.

Osoba způsobilá být členem statutárního orgánu musí být bezúhonná, tedy nesmí být pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin související s podnikáním nebo s činností dané obchodní společnosti a taktéž u této osoby nesmí nastat skutečnost, která by byla překážkou k provozování živnosti.

Jak vyplývá z výše uvedeného, tak pro jmenování do funkce likvidátora není v České republice potřebná žádná zvláštní licence či vzdělání. Autor Pelikán (2011, s. 28-29) uvádí: „V civilizovaném zahraničí je obvyklé, že funkce likvidátora je přísně licencována a výkon činnosti bez takového oprávnění je trestný. Podmínkou je i náležité profesní pojištění. V našich podmínkách může být likvidátorem např. jeden ze společníků, jednatel, zaměstnanec podniku, např. finanční ředitel. Po zkušenostech z řady neprofesionálně prováděných likvidací se autor domnívá, že by tuto práci měl vykonávat profesionál, který bude vybaven patřičnými znalostmi, zkušenostmi a kvalifikací, což je podmínkou kvalitně provedené práce ve prospěch vlastníků i věřitelů.“

Zatímco v současné právní úpravě může být likvidátorem fyzická i právnická osoba, tak v předchozí právní úpravě mohla být likvidátorem pouze osoba fyzická. Pokud je likvidátorem jmenována právnická osoba, musí tato určit osobu, která bude likvidaci vykonávat, tedy ponese za ní jmenovitě právní odpovědnost a její jméno bude zapsáno v obchodním rejstříku (Pelikán, 2011, s. 11).

Předchozí právní úprava pro výkon funkce likvidátora nestanovovala téměř žádné jiné podmínky. Změna tedy nastala v tom, že likvidátor, zcela logicky, musí splňovat podmínky pro člena statutárního orgánu, a to proto, že v průběhu likvidace na něj mnoho pravomocí statutárního orgánu přechází.

Úkolem likvidátora při výkonu jeho funkce a úspěšném zvládnutí likvidačního procesu je přednostně dodržení všech zákonných postupů, a to v co nejoptimálnější časové období. Dále je to efektivní vyřešení zaměstnaneckých a sociálních otázek, jakož i úsporné a citlivé nakládání s likvidačním zůstatkem společnosti.

Likvidátor je také povinen optimálně pracovat s náklady, které sebou samotná likvidace nese tak, aby bylo dosaženo co nejvyššího likvidačního zůstatku. Úspěšně zvládnutý proces likvidace se také neobejde bez dodržování harmonogramu a včasného řešení specifických otázek, které sebou nese konkrétní typ podniku, který je likvidován. Můžou to být otázky ekologické či bezpečnostní apod.

Posledním bodem ze základního výčtu povinností likvidátora při výkonu funkce je zajištění veškeré dokumentace potřebné k tomu, aby likvidační proces byl ukončen výmazem podniku z obchodního rejstříku (Pelikán, 2011, s. 11-12).

Zvláště při složitějších likvidačních procesech větších podniků je logické, že jedna osoba likvidátora nemůže personálně obsáhnout celé řízení. Proto je vhodné a často i nutné vytvoření likvidačního týmu. Velikost takového týmu, který je schopen zajistit úspěšnou likvidaci záleží na velikosti podniku či na složitosti případu, tj. na počtu věřitelů, na typu a velikosti majetku likvidované společnosti, popř. na počtu zaměstnanců.

Likvidační tým je možné složit jak z pracovníků likvidované obchodní společnosti, tak z externích expertů specializujících se na potřebnou oblast (Pelikán, 2011, s. 12).

V případě, že do funkce likvidátora bylo jmenováno více osob, tvoří tyto kolektivní orgán. I když zákonem není nijak stanoveno kdy a v jakém případě povolát více likvidátorů, je pak zcela logické, že při složitém likvidačním procesu větších společností, bude vhodné povolát více osob tak, aby při likvidaci byla dodržena péče řádného hospodáře a žádný aspekt procesu nebyl opomenut (Pilátová et al., 2017, s. 45).

Způsob fungování kolektivního orgánu složeného z likvidátorů upravuje § 156 NOZ. První odstavec stanovuje, že kolektivní orgán rozhoduje ve sboru a rozhodování jsou přijímána prostřednictvím hlasování většiny hlasů zúčastněných členů. Druhý odstavec pak umožňuje rozdělit pravomoci členů dle oborů a za této situace každý člen rozhoduje za svůj přidělený

obor. Avšak takovéto rozdělení pravomocí nezbavuje ostatní členy kolektivního orgánu dohledu nad řádnou správou záležitostí společnosti.

V den, kdy byl likvidátor jmenován do funkce na něj přechází práva a povinnosti statutárního orgánu. Likvidátor má právo jednat za společnost, hospodařit s majetkem společnosti a u této činnosti dodržovat právní úpravu likvidačního procesu. Stejně tak má právo vykonávat funkci a plnit povinnosti osoby zaměstnavatele, pokud společnost v době vstupu do likvidace má zaměstnance.

Výše popsané činnosti likvidátora se řídí velkým množstvím právních předpisů. Likvidátor je ve své funkci povinen dbát na dodržování platných právních předpisů a v případě jejich porušování, je za takovou skutečnost trestněprávně odpovědný (Pelikán, 2011, s. 21).

Likvidátor tedy dle předchozího odstavce jedná za společnost a za své jednání nese odpovědnost. Jaký je ale jeho vztah k výkonným orgánům společnosti? V první řadě je nutné říci, že skutečnost, že obchodní společnost vstoupila do likvidačního procesu nemá vliv na pravomoci a existenci jejích orgánů.

Dle § 193 NOZ přechází práva a povinnosti jednatele na osobu likvidátora, ale faktický jednatel, ten, který je zapsaný v obchodním rejstříku ve své funkci nadále zůstává. Sice v této situaci dochází k tomu, že jeho činnosti jsou omezené, protože obchodní společnost v likvidaci může vykonávat pouze takové činnosti, které slouží jedinému účelu, a to naplnění likvidačního řízení (Josková et al., 2015, s. 208). I přes toto, má původní jednatel ve společnosti dále svoji funkci.

Dle § 189 NOZ, pokud nastane stav, že funkce likvidátora zanikne, pak je to právě jednatel, který do doby, než bude jmenován nový likvidátor, přejímá jeho práva a povinnosti a fakticky vykonává post likvidátora.

V případě, že post likvidátora zanikne, je výkonný orgán společnosti, nejčastěji valná hromada, povinný zvolit novou osobu likvidátora. Co víc, pak pokud společenská smlouva neurčuje, že valná hromada jmenuje do funkce likvidátora, jmenuje tohoto právě jednatel obchodní společnosti (Josková et al., 2015, s. 208). Jednateli společnosti navíc předepisuje povinnosti i jiná legislativa, např. je to zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev.

V průběhu likvidačního procesu je zachována i činnost valné hromady. Opět jsou její pravomoci omezeny, např. v průběhu likvidace nemůže měnit základní kapitál obchodní společnosti, nicméně řada jejích kompetencí je zachována, a to včetně povinnosti zasedat minimálně jednou za rok (Josková et al., 2015, s. 208).

V průběhu likvidace zůstává zachována i činnost dozorčí rady, pokud ji obchodní společnost má. Její činnost v průběhu likvidace se vztahuje hlavně na kontrolu činnosti jmenovaného likvidátora a pokud v průběhu likvidace zanikne některý z postů v dozorčí radě, je společnost povinná zvolit člena nového, a to i když se blíží faktické ukončení její činnosti (Josková et al., 2015, s. 208).

2.1.2 Návrh na provedení zápisu změn v obchodním rejstříku

Likvidační proces je zahájený dnem přijetí rozhodnutí orgánu obchodní společnosti, který k tomuto má pravomoc. Na základě tohoto rozhodnutí je sepsán notářský zápis a je povolána osoba likvidátora.

Dalším krokem, který musí následovat, je podání návrhu k příslušnému rejstříkovému soudu. Likvidátor tento návrh musí podat bez zbytečného odkladu. Obchodní společnost po dobu průběhu procesu likvidace užívá své obchodní jméno s dodatkem v *likvidaci*.

Právnícká osoba, která do likvidačního procesu vstoupila, od této chvíle nesmí vykonávat činnost, ke které byla zřízena zakladatelskou smlouvou. Společnost může pouze vykonávat činnosti, které vedou k jejímu zrušení. Obchodní společnost má v této době zachovanou právní osobnost, ale pouze omezenou svéprávnost a od okamžiku vstupu do likvidace nesmí nikdo za společnost jednat za jiným účelem, než je účel likvidace (Rožehnal et al., 2014, s. 202).

Návrh na provedení zápisu změn v obchodním rejstříku, který podá jmenovaný likvidátor bez odkladu, musí obsahovat také zdůvodnění podání. Součástí odůvodnění musí být notářský zápis, identifikační údaje likvidované obchodní společnosti, datum zahájení likvidačního procesu a také musí obsahovat návrh zrušovacího ustanovení (Pilátová et al., 2017, s. 16).

Zrušovací ustanovení obsahuje název společnosti, identifikační číslo, sídlo společnosti, datum zrušení a datum zahájení likvidace, jakož i doplnění názvu obchodní společnosti o dodatek v *likvidaci*.

Dále je k návrhu připojen dokument o ustanovení likvidátora, která obsahuje identifikační údaje jeho osoby, popř. identifikační údaje ustanovené společnosti a jejího jmenovaného zástupce pro proces likvidace. Součástí je také již zmíněný notářský zápis o vstupu do likvidace a podpisový vzor likvidátora, který obsahuje prohlášení o výkonu jeho funkce (Pilátová et al., 2017, s. 16).

Po podání návrhu na provedení zápisu změn v obchodním rejstříku je dále povinné a pro likvidátora zákonnou povinností, oznámit vstup obchodní společnosti do likvidace prostřednictvím inzerce v Obchodním věstníku. Dle § 198 NOZ je likvidátor povinen zveřejnit tuto informaci bez zbytečného odkladu a nejméně dvakrát za sebou. Mezi dvojím zveřejněním musí být nejméně dvoutýdenní odstup.

Oznámení v Obchodním věstníku bude doplněno o výzvu pro věřitele likvidované obchodní společnosti, kteří se na základě tohoto, musí přihlásit se svými pohledávkami. Lhůta pro přihlášení pohledávek do likvidačního řízení nesmí být kratší než po dobu tří měsíců od druhého oznámení v Obchodním věstníku (Pilátová et al., 2017, s. 16).

2.1.3 Likvidační podstata a likvidační skupiny

Likvidační podstata je termín, který se poprvé objevuje v NOZ, tzn. nebyl součástí předchozí právní úpravy, součástí ObchZ. Likvidační podstata je soubor majetku zrušené právnické osoby, s kterým bude a je v likvidačním procesu dále nakládáno.

Likvidační podstata je tedy naprosto klíčová pro likvidátora, protože zpeněžení likvidační podstaty je jeho hlavním zájmem a povinností. Postup likvidátora při zpeněžování majetku zrušené společnosti je uveden v § 202 NOZ.

Jednou z klíčových aktivit v procesu likvidace obchodních společností je umoření dluhů vzniklých v průběhu fungování společnosti. Splácení pohledávek věřitelů se řídí pravidlem rozdělení věřitelů do likvidačních skupin. O třech likvidačních skupinách pojednává § 201 a 202 NOZ.

§ 201 NOZ dělí věřitele do tří likvidačních skupin a na základě tohoto pořadí jsou umořovány dluhy vůči nim. V první řadě je nutné uhradit náklady spojené s likvidačním procesem. V druhé likvidační skupině jsou pohledávky vůči zaměstnancům společnosti a v třetím kroku pak přichází úhrada pohledávek všech ostatních věřitelů právnické osoby.

Pokud majetek likvidované právnické osoby nepokryje veškeré závazky jedné skupiny, pak obdrží poškození věřitelé v rámci jedné příslušné skupiny poměrnou úhradu jejich pohledávek (Pilátová et al., 2017, s. 53).

§ 202 NOZ pak definuje postup v situaci, kdy se v přiměřené době nepodaří majetek likvidované společnosti zpeněžit. V takovém případě se finančními prostředky uhradí pohledávky dle § 201 NOZ a v dalším kroku se nezpeněžený majetek společnosti, tedy likvidační podstata, nabídne k převzetí věřitelům. Pokud některý věřitel odmítne převzetí, jeho pohledávka zanikne dle § 203 NOZ.

2.1.4 Věřitelé obchodní společnosti v likvidaci

Vstupem obchodní společnosti do likvidačního procesu je nejvíce ohrožená skupina věřitelů této společnosti. Likvidační proces znamená pro tuto skupinu subjektů ohrožení jejich práv. Z toho důvodu je jejich ochraně věnována v právní úpravě velká pozornost.

První ochranou, která je jim poskytnuta NOZ, je informační povinnost likvidované společnosti. Známí věřitelé jsou o vstupu obchodní společnosti do likvidačního procesu informováni adresně. Ostatní věřitelé jsou informováni prostřednictvím oznámení v Obchodním věstníku.

Klíčový význam pro obhájení práv věřitelů, ale má jejich přihlášení pohledávek ve stanovené lhůtě. Po podané přihlášce má likvidátor přehled o výši pohledávek. Věřitelé díky včasné podané přihlášce mají vyšší šanci na splacení jejich pohledávky, protože možnost, že pohledávka nebude zjistitelná z vedeného účetnictví likvidované společnosti možná je.

Autorka Josková et al. (2015, s. 218) k přihláškám věřitelů uvádí: „*Formu a obsah přihlášky zákon nikterak nereguluje. Z hlediska právní jistoty je vhodné, aby pohledávka byla přihlášena písemně a aby z přihlášky byl zřejmý důvod vzniku, výše uplatňované pohledávky a její splatnost; vždy je nezbytné jednoznačně vymezit věřitele.*“

Jak již bylo uvedeno výše, vždy existuje možnost, že likvidovaná obchodní společnost bude mít věřitele, jejichž pohledávka není zjistitelná z účetních záznamů. Oproti tomu pohledávky, které z účetních záznamů zjistitelné jsou, musí být uhrazené. Tito věřitelé své pohledávky přihlašovat nemusí, nemají tu povinnost. Tito věřitelé byli informováni adresně, jedná se tedy o známé věřitele.

Pokud by známé pohledávky vypořádány nebyly, vystavuje se likvidovaná obchodní společnost tomu, že takový věřitel podá na obchodní společnost insolvenční návrh v průběhu likvidace a tato pak bude v rámci důkazního břemena muset prokázat, že disponuje dostatečnými prostředky pro dokončení likvidace (Josková et al., 2015, s. 218).

Pokud by se věřitel obchodní společnosti přihlásil se svým nárokem v době, kdy společnost již zanikla, stále má nárok na úhradu své pohledávky. Pokud byla společnost vymazána z obchodního rejstříku, pak jsou ohroženi společníci tohoto zaniklého subjektu, protože dle § 39 ZOK ručí společníci zaniklé právnické osoby za její dluhy do výše jejich podílu na likvidačním zůstatku (Josková et al., 2015, s. 218).

Z hlediska právní opatrnosti lze jen doporučit, aby věřitelé své pohledávky přihlásili v každém případě, a to i když se jedná o známé věřitele, kteří byli informováni adresně. § 198 NOZ sice uvádí, že známí věřitelé mají být informováni adresně, nespécifikuje u těchto výzvu k přihlášení pohledávek, přesto lze jen doporučit, aby tak učinili.

Další ochrana, kterou NOZ věřitelům likvidované obchodní společnosti poskytuje, je uvedena v § 206 NOZ. Likvidátor nesmí vyplácet podíly na likvidačním zůstatku do doby, než jsou uspokojeni všichni věřitelé. Likvidátor tak nesmí učinit ani formou zálohy.

Splacena bude i pohledávka věřitele, který ji přihlásí, i když ne ve stanovené lhůtě. Pohledávka tímto nezaniká. Autorka Josková et al. (2015, s. 219) uvádí: „*Pokud věřitel přihlásí svou pohledávku po uplynutí stanovené lhůty, avšak ještě před vyplacením podílu na likvidačním*

zůstatku, je likvidátor povinen pohledávku vypořádat. Dodatečné náklady, které s takovým postupem vzniknou (zejména nutnost znovu vypracovávat návrh na rozdělení likvidačního zůstatku a náklady spojené s konáním další valné hromady, která bude návrh na rozdělení likvidačního zůstatku schvalovat), jdou nicméně k tíži věřitele.“

2.2 Charakteristika procesu likvidace obchodní společnosti

Likvidační proces nemá vždy stejný průběh. Platné právní předpisy sice definují podmínky, které musí být splněny, aby byl proces likvidace úspěšný, ale samotný faktický průběh je v každé likvidované obchodní společnosti jiný. Rozdíly v průběhu jsou dány velikostí likvidovaného podniku, velikostí jeho majetku, počtem zaměstnanců, počtem pohledávek a závazků podniku atd.

V následujících podkapitolách budou řešeny jednotlivé fáze, či kroky likvidačního procesu, které dohromady dávají ucelený rámec, jenž vede k úspěšnému dokončení likvidace a následnému výmazu obchodní společnosti z veřejného rejstříku.

Podkapitoly se nezabývají pouze základními kroky v likvidačním procesu, ale také odpovídají na otázky, kdy a z jakého důvodu je možné se pro likvidační proces rozhodnout a co dělat v situaci, kdy nejde likvidační proces ukončit. Samostatná podkapitola je věnována také managementu rizik. V této podkapitole jsou definována hlavní rizika, která mohou být v likvidačním procesu identifikována.

2.2.1 Kdy a proč likvidovat

Důvody pro přijetí rozhodnutí o likvidaci společnosti mohou být různé. Důvodem může být splnění účelu, pro který byla právnická osoba zřízena. Důvodem, ale také může být nemožnost realizování účelu, za kterým byla právnická osoba zřízena, tedy nenaplnění podnikatelského plánu.

Ukončení činnosti společnosti se také může týkat nedostatku počtu zakázek, pokles činnosti, když již dále vedení podniku nemá zájem na dalším pokračování v podnikatelské činnosti (Pilátová et al., 2017, s. 12).

Méně častým důvodem může být i obava z ekonomické krize, popř. z aktuálního stavu ekonomické situace v Evropské unii, již je Česká republika členem a strach z hrozící ekonomické krize po vystoupení Velké Británie z Evropské unie. Nastalá ekonomická krize, stejně jako v roce 2008, může postihnout všechny odvětví podnikání a likvidace obchodních společností pak může být jedním z řešení vypořádání se s aktuálním stavem trhu (Pilátová et al., 2017, s. 12).

Obchodní společnost se může dostat do takové finanční kondice, kdy již není možné plnit své závazky vůči zaměstnancům, dodavatelům, jiným věřitelům a dotčené jsou nejčastěji instituce státní správy, tedy správce daně nebo správa sociálního zabezpečení, popř. zdravotní pojišťovny (Pilátová et al., 2017, s. 12).

Špatná ekonomická situace obchodní společnosti se může jevit jako neodvratný konec, ale jen podrobnou odbornou expertizou lze zjistit, zda aktiva společnosti skutečně nedosahují potřebné výše. Pokud ano a vedení podniku chce dále v podnikatelské činnosti pokračovat, pak je vhodné povolat specialistu na krizový management, který vytvoří plán potřebných zásahů do fungování podniku.

Pokud se vedení obchodní společnosti rozhodne již dále v činnosti nepokračovat, je nutné vyhledat možná řešení ukončení podnikatelské činnosti.

Jedním z řešení situace, kdy vedení podniku již dále nechce vytrvat v činnosti, je prodej podniku. Prodej obchodní společnosti je běžným jevem a na trhu v České republice existují společnosti, které se odkupem právnických osob přímo zabývají (Pilátová, 2017 et al., s. 12). Pokud vedení podniku prodej zamítne jako neadekvátní variantu, je dalším řešením likvidace obchodní společnosti.

2.2.2 Kdy nelze použít likvidaci

Likvidační proces není vhodné, a ani možné, použít na úplně jakýkoliv případ, kdy obchodní společnost ukončuje svoji činnost. K likvidaci nemůže dojít u těch obchodních společností, které ukončují svoji činnost a jejichž veškerý majetek, včetně jejich závazků, kompletně přechází na jiný subjekt.

Typickým příkladem situace, kdy není možné použít institut likvidace, je v případě přeměn obchodních společností. Jedná se o fúzi, rozdělení či převod jmění společnosti na společníka. V takovém případě obchodní společnost zanikne v den zápisu její přeměny do obchodní společnosti, ale její všechna aktiva a pasiva přechází na jiný podnikatelský subjekt, na jejího právního nástupce.

Likvidační proces není v případě přeměn obchodních společností možné použít, a ani to z podstaty věci není nutné ho použít, protože všechny pohledávky věřitelů zanikající společnosti přebírá nástupnický subjekt, který za ně nese odpovědnost a jsou jeho závazkem (Josková et al., 2015, s. 203). Přeměny obchodních společností jsou legislativně upraveny zákonem č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev.

Dalším příkladem, který zde bude uveden pro situaci, kdy není pro obchodní společnost možné použít likvidační proces, je případ konkursního řízení. Dle autorky Joskové et al. (2015, s. 203), pokud byla obchodní společnost v konkursu a tento byl zrušen, ať již z důvodu nedostatečného majetku obchodní společnosti či z důvodu splnění rozvrhového řízení, není možné takovou společnost likvidovat. Z předchozího řízení je již prokázáno, že společnost nedisponuje dostatečným majetkem na vypořádání svých dluhů vůči věřitelům. Aktiva obchodní společnosti nemají dostatečnou výši.

Likvidační proces je určen pro obchodní společnosti, které disponují dostatečnými výši aktiv a jsou schopny, je v jejich možnostech, své závazky vypořádat. Výjimku tvoří stav, kdy se v rámci insolvenčního řízení majetek objeví, pak dle § 173 odst. 2 NOZ, obchodní společnost do likvidace vstoupit musí (Josková et al., 2015, s. 203). Věřitelské pohledávky vůči takové společnosti se pak uspokojují dle pravidel likvidačního procesu, a to dle § 202 NOZ, který věřitele dělí, do již zmíněných tří skupin.

2.2.3 Povolání osoby likvidátora do výkonu funkce

Povolání likvidátora do výkonu funkce upravuje § 189 NOZ. V situaci, kdy obchodní společnost vstoupí do likvidace, povolá likvidátora příslušný orgán právnické osoby. Zpravidla tedy povolá likvidátora do funkce ten, kdo rozhodl o zrušení obchodní společnosti a jejím vstupu do likvidačního procesu.

§ 189 NOZ také předepisuje, že pokud by nastala situace a funkce likvidátora zanikla před dokončením procesu likvidace obchodní společnosti, povolá příslušný orgán právnické osoby nového likvidátora, a to bez zbytečného odkladu.

Z výše uvedeného je patrné, že lhůta pro povolání likvidátora není zákonem přesně stanovena. Nicméně v § 191 odst. 1 NOZ je definováno, že nastane-li situace, že společnost vstoupí do likvidace a likvidátor nebyl uveden do funkce, bude pak tento jmenován soudem, a to i bez

předchozího návrhu. V takovém případě je likvidátor jmenován ze seznamu likvidátorů, který je spravován Ministerstvem spravedlnosti České republiky.

Při jmenování likvidátora do funkce je nutné podepsat smlouvu o výkonu funkce a odměně, která mu bude náležet. Zpravidla se jedná o dohodu o provedení práce nebo o dohodu o pracovní činnosti a sám likvidátor se tak stává zaměstnancem likvidované obchodní společnosti (Pelikán, 2011, s. 21).

Dohoda o výkonu funkce likvidátora musí obsahovat popis vykonávané práce likvidátorem, jeho povinnosti při nakládání s majetkem likvidované obchodní společnosti, jakož i informaci o jeho odměně a způsobu informování zainteresovaných vlastníků (Pelikán, 2011, s. 21).

2.2.4 Odměna likvidátora

Za provedenou práci náleží osobě likvidátora odměna. Tato odměna je stanovena ve smlouvě či dohodě, kterou likvidátor s podnikem, jež vstoupil do likvidačního řízení, uzavřel při svém jmenování do funkce. Výše a způsob vyplácení odměny není zákonem nijak upravena.

Výše odměny je tedy stanovena na základě dohody likvidátora s osobou či osobami, které ho do funkce jmenovaly, jak je uvedeno v § 195 NOZ. Výše odměny může být stanovena vzhledem k výši mezd zaměstnanců likvidované obchodní společnosti, např. vzhledem k výši odměny ředitele nebo jednatele. Především je ale nutné přihlídnout ke složitosti případu, struktuře a výši majetku společnosti apod.

Pokud je osoba likvidátora fyzická osoba, pak je jeho příjem, příjmem fyzické osoby ze závislé činnosti a jako z takového je z něj nutné odvádět příslušnou zálohovou daň. Odměna likvidátora, jako zaměstnance, také podléhá zákonným podmínkám na úhradu sociálního a zdravotního pojištění.

Protože osoba likvidátora bude zaměstnancem až do konečné fáze zrušení existence obchodní společnosti a ta tedy musí být v té době registrována u orgánů státní správy a příslušné zdravotní pojišťovny jako zaměstnavatel, je možné, že tato skutečnost průběh likvidačního procesu zkomplikuje a protáhne.

Pokud je jako osoba likvidátora povolána právnická osoba, tento problém odpadá, protože z příjmu právnických osob povinné pojistné platby a záloha na daň odváděné nejsou.

Autorka Josková et al. (2015, s. 207) uvádí, že osoba likvidátora je orgánem společnosti, a proto by na něj měl být aplikován předpis pro odměňování volených orgánů, který je upraven v § 59-61 ZOK. Osoba likvidátora, která byla do funkce jmenována jednatelem nebo valnou hromadou, tak dle těchto ustanovení ZOK, má nárok na vyplácení odměny pouze v případě, že byla sjednána ve smlouvě o výkonu funkce a odpovídá zákonným požadavkům.

Smlouva o výkonu funkce musí mít písemnou podobu, musí tam být specifikované detaily odměňování dle právních předpisů a v konečné fázi musí být smlouva schválena valnou hromadou. Pokud tato předmětná smlouva chybí nebo údaje v ní nesplňují zákonné požadavky, nemá likvidátor nárok na vyplácení odměny.

Pravidlo nelze uplatnit pouze v případě, že by důvody, které smlouvu o výkonu funkce jednatele zneplatňují, byly způsobeny ze strany obchodní společnosti. Takové důvody nemohou být připisovány k tíži osobě likvidátora a nárok na úplatu za výkon funkce má (Čech, Šuk, 2016, s. 147).

Při stanovení výše odměny likvidátora je, kromě již zmíněné možnosti odvození od mezd, které byly v podniku nastaveny, možné také vycházet z platných vyhlášek (Pilátová et al., 2017, s. 15). Je to např. vyhláška č. 479/2000 Sb., o odměně a náhradě

hotových výdajů likvidátora (insolvenčního sporu) a člena orgánu společnosti jmenovaného soudem. Popř. to může být vyhláška č. 485/2000 Sb., o výši odměny správců podniku, způsobu jejího určení a určení náhrady jejich hotových výdajů.

Jak již bylo popsáno výše, likvidátora může do jeho funkce také povolát soud. Pokud je likvidátor jmenován místně příslušným soudem, pak jeho odměnu určuje soud. Ke stanovení výše odměny se v tomto případě použije nařízení vlády č. 351/2013 Sb.

Tímto konkrétním nařízením vlády č. 351/2013 Sb., se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku, veřejných rejstříků právnických a fyzických osob a evidence svěřenských fondů a evidence údajů o skutečných majitelích.

Likvidátorovi v případě postupu dle výše uvedené vyhlášky není určena úkonová sazba, ale výše jeho odměny se vypočítává procenty z čistého majetkového zůstatku, který z procesu likvidace bude vytěžen. Soud může v odůvodnitelných případech tuto odměnu likvidátora zvýšit, ale pouze do maximální výše likvidačního zůstatku.

Osoba likvidátora má také kromě odměny za výkon funkce nárok na úhradu cestovních výdajů, které mu na základě výkonu funkce vznikly, jakož i nárok na úhradu odůvodnitelných hotových výdajů a pokud likvidační zůstatek nestačí na pokrytí odměny a ostatních nákladů likvidátora, hradí je v takovém případě stát (Josková et al., 2015, s. 208).

2.2.5 Převzetí likvidované obchodní společnosti osobou likvidátora

Po přijetí rozhodnutí o zrušení obchodní společnosti a jejím vstupu do likvidačního procesu, jakož i jmenování osoby likvidátora, který bude v následujícím období za společnost jednat, musí dojít k faktickému předání společnosti do rukou likvidátora. Ke dni přijetí rozhodnutí o zrušení společnosti by statutární zástupci společnosti měli likvidátorovi předat veškeré informace a dokumenty o aktivech společnosti a o jejích závazcích.

Na počátku celého procesu bude o převzetí společnosti osobou likvidátora sepsán předávací protokol. Předávací protokol bude obsahovat iniciály předávajícího a přebírajícího, datum předání a specifikaci jednotlivých dokumentů. Primárně se, dle Jany Pilátové et al. (2017, s. 18), bude jednat o tyto typy dokumentů:

- kompletní personální agenda. Musí dojít k předání veškeré zaměstnanecké dokumentace. Výběrem jsou to seznamy pracovníků, pracovní smlouvy, mzdové listy, půjčky zaměstnancům, evidovaná manka a škody za zaměstnanci, závazky společnosti za zaměstnanci a popř. přehled vedených pracovněprávních vztahů;
- mimořádnou účetní závěrku, která je sestavena ke dni předcházejícímu vstupu obchodní společnosti do likvidace. Účetní závěrka je složena z výkazu zisku a ztráty, rozvahy a popř. z přílohy vysvětlující uvedené údaje;
- inventurní soupisy. Při inventarizaci majetku je doporučováno současně zajistit znalecké posudky cen inventarizovaného majetku;
- soupisy veškerých aktiv obchodní společnosti. Jedná se o aktiva nezpochybnitelná, tedy hotovost viz pokladní kniha, finanční prostředky na bankovních účtech a jiný finanční majetek, jako jsou software, ochranné známky, pohledávky společnosti atd. Druhým typem jsou problémová nebo nejasná aktiva, hlavně taková, která mají malou či téměř žádnou likviditu, přesto i tato musí být evidována.
- soupisy veškerých pasiv obchodní společnosti. Jedná se o závazky vyplývající z obchodních vztahů, o závazky vůči dodavatelům. Jedná se ale také o závazky vůči bankovním institucím, veškeré půjčky a úvěry. Předat je nutné ale i soupis pasiv

souvisejících se mzdovou agendou, tedy vůči institucím státní správy, vůči správci daně, ale také okresní správě sociálního zabezpečení, popř. zdravotním pojišťovnám;

- kompletní agendu vyplývající z obchodních vztahů. Uzavřené smlouvy a dohody ze kterých vyplývají povinnosti a práva. Samostatnou částí obchodní agendy tvoří uzavřené smlouvy o úvěrech a půjčkách, které je nutné rozlišit dle časové naléhavosti.
- soupis právní agendy obchodní společnosti. Přehled žalob, soudních rozhodnutí a přehled mimosoudních řešení;
- archivní agendu obchodní společnosti. Tento typ předávaných dokumentů musí obsahovat kompletní přehled o archivní agendě společnosti. Jaký je archivní a skartační řád, přehled o archivovaných dokumentech a místu jejich uložení;
- ostatní agendu. Může se jednat o dokumenty k ekologické zátěži apod.

Po zaprotokolování předávané dokumentace, by mělo dalším krokem likvidátora být sestavení programu likvidačního procesu. V rámci prostudování předávaných dokumentů má likvidátor přehled o reálných datech společnosti, což mu umožňuje připravit počáteční rozvahu, plán a rámcový rozpočet likvidačního procesu. Bude se jednat o neúplná data a pouze plán, který se dle situace může měnit, nicméně na základě něho může likvidátor sestavit první odhad či prognózu výsledku likvidace.

Žádný právní předpis neurčuje, jakou podobu by měl mít rozpočet likvidačního procesu. Vycházet lze tedy ze struktury účetního rozvrhu. Likvidátor sestaví rozpočet majetku obchodní společnosti, a to v očekávaných tržních cenách. Tento rozpočet ukáže předpokládaný výtěžek z prodeje likvidační podstaty a následně se pokrátí o předpokládané náklady, jež tvoří závazky obchodní společnosti. Díky výsledku je možné zjistit, zda obchodní společnost má dostatečnou výši majetku pro likvidační proces.

Sestavený plán a rámcový rozpočet je vhodné předložit statutárnímu orgánu, který likvidátora do funkce povolal, i když povinnost toto učinit ze zákona nevyplývá. Povinnost ale může vyplývat z dohody o výkonu funkce likvidátora, kde může být stanoveno, jaké dokumenty či kroky je likvidátor povinen konzultovat.

2.2.6 Průběžné zprávy o likvidačním procesu

Osoba likvidátora je povinna informovat vedení obchodní společnosti o postupu likvidačního procesu. Jak často a jakým způsobem žádnými právními předpisy stanovené není. Je vhodné tuto formu a frekvenci komunikace dohodnout na začátku při jmenování do funkce, popř. ji uvést ve smlouvě o výkonu funkce likvidátora.

Zpráva o průběhu likvidačního procesu by měla obsahovat stručné shrnutí aktiv a pasiv obchodní společnosti, s popsáním rozdílem od dat získaných při vstupu do likvidačního procesu (Pelikán, 2011, s. 81).

Vhodné je vedení likvidované obchodní společnosti také informovat o postupu prodeje jednotlivých skupin majetku a o výtěžku, který byl tímto prodejem získán a současně je vhodné informovat i o postupu uspokojování pohledávek věřitelů obchodní společnosti (Pelikán, 2011, s. 81).

Samo vedení obchodní společnosti by mělo mít zájem na kontrole osoby likvidátora. Zejména je vhodné kontrolovat, jaká byla vybrána forma rozprodeje majetku, tak aby majetek nebyl prodáván pod cenou. Vhodné je také kontrolovat plnění rozpočtu likvidace. Společníci likvidované obchodní společnosti by dozor nad činností likvidátora měli provádět hlavně kvůli jejich zájmu na následné výši likvidačního zůstatku.

2.2.7 Dokumenty likvidačního procesu, mimořádná účetní závěrka

Hlavním cílem likvidačního procesu je zpeněžení likvidační podstaty a vypořádání pohledávek věřitelů obchodní společnosti. V dalším kroku je pak žádoucí získat čistý likvidační zůstatek, který bude v konečné fázi likvidace rozdělen mezi společníky.

Osoba likvidátora, ale má současně mnoho povinností, a to především k institucím státní správy. V následujících odstavcích tak bude definována dokumentace, která tento proces a naplnění účelu likvidace provází.

Na počátku celého procesu je rozhodnutí o zrušení společnosti. Toto rozhodnutí je přijato všemi společníky nebo valnou hromadou a musí mít formu veřejné listiny, tedy notářského zápisu. S tímto dokumentem souvisí také rozhodnutí o jmenování osoby likvidátora do funkce. Likvidátora jmenuje valná hromada, pokud ji tuto pravomoc svěřuje společenská smlouva, popř. ho jmenuje soud či jednatel společnosti.

Mezi povinnosti osoby likvidátora, které mu předepisuje aktuálně platná legislativa, je podat návrh na zápis do obchodního rejstříku. Likvidátor tento návrh na zápis vstupu společnosti do likvidace musí podat bez zbytečného odkladu.

Do obchodního rejstříku se zapisuje datum zrušení společnosti a právní důvod jejího zrušení, tedy např. rozhodnutí valné hromady. Dále jsou v obchodním rejstříku zapsané identifikační údaje osoby likvidátora a do sbírky listin, kterou také vede rejstříkový soud, je současně nutné uložit předmětné rozhodnutí o zrušení společnosti a rozhodnutí o jmenování likvidátora do funkce (Josková et al., 2015, s. 209).

Likvidátor má také zákonnou povinnost obeznámit věřitele obchodní společnosti o jejím vstupu do likvidace. Věřitelé jsou informováni prostřednictvím inzerátu v Obchodním věstníku, kde je ze zákona nutné inzerát zveřejnit dvakrát po sobě. Obchodní věstník vychází každý pracovní den (Obchodní věstník, 2019).

Adresně je nutné informovat známé věřitele. To jsou věřitelé, které je možné dohledat z účetních dokladů a dostupné smluvní dokumentace obchodní společnosti. Tuto povinnost likvidátorovi předepisuje § 198 odst. 1 NOZ. Mezi známé věřitele je nutné řadit i instituce státní správy, jakož i zdravotní pojišťovny.

Předmětný § 198 NOZ nepředepisuje formu, jakou má informování probíhat, z důvodu právní opatrnosti je vždy vhodné, učinit tak písemně prostřednictvím poskytovatele poštovních služeb. Osoba likvidátora ve zprávě pro věřitele uvede, že dotyčná obchodní společnost vstoupila do likvidace.

Zákon nepředepisuje, zda by měl likvidátor současně věřitele vyzvat k přihlášení svých pohledávek, a to proto, že věřitelé, jež spadají do skupiny známí věřitelé, své pohledávky přihlašovat nemusí, nicméně opět z důvodu právní jistoty je tento úkon žádoucí (Josková et al., 2015, s. 210).

Ke dni, jež předchází přijetí rozhodnutí o zrušení obchodní společnosti je ze zákona povinné sestavit mimořádnou účetní závěrku. Zatímco předchozí právní úprava, konkrétně obchodní zákoník, § 74 odst. 2 ObchZ, ukládal povinnost sestavovat mimořádnou účetní závěrku při vstupu do likvidace statutárnímu orgánu, NOZ tuto povinnost konkrétní osobě či orgánu neukládá.

Autorka Josková et al. (2015, s. 211) k účetní závěrce sestavené na počátku likvidačního procesu uvádí, že se domnívá, že mimořádnou účetní závěrku má ke dni předcházejícímu vstupu do likvidace sestavit jednatel obchodní společnosti. Pokud by jednatel tuto svou

povinnost bez zbytečného odkladu nesplnil, popř. ji z nějakého důvodu není schopen splnit, pak je možné tuto pravomoc převést na jmenovaného likvidátora.

Rozhodnutí o zrušení obchodní společnosti je přijato formou notářského zápisu na základě dohody všech společníků nebo na základě hlasování valné hromady. K úspěšnému likvidačnímu procesu, který bude zakončen výmazem z obchodního rejstříku je potřebné zajistit mnoho účetních dokladů.

K sestavení mimořádné účetní závěrky autorka Josková (2015, s.199) dále uvádí. Z důvodu účetního období je vhodné, aby rozhodnutí bylo přijato k prvnímu dni v měsíci, popř. odložit účinnost rozhodnutí k prvnímu dni k některému z měsíců, které budou následovat. Tato praktická rada je podstatná z důvodu povinnosti obchodní společnosti uzavřít účetní knihy a sestavit mimořádnou účetní závěrku ke dni předcházejícímu přijetí rozhodnutí o vstupu obchodní společnosti do likvidačního procesu.

Podobu účetní závěrky definuje zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. V části třetí tohoto zákona, konkrétně v jejím prvním ustanovení § 18 je předepsáno, že účetní závěrku sestavují účetní jednotky v případech, jež jim stanovuje zákon. Účetní závěrku musí tvořit rozvaha či bilance, výkaz zisku a ztráty a příloha, která vysvětluje údaje obsažené v rozvaze a výkazu zisku a ztrát.

Obchodní společnosti do své účetní závěrky zahrnou také přehled o peněžních tocích a přehled o skutečnosti, že byl změněn základní kapitál. Přehled o peněžních tocích a přehled o změně základního kapitálu nemusí sestavovat malé a mikro účetní jednotky. Ostatní účetní jednotky tyto přehledy vystavují vždy, pokud k rozvahovému dni či za bezprostředně předcházející účetní období, měly aktiva vyšší jak 40 mil. Kč a roční úhrn čistého obrátu vyšší jak 80 mil. Kč, blíže viz § 18 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

Dle § 18 odst. 3 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, musí účetní uzávěrka obsahovat název a sídlo obchodní společnosti, její identifikační číslo a právní formu účetní jednotky, pokud je účetní jednotka v likvidaci, pak musí být tato informace také uvedena. Dále musí být v účetní uzávěrce uveden předmět podnikání obchodní společnosti či jakou činnost za dotčené období, za které je účetní závěrka vystavena, subjekt vykonával. Případně obchodní společnost uvede účel, za kterým byla zřízena.

Součástí účetní závěrky musí být také rozvahový den nebo jiné přesné datum, ke kterému se tato sestavuje a okamžik jejího sestavení. Posledním povinným údajem účetní závěrky je připojení podpisového záznamu statutárního orgánu či jiné pověřené osoby, např. to může být daňový poradce, advokát apod.

Zákon o účetnictví rozeznává účetní závěrku v plném či zkráceném rozsahu. Dle § 18 odst. 4 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, mohou závěrku ve zkráceném rozsahu sestavovat všechny účetní jednotky, které nemají povinnost tuto ověřovat auditorem a pokud není zvláštním prováděcím předpisem stanoveno jinak.

Zvláštní prováděcí právní předpis dále stanovuje specifická pravidla pro jednotlivé skupiny účetních jednotek, dělených podle kategorií o tom, jaké doplňující a vysvětlující informace jsou tyto účetní jednotky povinny uvádět v příloze, jenž je součástí účetní závěrky.

Pro vystavení mimořádné účetní závěrky, kterou tedy sestavuje jednatel či likvidátor, je podstatné uzavření účetních knih. V rámci předpokládaného období ukončení likvidačního procesu by měly být zúčtovány veškeré zůstatky na přechodných účtech aktivních a i pasivních, které prokazatelně nebudou moci být zúčtovány v tomto období a do data ukončení likvidace.

Zůstatky přechodných účtů musí být převedeny na účty pohledávek či závazků, popř. na účty výnosů či nákladů, a to čistě dle jejich povahy. Pravidla pro tyto účetní operace jsou uvedena v Českém účetním standardu pro podnikatele č. 021.

Příkladem rozpuštění zůstatku z přechodných účtů je např. rozpuštění účtu rezervy na opravy hmotného majetku, kdy oprava hmotného majetku již nebude v období likvidačního procesu realizována, proto se s ní musí obchodní společnost účetně vypořádat (Josková et al., 2015, s. 211).

Sestavená mimořádná účetní závěrka by pak měla být, tak jako každá účetní závěrka dle § 190 odst. 2 písm. g) ZOK, schválena valnou hromadou a následně uložena do sbírky listin vedené u rejstříkového soudu.

Protože povinností likvidátora je také sestavování zahajovací rozvahy a soupisu mění obchodní společnosti, je vhodné, aby součástí sestavování mimořádné účetní závěrky při vstupu do likvidace byla kompletní inventarizace majetku a závazků obchodní společnosti. Podrobná inventarizace musí být fyzická i dokladová.

Po sestavení výše uvedených účetních dokladů je dále nutné podat ke správci daně daňové přiznání. § 240c zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, upravuje podání daňového přiznání účetní jednotky, která vstoupila do likvidace. *“Právnícká osoba je povinna podat řádné daňové tvrzení do 30 dnů ode dne jejího vstupu do likvidace, a to za část zdaňovacího období, která uplynula přede dnem jejího vstupu do likvidace.”*

Jak bylo uvedeno v předchozím odstavci, je likvidátor povinen sestavit zahajovací rozvalu a soupis jmění, a to ke dni vstupu obchodní společnosti do likvidace. Tuto povinnost mu ukládá § 199 odst. 1 NOZ. Likvidátor při sestavování této dokumentace bude vycházet z mimořádné účetní závěrky, která byla sestavena k datu, předcházejícímu zahájení likvidačního procesu, a předně z kompletní a podrobné inventarizace majetku a závazků, která byla také součástí sestavované mimořádné účetní závěrky.

Dle § 199 odst. 2 NOZ musí soupis jmění likvidované společnosti obsahovat veškerý majetek a veškeré její dluhy, a to bez ohledu na to, zda jsou uvedeny v účetních knihách či nikoliv. Soupis jmění likvidované společnosti musí být k nahlédnutí poskytnuto na základě kteréhokoli z věřitelů dotyčné obchodní společnosti (Josková et al., 2015, s. 211).

2.2.8 Personální problematika

Likvidovaná obchodní společnost může a nemusí mít v době vstupu do likvidačního procesu zaměstnance. Pokud je likvidovaná společnost zaměstnavatelem, je nevyhnutelné, aby veškeré pracovní právní vztahy byly ukončeny, tedy aby došlo k propuštění veškerých zaměstnanců.

Tato část likvidačního procesu, týkající se zaměstnanců, je tedy zároveň velice sociálně ožehavou fází. NOZ, konkrétně § 201 řadí zaměstnance do druhé likvidační skupiny věřitelů, tedy dluhy vůči nim jsou umořovány hned po vypořádání nákladů likvidace.

Po převzetí likvidované společnosti likvidátor stanoví plán propouštění zaměstnanců. Musí brát na zřetel skutečnost, že pokud se jedná např. o výrobní podnik, ve kterém budou ještě nějakou dobu práce probíhat, je nutné personální zajištění těchto prací.

Autorka Pilátová et al. (2017, s.20) k personální problematice uvádí, že je vhodné při propouštění zaměstnanců spolupracovat s úřady státní správy. *„V praxi se osvědčila i spolupráce s místně příslušnými úřady práce, které po likvidátorem oznámeném předpokládaném počtu propuštěných pracovníků mohou v jistém předstihu začít zajišťovat pro tyto pracovníky potřebná pracovní místa, popřípadě rekvalifikační programy apod.“*

Aby mohlo dojít k propouštění zaměstnanců, je důležité zpracovat dokument, zabývající se pracovní právní agendou, který bude úplným přehledem o vztazích zaměstnavatel a zaměstnanci v dotyčné obchodní společnosti. Tento soupis by měl dle autora Pelikána (2011, s. 55) obsahovat:

- seznam všech zaměstnanců obchodní společnosti;
- platové nároky všech zaměstnanců obchodní společnosti;
- specifiky jednotlivých pracovních smluv;
- seznam všech zaměstnanců, kteří jsou aktuálně ve výpovědní lhůtě. Termíny ukončení výpovědní lhůty;
- seznam všech zaměstnanců v kmenovém stavu, např. na mateřské dovolené;
- seznam všech zaměstnanců, kteří jsou na dlouhodobé nemocenské;
- seznam zaměstnanců spolupracujících na základě dohody o provedení práce;
- seznam zaměstnanců spolupracujících na základě dohody o pracovní činnosti;
- závazky obchodní společnosti uvedené v kolektivní smlouvě, pokud tato existuje;
- závazky zaměstnanců vůči obchodní společnosti. Záznamy o poskytnutých půjčkách, náhradách škody apod.

Při ukončování pracovních poměrů musí likvidátor postupovat dle platného zákoníku práce. Profesionální jednání likvidátora, který ve své pozici převzal v likvidované obchodní společnosti závazky z pracovních smluv a musí plnit závazky zaměstnavatele vůči zaměstnancům, předpokládá, že tento seznámí zaměstnance s důvody likvidačního procesu a s harmonogramem následujících úkonů.

Likvidátor by také zaměstnancům měl oznámit, jaké hmotné zajištění a pomoc bude zaměstnancům nabízena. Pokud v obchodní společnosti existuje odborová organizace, je v zájmu likvidátora s tou spolupracovat, a to zvláště proto, aby se vyhnul nepříjemné medializaci tématu (Pelikán, 2011, s. 55).

Se zaměstnanci je rozvázán pracovní poměr na základě tzv. organizačních změn. Tyto upravuje § 52 písm. a) zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, jedná se tedy o důvod *ruší-li se zaměstnavatel nebo jeho část*. Výpovědní doba trvá tři měsíce a její začátek se datuje od prvního dne následujícího měsíce po předání výpovědi zaměstnanci.

V případě rozvázání pracovního poměru z důvodu rušení zaměstnavatele mají zaměstnanci nárok na odstupné ve výši třech měsíčních průměrných výdělků. Odstupné je dle zákoníku práce vypláceno v nejbližším výplatním termínu po skončení pracovního poměru.

Výpověď, která musí být písemná, bude obsahovat že výpověď byla z důvodu organizačních změn, tedy z důvodu likvidace obchodní společnosti. Výpověď je nutné doručit zaměstnanci.

Dle § 54 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, je možné v případě rušení podniku dát výpověď i zaměstnancům, na které by se jinak vztahovala ochrana, tedy nebylo by možné s nimi ukončit pracovní poměr. Příkladem takových zaměstnanců, chráněných právními předpisy, jsou např. zaměstnanci na mateřské dovolené. S touto specifickou skupinou zaměstnanců je ale možné ukončit pracovní poměr až v závěru likvidačního procesu.

V případě, že likvidovaná obchodní společnost je zaměstnavatelem s velkým množstvím zaměstnanců, musí likvidátor zpracovat plán propouštění. Ve spojení s likvidačním plánem bude vypracován plán postupného propouštění zaměstnanců.

Jak již bylo řečeno výše, tento plán musí také počítat s tím, že ještě po nějakou dobu je nutné zajistit některé práce a některé posty tam musí být zachovány. Jedná se např. o ostrahu objektů či realizaci samotného likvidačního procesu, kdy likvidátor bude využívat právní oddělení či ekonomické oddělení (Pilátová et al., 2017, s. 20).

Pro propuštěné zaměstnance je nutné zajistit zpracování výstupní dokumentace. Je pravděpodobné, že tito budou hromadně přecházet na místně příslušné úřady práce, proto

likvidátor musí zajisti, aby při odchodu měli k dispozici zápočtové listy či doklady pro důchodové zabezpečení.

Dohody o provedení práce a dohody o pracovní činnosti nemají výpovědní lhůtu dle zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Proto je nutné posouzení potřebnosti těchto zaměstnanců a popř. s nimi pracovní poměr ukončit co nejdříve. V případech dohody se jedná o okamžité ukončení bez nutnosti uvádět důvod.

V konečné fázi propouštění je nutné také propustit členy likvidačního týmu. Až po propuštění všech zaměstnanců je možné obrátit se na instituce státní správy a zdravotní pojišťovny, které provedou konečnou hloubkovou kontrolu plnění povinností zaměstnavatele.

2.2.9 Vypořádání se s institucemi státní správy

Výdělečná činnost právnických osob je v České republice navázána na mnoho státních institucí, vykonávajících dohled nad podnikajícími subjekty, a to nejen v oblasti daňové politiky, ale také ve věci vztahů zaměstnanec a zaměstnavatel či instituce spravující archivování listin.

Dále je v procesu úspěšně zvládnutého procesu likvidace právnické osoby podstatný vztah k bankovním domům a pojišťovnám. Povinností likvidátora tak musí být kontaktovat výše uvedené instituce státní správy i soukromého sektoru a vypořádat se se závazky, které likvidovanému subjektu ze vztahů s nimi vyplývají.

Daňovou povinnost subjektů vykonávajících výdělečnou činnost na území České republiky spravují místně příslušné finanční úřady. Pro úspěšně zvládnutý proces likvidace právnické osoby je nutná úzká spolupráce s příslušnou pobočkou finančního úřadu.

Finanční úřad po obdržení informace o novém statutu společnosti, provede kontrolu příslušných daňových účtů společnosti. Na základě protokolu o provedené kontrole má likvidátor přehled o závazcích vůči finančnímu úřadu a v konečné fázi likvidace společnosti je vyžadována další kontrola, na základě které, následně správce daně vystaví potvrzení, že souhlasí s tím, aby obchodní společnost zanikla a byla vymazána z veřejného rejstříku (Pilátová et al., 2017, s. 21).

Jak již bylo výše uvedeno, je v likvidačním procesu nutné a povinné, brát ohled na instituce spravující vztah zaměstnavatel a zaměstnanec. Jsou to jednotlivé zdravotní pojišťovny a místně příslušné správy sociálního zabezpečení. U obou institucí je po přijatém oznámení provedena hloubková kontrola plateb pojistného a vyhotoven protokol o provedené kontrole shrnující, zda má vůči nim likvidovaná obchodní společnost nějaké nesplněné povinnosti. I zde, jako u finančního úřadu platí, že v konečné fázi likvidačního procesu, kdy, již jsou ukončeny všechny zaměstnanecké vztahy, je nutná závěrečná kontrola.

V předchozím odstavci byl popisován vztah likvidované společnosti ke zdravotním pojišťovnám, ale nutné je zmínit i vztah subjektu k ostatním institucím poskytujícím pojistné služby. Likvidátor na základě revize všech smluv likvidované společnosti zjistí, k jakým typům pojistných vztahů je společnost zavázána a tyto smlouvy musí vypovědět z důvodu ukončení činnosti.

V rámci předávacího protokolu, který byl sepsán na počátku celého procesu likvidace, již má likvidátor představu o závazcích dané společnosti vůči bankovním institucím. Likvidátor musí pečlivě prostudovat jednotlivé smlouvy, ať již jde o smlouvy o vedení účtů v příslušné bankovní instituci či o úvěrové smlouvy a připravit se na jednání se zástupci konkrétních bank.

Bankovním institucím musí být přednostně předložen notářský zápis, o rozhodnutí vstupu do likvidačního procesu a aktuální výpis z obchodního rejstříku se zápisem rejstříkového soudu, že společnost je v likvidaci (Pilátová et al., 2017, s. 21). Na tomto základě budou ukončeny veškeré kontrakty.

Následující jednání se zástupci bankovní instituce musí obsahovat odhad likvidátora či předpověď, jak a do jaké míry úspěšně může být zpeněžena likvidační podstata tak, aby byly uspokojeny závazky likvidované společnosti vůči bankovním institucím.

Kapitolou samo o sobě je situace již zmíněného poskytnutého úvěru, jehož realizací došlo k zastavení majetku likvidované společnosti. V takovém případě dojde k jednání o naložení se zastaveným majetkem a likvidátorovou základní povinností je v takové situaci chránit zájmy všech věřitelů, aby žádná skupina věřitelů nebyla poškozena v případě uspokojení nároků bankovní instituce.

Jako řešení zpeněženého zastaveného majetku likvidované společnosti se nabízí veřejná dobrovolná dražba (Pilátová et al., 2017, s. 21). Dobrovolná dražba je upravena v zákoně č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách.

V § 17 zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, je definováno, že dobrovolná dražba je prováděna na návrh vlastníka či návrh může podat i více osob, a to i za předpokladu, že nejsou vlastníky předmětu, jehož se dražba týká. Přičemž předmětem dražby se může stát jak věc, tak podnik či jeho část nebo soubor věcí, nemovité věci nebo i převoditelná majetková práva.

Použití veřejné dobrovolné dražby také eliminuje podezření či nedůvěru, kterou bankovní instituce mohou mít vůči jinému způsobu prodeje likvidační podstaty, a to ve věci podhodnocení majetku či jiných neprůhledných dohod s kupujícími (Pilátová et al., 2017, s. 21). Ve veřejné dobrovolné dražbě je totiž tržní cena určována počtem zájemců vstupujících do dražebního procesu.

Posledním popisovaným vztahem likvidované společnosti k institucím je povinnost vůči státnímu archivu. Přijetím NOZ byla zrušena povinnost likvidátora předložit potvrzení místně příslušného státního archivu o projednání zabezpečení archivování dokumentů likvidované společnosti, kterou ji ustanovoval ObchZ.

Pro likvidátora zůstala stále platná povinnost dle § 11 odst. 2 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, které mu ukládá informovat místně příslušný státní archiv o ukončení činnosti společnosti a dokumenty vzniklé v průběhu výkonu činnosti mu nabídnout k archivování (Státní oblastní archiv v Plzni, 2019).

Povinnost likvidátora ve věci archivování vyplývá rovněž ze ZOK, kdy § 94 ukládá archivování dokumentů, které souvisí s likvidací, jedná se o účetní závěrku, návrh na použití likvidačního zůstatku a konečnou zprávu o průběhu likvidace, po dobu 10 let.

2.2.10 Zpeněžení zůstatků

Prodej majetku likvidované společnosti a naložení s výdělkem z tohoto prodeje je pravděpodobně nejdůležitější částí likvidačního procesu. Z toho důvodu se také jedná o činnost nejspornější a nejvíce diskutovanou. Logicky je také tato fáze likvidace nejvíce sledována zasaženými věřiteli, kteří mají zájem na tom, aby rozprodej aktivního majetku likvidované společnosti, spadající do likvidační podstaty proběhl co nejrychleji a byl co nejvíce úspěšný, co do velikosti zisku z prodeje.

V následujících odstavcích tak budou rozebrány typy prodeje, které likvidátor může pro zpeněžení likvidační podstaty zvolit.

Především u prodeje nemovitostí, ale i jiných věcí, které můžou být součástí likvidační podstaty je třeba brát v potaz možnost, že na tyto existuje smluvně upravené předkupní právo (Pelikán, 2011, s. 69). Pokud tomu tak skutečně je, nemůže se likvidátor dopustit toho, aby takové smluvní právo porušil. Vzniklá situace by vedla k soudním sporům, které by likvidační proces prodloužily.

První formou prodeje je veřejná dobrovolná dražba, která je upravena zákonem č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách a následně novelován zákonem č. 315/2006 Sb., o veřejných dražbách. Tato forma prodeje již byla částečně rozebrána výše, ve věci rozvázání úvěrových smluv s bankovními institucemi a zpeněžení zastaveného majetku. Dražbu je oprávněn provádět pouze dražebník, který má koncesované oprávnění. Na dražbu je uzavírána smlouva o provedení dražby, kterou za likvidovanou společnost uzavírá likvidátor.

Výše specifikovaný zákon, který veřejné dražby upravuje rozlišuje dva druhy dražeb:

- dobrovolnou dražbu. Tato probíhá na návrh vlastníka draženého předmětu. V případě procesu likvidací obchodních společností tento návrh podává osoba likvidátora;
- nedobrovolná dražba. Dražba probíhá na základě návrhu věřitele, který má pravomocné rozhodnutí soudu apod.

I když je možná situace, kdy v průběhu likvidačního procesu dojde k nedobrovolné dražbě, tak nejčastěji se jedná o dražby dobrovolné. Vydražitel uhradí cenu, za kterou předmět vydražil. Není možná úhrada naturálním plněním a není možná ani úhrada směnkou a aby dražba proběhla a byla úspěšná, je nutné zejména věnovat pozornost přípravě dokumentace, kterou vyžaduje dražební vyhláška (Pelikán, 2011, s. 70).

Dražební vyhláška musí dle zákona obsahovat:

- identifikaci dražebníka;
- identifikaci konání dražby. Tedy místo, datum, čas;
- identifikaci předmětu dražby;
- cenu předmětu dražby;
- nejnižší možné podání a nejnižší možný příhoz;
- informace ke složení dražební jistoty;
- způsob, jakým bude uhrazena cena po vydražení;
- identifikace konání prohlídky prodáváného předmětu;
- výše odměny za provedenou dražbu.

Protokol o provedení dražby vystavuje dražebník. Formou veřejné dražby je možné prodat širokou škálu majetku z likvidační podstaty (Pelikán, 2011, s. 70).

Další formou prodeje, která se nabízí je nabídka a vytvoření poptávkového řízení u firem se stejným zaměřením a předmětem činnosti, kdy tyto by logicky mohly mít zájem na odkupu skladového materiálu, strojní techniky, ale i softwaru apod (Pilátová et al., 2017, s. 23). V případě zájmu zmíněných firem, kdy se o odkup může ucházet více zájemců, je vhodné využít výběrového řízení, tedy že odkup bude umožněn nejvyšší nabídce.

Tato forma přímého prodeje může zamezit dohadům a sporům s jednotlivými skupinami věřitelů, a to z toho důvodu, že prodej byl realizován za cenu, jež stanovila sama poptávka na trhu (Pilátová et al., 2017, s. 23).

Likvidátor také může využít inzerci, ať již v tisku či prostřednictvím internetu. Poslední formou prodeje je využití společností, které se na odkup kompletního majetku likvidovaných firem specializují.

NOZ kromě rozdělení věřitelů do skupin nestanovuje žádná pravidla pro úhradu závazků společnosti. Autorka Josková et al. (2015, s. 213) uvádí, že likvidátor by tedy měl dluhy hradit dle jejich dat splatnosti. Vhodné je data splatnosti dodržovat, protože v případě, že je obchodní společnost v prodlení s platbou, je možné, že věřitel bude účtovat sankční poplatek v podobě

úroků z prodlení. Pokud předmětné závazky ještě nedosáhly data splatnosti, je možné po dohodě s věřitelem uhradit závazek dříve.

2.2.11 Pohledávky likvidované obchodní společnosti

Zatímco v předchozí kapitole jsou rozebrány formy prodeje majetku společnosti spíše movitého a nemovitého typu, je nutné zmínit, že do likvidační podstaty spadají také pohledávky likvidované společnosti, které jsou často významnou součástí jejich aktiv a je žádoucí z nich vytěžit co nejvyšší zisk.

Likvidační podstata je soubor majetku likvidované obchodní společnosti. Tento majetek, ale není tvořen pouze hmotným majetkem, jako je např. automobil a nehmotným majetkem, jako je např. software. Velkou část majetku obchodní společnosti, jak již bylo řečeno, můžou také tvořit její pohledávky.

Účetně, dle autora Pelikána (2011, s. 40), rozlišujeme pohledávky do následujících skupin:

- krátkodobé pohledávky – do 1 roku;
- dlouhodobé pohledávky – nad 1 rok;
- pohledávky vzniklé z obchodního vztahu – nejčastěji za odběrateli;
- pohledávky za společníky obchodní společnosti;
- pohledávky za orgány státní správy – nejčastěji tedy za správcem daně atd.;
- pohledávky ze sociálního a zdravotního pojištění;
- pohledávky za zaměstnanci.

Již v rámci předávacího protokolu by měl být připraven soupis pohledávek likvidované obchodní společnosti. Pokud není, měl by ho likvidátor vypracovat co nejdříve. Takový seznam by měl obsahovat soupisy členěné dle odběratelů, popř. dle typů dodávek.

V soupisu by měla být uvedena čísla konkrétních vystavených faktur, které jsou evidované jako neuhrazené, označení dodavatele, tedy jejich adresa, identifikační číslo apod., dlužné částky, které nebyly splaceny, jakož i datумы splatnosti (Pelikán, 2011, s. 79).

Pokud již pohledávky vymáhány byly, měl by seznam také obsahovat popis vymáhání, popř. datum posledního vymáhacího dopisu apod. (Pelikán, 2011, s. 79).

Po sestavení soupisu pohledávek obchodní společnosti je nutné přijmout rozhodnutí, jak bude při jejich vymáhání postupováno. Existuje několik možností vymáhání. Likvidátor se může rozhodnout, že pohledávky bude vymáhat sám. Tato varianta může být úspěšná, je ale časově náročná a může likvidační proces významně protáhnout.

Velkou výhodou vymáhání pohledávek osobou věřitele je to, že tato varianta bude nejvíce výnosnější. Celá vymožená částka bude patřit likvidované obchodní společnosti a neponese sebou žádné další náklady na provizi jinému vymáhajícímu subjektu. Vysoké náklady vymáhání mohou způsobit prodlužování likvidačního procesu a zatěžující administrativu.

Likvidátor musí disponovat dostatečně zkušeným týmem, který zátěž složitého vymáhání pohledávek zvládne, protože potřebné jsou odborné znalosti ekonomického, finančního a právního směru (Pelikán, 2011, s. 77-78). V případě, že úhrady pohledávek budou probíhat formou nepeněžitých úhrad, musí opět likvidátor toto zohlednit a připravit se na takovou situaci.

Druhou variantou může být zadání vymáhání pohledávek specializované firmě či advokátní kanceláři. I tato varianta může být úspěšná, avšak je nutné počítat s náklady, které budou součástí tohoto procesu a zda to bude pro obchodní společnost výhodné. Nutno podotknout,

že i tato varianta může likvidační proces prodloužit a v případě nedobytných pohledávek může likvidátor čekat, někdy i dlouhou dobu, až bude vše vyřešeno (Pelikán, 2011, s. 78).

Vymáhání pohledávek třetí osobou probíhá zpravidla na základě mandátní smlouvy. Při posouzení výhodnosti této formy vymáhání pohledávek vždy záleží na provizi, která bude v mandátní smlouvě za poskytnutou službu stanovena.

Nevýhodou této formy vymáhání pohledávek je výběrové řízení na vhodného poskytovatele takových služeb a možná je také situace, že pohledávka bude mandatářem navracena, jako nedobytná (Pelikán, 2011, s. 78).

Třetí variantou a zároveň nejrizikovější variantou z uvedených, je takové vymáhání, kdy likvidátor na počátku likvidačního procesu vymáhá pohledávky obchodní společnosti sám, popř. se svým týmem. Na počátku vymáhání je proces úspěšný a pohledávky jsou ze strany dlužníků hrazeny. Jedná se o nejsnáze vymahatelné pohledávky. Postupem času přichází na řadu pohledávky, které se vymáhají hůře. Likvidátor, i za cenu poskytnutí slev, dále vytrvá ve snažení. Následně prodá pohledávky specializované firmě. V čem je spatřována největší rizikovost tohoto procesu? Dle autora Pelikána (2011, s. 78) je to v tom, že často je v celém souboru pohledávek i velké množství těch, které by vymoci šlo, ale byly špatně zařazeny do portfolia již těžko dostupných pohledávek. Prodejem jsou pak znehodnoceny a výtěžek nedosáhne požadované výše.

Poslední variantou, která bude zmíněna, je prodej pohledávek. Likvidátor nabídne pohledávky likvidované obchodní společnosti k odkupu specializované firmě. Tato možnost je bezesporu nejrychlejší pro proces likvidace, ale současně bude pro společnost i nejvíce ztrátová.

Likvidátorem je zjištěna reálná cena pohledávek a celé portfolio je prodáno specializované společnosti. Autorka Pilátová et al. (2017, s. 25) vidí výhodu tohoto řešení v minimalizaci administrativních nákladů na straně likvidované obchodní společnosti. Značnou nevýhodou ale je, že existuje vysoká možnost, že soubor pohledávek bude prodán pod cenou. Možností je zajištění znaleckého posudku, na základě něhož, bude soupis pohledávek oceněn.

Taková obchodní transakce, prodeje portfolia pohledávek, probíhá sice zpravidla na základě smlouvy o postoupení pohledávek, ale riziko může být také viděno v tom, že společnost, která kupuje soubor pohledávek neuhradí domluvenou kupní cenu, a ta bude muset být soudně vymáhána (Pelikán, 2011, s. 78).

Aby bylo vymáhání pohledávek likvidované společnosti co nejefektivnější, doporučuje autor Pelikán (2011, s. 79) postupovat dle tohoto návodu:

- sestavení základní evidence pohledávek. Sestavení jejich dokladového zajištění. Výsledkem musí být přehledný soupis, kde bude jasně vidět na základě jakých dokumentů je možné pohledávky vymáhat;
- ocenění souboru pohledávek. Dle zkušeností to může provést likvidátor sám, nicméně je vhodnější využít znaleckého posudku;
- rozdělení jednotlivých pohledávek do skupin dle jejich bonity:
 - a) rychle a snadno vymahatelné pohledávky, a to včetně příslušenství;
 - b) jistě vymahatelné pohledávky s jistou prodlevou;
 - c) pochybně vymahatelné pohledávky s možnou nutností slevy;
 - d) pohledávky vymahatelné pouze nefinančním plněním;
 - e) pohledávky, které není dlouhodobě možné vymoci, ale je možnost alespoň částečného plnění;
 - f) nedobytné pohledávky. Nelze je vymoci např. dlužník již zanikl;
 - g) neexistující pohledávky. Neexistuje k nim dokumentace.

- zhodnocení situace. Vhodné je ponechat si k vlastnímu vymáhání pohledávky ze skupiny a) a b);
- ostatním pohledávky ocenit a nabídnout k odprodeji.

Každý likvidační proces obchodní společnosti je specifický dle složení a povahy majetku likvidované společnosti. Nicméně výše uvedený seznam kroků postupu vymáhání pohledávek likvidované společnosti je obecně použitelný.

2.2.12 Konečná zpráva o průběhu likvidace

Likvidátorem byly vykonány všechny úkony vedoucí k úspěšnému dokončení likvidačního procesu obchodní společnosti. Byl rozprodán majetek likvidovaného podniku a vytvořena likvidační podstata, z které je dle její výše možné uhradit pohledávky věřitelů či je možné majetek z likvidační podstaty těmto věřitelům předat. Byli propuštěni zaměstnanci a byly vypořádány veškeré povinnosti k úřadům státní správy a ostatním zainteresovaným institucím.

Pro úspěšné dokončení procesu, který je formálně ukončen výmazem z obchodního rejstříku, je nutné vypracovat v závěrečné fázi konečnou zprávu o likvidaci. Přesná obsahová podoba této zprávy je předepsána ust. § 205 NOZ.

V odst. 1 § 205 NOZ je uvedeno, že v okamžiku, kdy likvidátor dokončil veškeré úkony předcházející naložení s likvidačním zůstatkem nebo předání likvidační podstaty věřitelům, popř. nastala-li situace dle § 204 NOZ, tedy, že věřitelé odmítli likvidační podstatu převzít, a tak, tato přechází do státního majetku, vyhotoví likvidátor konečnou zprávu o průběhu likvidace.

V konečné zprávě musí být uvedeno, jak bylo s předmětnou likvidační podstatou naloženo, popř. zde musí být uveden návrh na naložení s likvidačním zůstatkem a ke stejnému dni, jako je vystavena konečná zpráva o likvidaci, bude též likvidátorem sestavena konečná účetní závěrka (Pilátová et al., 2017, s. 54). Tato mimořádná účetní závěrka bude opatřena podpisovým záznamem likvidátora.

Další odstavec § 205 NOZ, tedy odst. 2, následně upravuje povinnost likvidátora předat vyhotovenou konečnou zprávu o průběhu likvidace. Konečnou zprávu, která obsahuje záznam o tom, jak bylo naloženo s likvidačním zůstatkem a konečnou účetní závěrku, předá likvidátor tomu, kdo ho povolal do funkce. Tento ji následně schválí.

V případě, že se jedná o likvidátora, který byl do funkce povolán z rozhodnutí soudu, předá tento konečnou zprávu o průběhu likvidace tomu orgánu obchodní společnosti, který má v pravomoci ho z funkce odvolat nebo má v pravomoci jeho činnost kontrolovat. Pokud již takový orgán obchodní společnosti neexistuje, pak předá likvidátor konečnou zprávu o průběhu likvidace příslušnému soudu, aby ji tento schválil (Pilátová et al., 2017, s. 54).

Odst. 3 § 205 NOZ ještě závěrem dodává, že neschválení konečné zprávy o průběhu likvidace není důvodem pro zamítnutí výmazu právnické osoby z veřejného rejstříku.

Pokud valná hromada, statutární orgán či soud způsob vypořádání se s likvidační podstatou schválí, je možné přistoupit k úhradě pohledávek věřitelů. Dokud ale nejsou vypořádány všechny závazky společnosti a uspokojena všechna práva věřitelů, není možné nijak nakládat s likvidačním zůstatkem. Není možné vyplácet podíl na likvidačním zůstatku, a to ani ve výši zálohy a likvidační zůstatek je možné použít pouze tehdy a za situace, kdy pohledávka věřitele nedošla ještě dobu splatnosti, popř. je tato pohledávka sporná a věřiteli byla poskytnuta dostatečná jistota (Rožehnal et al., 2014, s. 202).

2.2.13 Vyplacení podílu na likvidačním zůstatku

Po celou dobu průběhu likvidačního procesu likvidátor pracuje s likvidační podstatou, což je veškerý majetek likvidované obchodní společnosti. Po zpeněžení likvidační podstaty a následné úhrady veškerých závazků vůči věřitelům se zbylé peněžní, ale i naturální prostředky, nazývají likvidační zůstatek.

Likvidační zůstatek se rozděluje mezi společníky likvidované společnosti. Pokud je to možné, vyplácí se likvidační zůstatek v peněžních prostředcích. Vyplacení podílu na likvidačním zůstatku v podobě materiálního statku je také možné, ale v tomto případě je dle § 37 odst. 1 ZOK nutná dohoda všech společníků. ZOK dále nestanovuje jakou formou má dohoda mít, ale z právní opatrnosti je vždy vhodnější řešení, pokud je dohoda uzavřena písemně. Naturální plnění při vyplacení likvidační podstaty je možné upravit i ve společenské smlouvě, umožňují to taktéž § 37 odst. 1 ZOK (Josková et al., 2015, s. 214).

Podíl na likvidačním zůstatku v podobě materiálního statku je použitelný obzvláště v situacích, kdy konkrétní věc z likvidační podstaty je těžko zpeněžitelná nebo v závislosti na současné tržní situaci, by byla prodána tzv. pod cenou. Současně také může jít o věc, kterou společník do podniku vložil, jako svůj vklad. Může jít o automobil, pozemek, ale také např. umělecké dílo, které by po ukončení činnosti obchodní společnosti dotyčný společník opět rád získal do svého vlastnictví. V takovém případě, opět pokud s takovou formou nepeněžního plnění budou všichni společníci souhlasit, bude mu tento jeho nepeněžitý vklad navrácen, jako jeho podíl.

Návrh na použití likvidačního zůstatku je součástí konečné zprávy o průběhu likvidace. Pokud byl tento návrh schválen, vyplatí likvidátor společníkům jejich podíly bez zbytečného odkladu. V situaci, že návrh schválen není, může likvidátor, či kterýkoliv ze společníků, protože se jedná o jejich právní zájem, požádat o rozhodnutí v této věci soud. Soud o rozdělení likvidačního zůstatku rozhodne na základě § 38 odst. 2 ZOK.

Zatímco předchozí právní úprava, konkrétně § 75a odst. 1 ObchZ, ukládala osobě likvidátora sestavit seznam společníků, kterým byl vyplacen podíl na likvidačním zůstatku, tak dle nové právní úpravy, tedy dle NOZ a ZOK, likvidátor takovou povinnost nemá.

Poslední odstavce této kapitoly budou věnovány zdanění likvidačního zůstatku. V konečné fázi likvidačního procesu dochází k podání návrhu k soudu na výmaz společnosti z obchodního rejstříku. Součástí tohoto návrhu je mimo jiné souhlas správce daně s výmazem obchodní společnosti z veřejného rejstříku. Obchodní společnost tedy musí mít splněny všechny povinnosti vůči správci daně, aby ji byl tento souhlas vydán.

Podíl na likvidačním zůstatku je příjmem fyzické osoby, který dle § 10 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, spadá do kategorie ostatních příjmů. Pokud je společníkem, kterému je podíl na likvidačním zůstatku vyplácen, právnická osoba, pak se jedná o příjem právnických osob, který upravuje § 18 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Pokud je daňový subjekt, který úplatu v podobě podílu na likvidačním zůstatku obdržel, rezidentem ČR, pak daň z této úplaty činí 15 %. Tuto srážkovou daň je povinen uhradit, tedy srazit z úplaty plátce daně, což je zde likvidovaná obchodní společnost. Úhrada musí proběhnout nejpozději v den, kdy účetní jednotka o dluhu účtuje v souladu s právními předpisy.

Platba srážkové daně je upravena v § 38 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Likvidátor tedy při ukončování likvidačního procesu musí dbát na úhradu této daně, tak aby nebyla porušena povinnost vůči správci daně a tento následně vydal souhlas s výmazem obchodní společnosti z veřejného rejstříku.

2.2.14 Ukončení likvidačního procesu

Následující kapitola odpoví na otázku, kdy je likvidační proces formálně ukončený. Tento stav je upravený v ustanovení § 207 NOZ.

Likvidace obchodní společnosti je ukončována použitím likvidačního zůstatku a převzetím likvidační podstaty věřiteli, popř. odmítnutím převzetí likvidační podstaty. Po těchto úkonech je likvidátor povinen, dle již zmíněného § 207 NOZ, podat do třiceti dnů návrh na výmaz právnické osoby z obchodního rejstříku.

Aby mohl být proces likvidace ukončen, musely nutně v předchozí fázi proběhnout následující kroky. Likvidátor zanalyzoval veškerý majetek obchodní společnosti a následně jej dle možností zpeněžil. Z výtěžku ze zpeněženého majetku obchodní společnosti vypořádal pohledávky a dle pravidel platné judikatury uspokojil věřitele.

Došlo k vypořádání všech závazků vůči institucím státní správy tak, aby obchodní společnost měla splněné všechny své zákonné povinnosti. Následně likvidátor vypracoval konečnou zprávu o průběhu likvidace. Dokud nejsou uspokojeny pohledávky všech známých věřitelů, pak není možné poskytnout společníkům jejich podíl na likvidačním zůstatku, a to ani formou zálohy.

Z likvidačního zůstatku je vyplácen podíl společníkům či členům. Právo na tento podíl má každý společník bez rozdílu. Rozdílná jsou ale pravidla na základě kterých, se likvidační zůstatek v takovém případě rozděluje.

Pravidla pro dělení likvidačního zůstatku jsou odlišná pro každý typ právnické osoby. Navíc mohou být tyto pravidla, vyplývající z judikatury, ještě upravena společenskou smlouvou.

U společnosti s ručením omezeným se, pokud nedošlo k modifikaci zákonných pravidel stanovami či zakladatelskou smlouvou, rozdělí likvidační zůstatek v prvním kroku mezi společníky dle výše jejich splaceného vkladu a zbytek likvidačního zůstatku se dále rozdělí mezi společníky dle výše jejich podíl. (Josková, Pravda, 2014, s. 12). Tyto podíly se vyplácí v peněžních prostředcích, ale společenskou smlouvou může být upraveno, že dojde i k materiálnímu plnění, např. nemovitost, automobil apod. (Josková, Pravda, 2014, s. 12).

Výše uvedené ustanovení § 207 NOZ zjednodušilo právní úpravu ukončení likvidačního procesu. Podle aktuálně platné judikatury již likvidátor není povinen sestavovat soupis společníků, kterým byl vyplácen podíl na likvidačním zůstatku.

Likvidátor ani není povinen přikládat k návrhu na výmaz právnické osoby z obchodního rejstříku potvrzení od místně příslušného státního archivu. Podle předchozí právní úpravy musel likvidátor se státním archivem projednat zabezpečení archivování firemní dokumentace dle zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě.

2.2.15 Zánik obchodní společnosti

Jak již bylo několikrát popsáno výše, likvidační proces se fakticky skládá ze tří kroků. Prvním krokem je zrušení společnosti, což je přijetí rozhodnutí, že se společnost zrušuje. Následuje vstup do samotného likvidačního procesu, na jehož počátku likvidátor podá návrh na provedení zápisu změn v obchodním rejstříku a proces končí zánikem obchodní společnosti, což je výmaz z obchodního rejstříku.

Dle § 185 NOZ právnická osoba zaniká výmazem z obchodního rejstříku. Výmaz bude proveden na základě podaného návrhu, který musí být opatřen přílohami. § 19 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, stanovuje, že:

“Návrh na zápis musí být doložen listinami o skutečnostech, které mají být do veřejného rejstříku zapsány, a listinami, které se zakládají do sbírky listin v souvislosti s tímto zápisem.”

V případě návrhu na výmaz z obchodního rejstříku budou přílohami souhlas správce daně o výmazu obchodní společnosti z veřejného rejstříku a doklad o tom, že věřitelé o likvidačním procesu byli informováni.

Správce daně vydá likvidátorovi potvrzení o tom, že souhlasí s výmazem společnosti z obchodního rejstříku, pokud tato má splněné veškeré povinnosti. Autorka Josková et al. (2015, s. 220) doporučuje, že je vhodné, požádat finanční úřad o souhlas bezprostředně po podání přiznání z příjmů právnických osob. Přiznání je nutné podat za to období, které předcházelo zpracování návrhu na použití likvidačního zůstatku.

Pokud dojde k zamítavému rozhodnutí finančního úřadu a tento nevydá souhlas, důvodem bude právě nesplnění některé z povinností vůči němu, je možné po uplynutí měsíční lhůty od doručení rozhodnutí a samozřejmě splnění vytýkaného, požádat o vydání souhlasu nového. § 238 odst. 3 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, uvádí, že pokud by souhlas správce daně s výmazem z obchodního rejstříku nebyl udělen do 2 měsíců, má se za to, že souhlas vydán byl.

Do sbírky listin, která je vedena u rejstříkového soudu, je dále nutné uložit vypracovanou konečnou zprávu o průběhu likvidace. Pokud ještě nebyla založena, tak mimořádnou účetní závěrku, která byla sestavena na počátku likvidace s datem předcházejícímu datu vstupu do likvidace, účetní závěrky sestavené během likvidace a konečnou závěrku, která byla zpracována ke dni vystavení zprávy o průběhu likvidačního procesu.

Po zániku obchodní společnosti, tedy po jejím výmazu z obchodního rejstříku nezaniká odpovědnost společníků za dluhy této společnosti. Společníci dále ručí za její dluhy, a to do výše jejich podílu na likvidačním zůstatku (Josková et al., 2015, s. 221).

Funkce, kterou v likvidované obchodní společnosti vykonával likvidátor končí dnem výmazu obchodní společnosti z veřejného rejstříku. Respektive funkce končí pravomocným rozhodnutím soudu o výmazu právnické osoby z veřejného rejstříku.

Pokud by po zániku obchodní společnosti nastala nějaká nová právní skutečnost, byl by objeven majetek či zájem, který je hodný právní ochrany, tak v takovém případě dle § 209 NOZ soud výmaz společnosti z obchodního rejstříku zruší, vydá nové rozhodnutí o vstupu společnosti do likvidačního procesu a jmenuje osobu likvidátora (Josková et al., 2015, s. 221).

2.2.16 Rizika likvidačního procesu

Mapování rizik je vědní disciplína, která je při vedení obchodní společnosti běžně používaná. V této kapitole proto budou definována rizika likvidačního procesu tak, jak je vidí autor této práce, na základě prostudované odborné literatury.

Likvidaci provází mnoho rizik, způsobených různými událostmi, které mohou proces ovlivnit. Může dojít k celkem běžnému prodloužení procesu, kdy jeho trvání bude delší, než počáteční plán předpokládal. Může také dojít k událostem, které úplně znemožní v likvidačním procesu pokračovat a obchodní společnost skončí v úpadku.

Rozebrána budou tato rizika:

- délka likvidačního procesu;
- výše aktiv obchodní společnosti;
- riziko ze strany věřitelů;
- riziko ze strany institucí státní správy;
- likvidační podstata;

- riziko nezjištěného majetku.

Na počátku likvidačního procesu zpravidla likvidátor stanoví plán likvidace. Tento plán bude na základě zjištění základních informací o podniku také obsahovat pravděpodobný odhad délky procesu.

Nutno říci, že délka likvidačního procesu není zákonem nijak upravena. Při jejím odhadu tak lze vycházet z velikosti podniku, z počtu zaměstnanců, z množství a povahy majetku podniku atd. Podstatná je také předchozí zkušenost likvidátora samotného.

Co se týče rizika, jakému je obchodní společnost vystavena, tak se jedná hlavně o zdlouhavý proces likvidace, který při jeho prodloužení přinese další náklady, s kterými nebylo při počátečním plánování rozpočtu počítáno.

Jak již bylo opakovaně řečeno v předchozích kapitolách, je likvidační proces určen pro obchodní společnosti, které mají dostatek majetku, z kterého můžou být vypořádány jeho závazky.

Pokud obchodní společnost dostatek majetku nemá a její pasiva převyšují nad aktivy, je likvidátor povinen přihlásit obchodní společnost do insolvenčního řízení.

Riziko, které tedy plyne z výše aktiv obchodní společnosti, je viděno v nedostatku majetku. K tomuto zjištění může dojít i v průběhu samotného procesu. I když na počátku likvidace bude dle účetních záznamů majetek v dostatečné výši, může v průběhu být zjištěno, že tato výše nepostačuje, popř. může být likvidační podstata zpeněžena za nižší cenu, než bylo očekáváno a tím pádem není možné uspokojit pohledávky věřitelů.

Skupina věřitelů je rizikem sama o sobě. NOZ rozděluje věřitele do tří skupin, kdy v první skupině jsou zaměstnanci, v druhé skupině jsou státní instituce a třetí skupinu tvoří ostatní věřitelé.

Likvidátor je ze zákona povinen obeznámit všechny věřitele, a to jak známé věřitele adresně, tak ostatní věřitele prostřednictvím inzerátu v Obchodním věstníku. Věřitelé následně přihlašují svoje pohledávky. Pro známé věřitele tato povinnost není.

Zde pojmenované riziko tedy tkví v tom, že přihlášené pohledávky budou vyšší, než je možné uspokojit ze zpeněžení likvidační podstaty či že budou přihlášeny neznámé pohledávky, které nebylo možné zjistit z účetních podkladů. Opět hrozí úpadek společnosti a insolvenční řízení.

Stejně riziko, jako bylo definované v předchozím odstavci hrozí i u institucí státní správy, a to proto, že ať již se jedná o správce daně, popř. celní úřad či správu sociálního zabezpečení, pak u všech těchto, je z případných nedoplatků počítáno penále.

Dalším rizikem ze strany finančního úřadu může být neudělení konečného souhlasu s výmazem obchodní společnosti z veřejného rejstříku. Tento souhlas je povinnou přílohou návrhu na výmaz z obchodního rejstříku, který likvidátor podává k soudu. Finančního úřadu ho zpravidla nevydává z důvodu nesplnění některé z povinností daňového subjektu.

Hlavním účelem likvidačního procesu je zpeněžení likvidační podstaty. Z výtěžku z likvidační podstaty jsou následně hrazeny dluhy obchodní společnosti. Pro obchodní společnost vyplývá riziko z toho, že při rozprodávání majetku se tak děje nejčastěji za tržní cenu, která dle stavu trhu nemusí odpovídat znaleckým posudkům. Dojde k podhodnocení majetku a následně logicky k nižšímu výtěžku, než bylo předpokládáno.

Při zpeněžování likvidační podstaty likvidátor není vázán žádným právním opatřením. Riziko tak může být i v osobě samotného likvidátora, který nemusí dbát povinností řádného hospodáře a likvidační podstatu rozprodávat opět podhodnocenou.

Posledním rizikem je riziko skryté v nezjištění majetku. U rozsáhlých společností je možné, že likvidátor nebude schopen řádně zjistit a zinventarizovat veškerý majetek obchodní společnosti.

2.2.17 Neukončený likvidační proces

V předchozím textu byl popisován postup a jednotlivé kroky, které jsou nutné pro úspěšné zvládnutí likvidačního procesu obchodní společnosti tak, aby tato byla vymazána z obchodního rejstříku. V této kapitole bude zvažována situace, kdy proces likvidace nebyl úspěšný a jak v tomto případě dále postupovat.

Mezi nejčastější důvody, na základě kterých, proces likvidace selhal, patří dle autorky Pilátové (2017, s. 29) např. nesouhlas postižených věřitelů s návrhem likvidátora na konečné vypořádání. Dále to může být dlouhodobá indispozice na straně likvidátora, kdy tento není schopen vykonávat funkci do níž byl jmenován. Dalším důvodem může být výskyt specifického problému úzce souvisejícího se zaměřením činnosti podniku, např. dříve nezjištěná ekologická závada nemovitostí nebo pozemků spadajících do likvidační podstaty. Tento důvod je zvláště typický pro průmyslové podniky. S výše uvedenými nemovitostmi a pozemky, které tvoří aktiva likvidované společnosti souvisí také další důvod neúspěšně zvládnuté likvidace, kterým může být náhlý pokles cen tohoto majetku, kdy může jít o realitní krizi apod.

V případě, že likvidační proces není možné dokončit, ať již se jedná o nějaký z výše uvedených důvodů či nikoliv, musí likvidátor ve věci dále jednat. Likvidátor tedy podá k místně příslušnému soudu návrh na zahájení insolvenčního řízení. Autorka Pilátová (2017, s. 29) uvádí: „*V praxi je obvyklé, že je-li žádost likvidátora podložena reálně zdokladovanými důvody, příslušný soud rozhodne velmi pružně a insolvenční řízení na majetek likvidované společnosti prohlásí.*”

Povinnost podat přihlášku do insolvenčního řízení vyplývá likvidátorovi z ust. § 200 NOZ. Toto ustanovení nařizuje tomu likvidátorovi, který v průběhu procesu likvidace obchodní společnosti zjistil, že tato společnost je v úpadku, podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu. Výjimku tvoří pouze společnosti, které insolvenčním řízením prošly před vstupem do likvidace.

2.2.18 Podání insolvenčního návrhu

Již v úvodu této práce je zmíněno, že proces likvidace obchodních společností je určen pro ty společnosti, které mají dostatek majetku, po jehož zpeněžení je možné uhradit dluhy vůči věřitelům. Pokud společnost dostatek majetku nemá a nastalo předlužení, často k tomuto zjištění likvidátor dojde až v průběhu řízení o likvidaci obchodní společnosti, je nutné pro ukončení činnosti právnické osoby využít institutu jiného řízení. Je nutné využít insolvenčního řízení.

Pokud likvidátor zjistí, že ze zpeněžení likvidační podstaty nelze vytěžit tolik majetku, aby mohly být uspokojeny pohledávky věřitelů, je povinen podat insolvenční návrh. Tuto povinnost mu ukládá § 200 NOZ. „*Zjistí-li likvidátor v průběhu likvidace, že právnická osoba je v úpadku, podá bez zbytečného odkladu insolvenční návrh.*“

Výjimky, kdy insolvenční návrh podaný být nemusí se týká pouze několik případů, kdy likvidovaná obchodní společnost již dříve insolvenčním řízením prošla.

Povinnost podat insolvenční návrh nestanovuje pouze § 200 NOZ, ale tato skutečnost vyplývá také z obecného ustanovení insolvenčního zákona. § 98 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ukládá dlužníkovi, který je právnickou

nebo fyzickou osobou podnikající, povinnost podat bez zbytečného odkladu insolvenční návrh poté, kdy se dozvěděl o svém úpadku.

Insolvenční zákon, konkrétně § 3 zákona č. 182/2006 Sb., definuje situaci, kdy dojde k úpadku obchodní společnosti, na základě tří kritérií:

- právnická osoba má více věřitelů;
- právnická osoba má závazky déle jak 30 dní po splatnosti;
- právnická osoba tyto závazky není schopna splatit.

Dále insolvenční zákon stanovuje tato kritéria pro identifikování stavu platební neschopnosti, tedy stavu, kdy právnická osoba není schopna plnit své závazky:

- dlužník zastavil platby větší částí svých závazků;
- dlužník nesplácí své závazky déle než 3 měsíce od data jejich splatnosti;
- není možné vymoci úhradu závazků prostřednictvím výkonu rozhodnutí či exekučního řízení;
- dlužník nesplnil povinnost předložit seznamy, dle insolvenčního zákona, kdy se jedná o seznam majetku, seznam závazků a seznam zaměstnanců.

Autor Pelikán (2011, s. 25) k tomuto výčtu uvádí, že se jedná o podstatné zpřísnění likvidačního procesu a měsíční lhůtu u závazků po splatnosti, označuje jako nepřiměřeně krátkou. Likvidátor po převzetí obchodní společnosti analyzuje její majetek a na základě inventarizace či znaleckých posudků posoudí jeho výši. Obchodní společnost, která vstoupila do likvidačního procesu často přijetím rozhodnutí o jejím zrušení úplně přeruší svou běžnou činnost a čeká na úkony likvidátora. V takovém případě se zastaví i úhrada závazků obchodní společnosti a je možné, že výše uvedené podmínky budou naplněny, aniž by společnost v platební neschopnosti a úpadku fakticky byla.

2.2.19 Likvidace nařízené soudem

Zrušení obchodní společnosti je možné na základě rozhodnutí společníků nebo příslušného orgánu obchodní společnosti, který má k takovému rozhodnutí pravomoci. Je také možné uplynutím doby, na kterou byla založena, dosažením účelu, pro který byla založena a posledním důvodem je na základě rozhodnutí soudu.

Nařízená likvidace soudem je nedobrovolné zrušení obchodní společnosti. Zákonné důvody pro takové rozhodnutí soudu jsou uvedeny v § 172 odst. 1 NOZ a současně také v § 93 ZOK. ZOK upravuje také další zvláštní důvody pro zrušení, které se liší vzhledem k tomu, o jaký typ právnické osoby se jedná (Josková, Pravda, 2014, s. 11). Soud však obchodní společnost zruší výlučně na návrh (Chalupa, Reiterman, 2018, s. 374).

Jak již bylo uvedeno výše, soud může o nedobrovolném zrušení obchodní společnosti rozhodnout pouze na základě zákonných důvodů. Likvidace nařízená soudem má sankční povahu. Jedná se o situace, kdy obchodní společnost porušuje natolik závažným způsobem aktuálně platné právní předpisy, že není možné dále tolerovat její existenci.

Soud dle § 172 NOZ zruší obchodní společnost, pokud tato vyvíjí nezákonnou činnost a závažným způsobem narušuje veřejný pořádek. Dále může být důvodem skutečnost, že společnost nesplňuje podmínky pro právnické osoby, které jsou dané zákonem pro jejich vznik. Posledním důvodem je stav, kdy obchodní společnost nemá déle než dva roky fungující statutární orgán.

Pokud nastane některý z vyjmenovaných důvodů pro zrušení obchodní společnosti soudem a je-li možné vzniklou situaci napravit a chybu na straně obchodní společnosti odstranit, vyzve soud právnickou osobu, aby tak učinila. Ve výzvě bude stanovena přiměřená lhůta na odstranění nedostatků a pokud lhůta marně uplyne a vzniklá situace nebude napravena, soud pak obchodní společnost zruší (Josková et al., 2016, s. 200).

Důvody, pro které soud zruší obchodní společnost jsou také legislativou upraveny v ZOK, a to konkrétně v § 93. Na základě tohoto ustavení soud zruší obchodní společnost za takové situace, kdy společnost pozbyla veškerých podnikatelských oprávnění. Tento důvod neplatí pouze v případě, že tato společnost byla založena pouze za účelem správy vlastního majetku či za jiným účelem, ale účelem založení nebyl podnikatelský záměr.

Dle § 93 ZOK dále soud také zruší tu společnost, která není schopna déle než 1 rok vykonávat svou činnost, pro kterou byla založena a nemůže tak plnit svůj účel. Ale i v tomto případě existuje výjimka, a to posouzení objektivního stavu situace. Když společnost činnost, pro kterou byla založena, vykonávat může, ale z nějakého důvodu nevykonává, není toto důvodem pro zrušení obchodní společnosti soudem.

Zásah soudu do fungování právnické osoby také může nastat ve chvíli, kdy objektivně existují nepřekonatelné rozpory mezi společníky a z tohoto důvodu nemůže být vykonávána činnost, pro kterou byla společnost založena.

Posledním důvodem pro nedobrovolné zrušení obchodní společnosti je skutečnost, kdy je provozována činnost, kterou mohou dle platné legislativy vykonávat pouze fyzické osoby. Obchodní společnost takovou činnost může vykonávat, ale pouze s pomocí těchto fyzických osob.

Příkladem situace, kdy je existence obchodní společnosti podmíněna přítomností dohledu fyzické osoby, může být zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii. Tento zákon předpisuje, že výkon advokacie může vykonávat pouze fyzická osoba se zvláštním oprávněním. Pokud obchodní společnost bude založena za účelem vykonávání činnosti v oblasti advokátních služeb, musí mít zajištěnou pomoc od fyzických osob s příslušným profesním oprávněním a v případě, že tato pomoc není zajištěna a obchodní společnost vykonává takovou činnost, bude rozhodnutím soudu zrušena (Josková et al., 2015, s. 200-201).

Jak již bylo napsáno, dle autorů Chalupy a Reitermana (2018, s. 374), kteří analyzovali soudní rozhodnutí, soud zruší obchodní společnost výlučně na základě podaného návrhu. Osoba, jenž předmětný návrh podává musí mít na věci právní zájem. Nejčastěji to tedy bude věřitel či zainteresovaný společník. Může se ale jednat i o orgán státní správy. V případě výše popsánoho ohrožení veřejného zájmu, to může být státní zastupitelství.

Dle platné judikatury ale není přesně vymezeno, zda je soud povinen poskytnout přiměřenou lhůtu k nápravě skutečnosti, na základě které, by soud vydal rozhodnutí o nedobrovolné likvidaci obchodní společnosti.

Autorka Josková et al. (2015, s. 201) se domnívá, že s ohledem na to, že zásah soudu je brán jako nejpřísnější intervence státní moci do fungování soukromého sektoru, tak pak soud v případech, kde je náprava možná, musí přiměřenou lhůtu k nápravě poskytnout.

2.3 Metodika práce

Předložená diplomová práce je členěna do čtyř částí, které tvoří logickou linku procesu likvidace obchodních společností. Po první, úvodní části, která pojednává o stanoveném cíli práce a jejím strukturování, navazuje teoreticko-metodologická část. Tato část je literární

rešerší vybraných zdrojů, zejména se jedná o rozbor právních předpisů a dostupné odborné literatury.

Důraz je věnován na vysvětlení základních pojmů, které se k tématu vztahují a definování dílčích kroků likvidátora v rámci likvidačního procesu. Závěr této části práce je věnován podkapitole metodika práce, která shrnuje použité vědecké metody, na základě nichž, byla práce zpracována. V teoreticko-metodologické části byla použita metoda indukce a kompilace.

Teoreticko-metodologická část je kompilací relevantních odborných zdrojů a pokládá teoretický základ pro třetí kapitolu. Třetí kapitolou je analyticko-praktická část zabývající se popisem likvidací anonymizovaných obchodních společností. Nejdříve se jedná o obchodní společnost, která vstoupila do procesu likvidace na základě dobrovolného rozhodnutí a v další části jde o obchodní společnost, která do procesu likvidace vstoupila na základě rozhodnutí soudu.

Analyticko-praktická část využívá logický rámec, který byl stanoven v teoreticko-metodologické části, tedy postupuje od představení vybraných společností s ručením omezeným, vysvětluje důvody vedoucí ke vstupu do likvidace a následuje časovou osu procesu, která byla teoreticky vytyčená v kapitolách teoreticko-metodologické části. V kapitole představující likvidace reálných společností, byla použita metoda indukce a dedukce.

V závěrečné části analyticko-praktické části je podkapitola věnující se shrnutí srovnání právní úpravy likvidačního procesu před rekodifikací, ke které došlo přijetím nového občanského zákoníku. V této podkapitole je použita metoda komparace. Čtvrtou kapitolou práce je závěr, který shrnuje nejdůležitější poznatky práce.

Práce se opírá především o platný občanský zákoník NOZ, kdy NOZ nahradil stávající občanský zákoník z roku 1964 a je členěn do pěti částí (Pilátová et al., 2017, s. 39). První část je obecná část, kde jsou definovány pojmy a terminologie s kterými NOZ pracuje. Druhou částí je rodinné právo, kde jsou upraveny rodinné vztahy, tedy manželství, vztahy mezi rodiči a dětmi a příbuzenské vztahy. NOZ nahradil stávající zákon o rodině. Třetí část pojednává o absolutních majetkových právech. V této části zákoníku jsou řešeny pojmy jako je vlastnictví, práva k cizím věcem, ale i problematiku dědictví. Předposlední část NOZ nese název relativní majetková práva a vymezují pravidla pro smlouvy, civilní delikty a zabývá se také odpovědností za škodu.

Rekodifikací českého soukromého práva prostřednictvím přijetí NOZ došlo ke zrušení poměrně široké škály zákonů. Jsou to např. již zmíněný zákon o rodině, ale také zákon o vlastnictví bytů či zákon o odpovědnosti za škodu. Proto je poslední, tedy pátá část NOZ, právně technickou částí a upravuje zrušení dosud platné právní úpravy a nastoluje pravidla pro platnost nové právní úpravy.

Jak již bylo uvedeno výše, bylo přijetím NOZ rekodifikováno české soukromé právo. V rámci této reformy byl také přijat zákon o obchodních společnostech a družstvech (ZOK). Po ekonomické transformaci na počátku 90 let 20. stol. pravděpodobně žádné z právních odvětví neprošlo takovou revoluční přeměnou, jako právě právo obchodní.

Socialistické ekonomické prostředí obchodní právo neznalo, takže jeho vznik byl předpokladem a nutností pro transformaci ekonomiky. Velká novela obchodního práva v České republice přišla s přijetím obchodního zákoníku č. 142/1996 Sb., který nahradil obchodní zákoník č. 513/1991 Sb., a po téměř dvaceti letech platnosti přišla další reforma, která započala novou etapu českého obchodního práva, a to přijetím ZOK jehož znění je v této práci hojně využíváno (Rožehnal et al., 2014, s. 19-21).

ZOK se věnuje úpravě fungování obchodních společností, tedy společností s ručením omezeným, akciových společností, komanditních společností, veřejných obchodních

společností, ale i evropskou společností či evropským zájmovým sdružením. Následně upravuje fungování družstev, tedy bytových, sociálních a evropských družstev a navazuje na NOZ.

ZOK není nástupcem zrušeného obchodního zákoníku č. 142/1996 Sb., a to proto, že se výhradně zabývá obchodními korporacemi, tedy právními osobami založenými za účelem provozování podnikatelské činnosti a dále neupravuje např. obchodní smlouvy, protože tato právní úprava je uvedena v NOZ (Pilátová et al., 2017, s. 12).

ZOK upravuje pravidla pro obchodní společnosti a družstva od jejich založení, přes proces fungování, až popř. po jejich ukončení činnosti a upravuje strukturu právnických osob, jejich orgány, jaké mají tyto orgány pravomoci a odpovědnost atd. (Pilátová et al., 2017, s. 12).

Dále se tato diplomová práce v teoreticko-metodologické části opírá o odbornou literaturu, a to např. autora Rozehnal a kol. *Obchodní právo*, jakož i o knihu autora Pelikána *Likvidace podniku*, popř. o publikaci autorky Pilátové a kol. *Likvidace obchodních společností*.

V analyticko-praktické části se práce opírá o soukromé databáze likvidovaných společností, které byly anonymizovány z důvodu neudělení souhlasu se zveřejněním a o soukromou databázi společnosti Tass Prague, s.r.o., která byla povolána do funkce likvidátora jedné z uvedených obchodních společností.

3 Analyticko-praktická část

Zatímco v teoreticko-metodologické části práce byl likvidační proces řešen čistě z teoretického hlediska, dle platné právní úpravy, pak v této části práce bude řešen likvidační proces reálných obchodních společností.

V první části této kapitoly bude popsán dobrovolný likvidační proces. Jedná se o obchodní společnost, která ukončila svoji činnost a přijala rozhodnutí, že dobrovolně vstoupí do likvidačního procesu proto, aby její existence byla zrušena. V další části kapitoly je charakterizován nedobrovolný likvidační proces. Obchodní společnost neplnila povinnosti, které jí právní předpisy upravující existenci obchodních společností ukládají, a proto soud rozhodl, že nařídí vstup společnosti do likvidačního procesu.

Z toho důvodu, že zástupci dotyčných obchodních společností nedali souhlas ke zveřejnění názvů společností, jsou tyto v práci anonymizovány. Obchodní společnost, která do likvidačního procesu vstoupila dobrovolně je uváděna jako společnost XYZ. Obchodní společnost, která do likvidačního procesu vstoupila na základě rozhodnutí soudu je uváděna jako společnost ABC. Ostatní údaje o obchodních společnostech jsou reálné a vycházejí jak z interních podkladů těchto společností, tak z podkladů jmenovaných likvidátorů.

3.1 Příprava a průběh likvidace obchodní společnosti

Likvidační postup je pro každou obchodní společnost zcela individuální. Likvidátor tedy svůj plán průběhu procesu musí sestavit na míru dle velikosti obchodní společnosti, dle výše a složení jejího majetku, počtu zaměstnanců apod.

Obecně lze postupovat dle následujícího rámcového seznamu, který vychází z jednotlivých bodů rozpracovaných v teoreticko-metodologické části této diplomové práce:

- převzetí likvidované obchodní společnosti, sepsání předávacího protokolu;
- sestavení počáteční účetní rozvahy, likvidačního plánu a teoretického rozpočtu likvidačního procesu;
- veřejné oznámení o vstupu obchodní společnosti do likvidace;
- řešení personálních záležitostí;
- řešení vstupu do likvidace s institucemi, tedy se správcem daně, správou sociálního zabezpečení, zdravotními pojišťovnami atd.;
- řešení vstupu do likvidace s institucemi soukromého sektoru, tedy s bankami, pojišťovnami, úvěrovými společnostmi atd.;
- zpeněžení likvidační podstaty;
- vymáhání pohledávek likvidované společnosti, popř. prodej pohledávek likvidované společnosti;
- vypořádání pohledávek zaměstnanců vůči likvidované společnosti;
- úhrada daní a správních poplatků (žádost o udělení souhlasu správce daně);
- splacení úvěrů a ostatních dluhů;
- návrh na rozdělení likvidačního zůstatku;
- sestavení konečné účetní závěrky;
- sestavení zprávy o průběhu likvidace;
- archivování spisového materiálu;
- podání návrhu na výmaz z obchodního rejstříku.

V následujících podkapitolách budou řešeny jednotlivé kroky výše uvedeného seznamu tak, jak probíhaly v likvidovaných obchodních společnostech XYZ a ABC.

3.1.1 Obchodní společnost XYZ

Dle Obchodního rejstříku (2019) byla likvidovaná obchodní společnost XYZ notářským zápisem založena v roce 2006 v Praze a byla zapsána do veřejného rejstříku vedeného Městským soudem v Praze. Právní forma společnosti XYZ je společnost s ručením omezeným. Předmětem podnikání této obchodní společnosti je výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona a předmětem činnosti je pronájem nemovitostí, bytů a nebytových prostor.

Dále dle Obchodního rejstříku (2019) likvidovaná společnost disponuje základním kapitálem ve výši 200 000 Kč (slovy: dvě stě tisíc korun českých). Základní kapitál byl vložen fyzickou osobou. Jedná se o jediného společníka a zároveň jednatele v jedné osobě, který za společnost jedná samostatně, tzn. že k obchodnímu jménu společnosti připojuje svůj podpis.

Obchodní společnost XYZ byla založena za specifickým účelem. Její hlavní činností bylo zajištění hladkého vstupu na český trh pro zahraniční subjekty, které si na území České republiky chtěly zajistit zázemí tak, aby své služby mohly rozšířit i o tento trh. Jednalo se o dvě obchodní společnosti s původem v Ruské federaci. Tyto společnosti zajišťují nákladní dopravu do zemí východní Evropy, nejvíce do již zmíněné Ruské federace.

Likvidovaná obchodní společnost XYZ zajistila pro své obchodní partnery z Ruské federace na území České republiky materiální zázemí, což spočívalo ve vyhledání vhodných nemovitostí, jak kancelářských prostor, tak prostor vhodných pro skladování, následné vybavení vybraných prostor atd.

Dále společnost XYZ poskytovala svým obchodním partnerům služby nemateriální povahy. Jednalo se o překladatelské služby, zpracování rozboru legislativy České republiky, tedy právních předpisů upravujících výdělečnou činnost na území České republiky, zprostředkování kontaktů na české obchodní partnery, kteří by mohly být potencionálními odběrateli nabízených služeb, zajištění vhodných dodavatelů, zajištění personální agentury pro výběr zaměstnanců a v neposlední řadě komunikaci s institucemi státní správy na území České republiky.

V průběhu roku 2017 bylo zjištěno, že cíl, za kterým obchodní společnost XYZ byla založena, byl naplněn. Proces vstupu na trh České republiky byl pro obě společnosti z Ruské federace úspěšně ukončený. Tyto subjekty se na území České republiky etablovaly, vytvořily si zde dostatečné materiální zázemí a vytvořena byla taktéž síť obchodních partnerů, kteří pravidelně využívají nabízených služeb.

Společnost XYZ tak naplnila svůj účel a z tohoto důvodu se jediný společník rozhodl ukončit její činnost a rozhodl o jejím vstupu do likvidačního procesu. K tomuto rozhodnutí ho vedly zcela subjektivní důvody. Rozhodl se věnovat činnosti v jiné své společnosti. O prodeji obchodní společnosti XYZ neuvažoval.

3.1.2 Vstup společnosti XYZ do likvidace

Formou notářského zápisu bylo přijato rozhodnutí jediného společníka o vstupu obchodní společnosti XYZ do likvidačního procesu. Toto rozhodnutí bylo přijato na konci roku 2017. Jak již bylo uvedeno výše, jediný společník toto rozhodnutí přijal z toho důvodu, že byl naplněn účel, za kterým byla společnost založena.

V teoreticko-metodologické části práce byly vyjmenovány typy procesu zrušení společnosti. Kromě jiných se jednalo i o typ zrušení společnosti z důvodu naplnění účelu, za kterým byla založena. Ovšem taková společnost má tento konkrétní účel specifikovaný ve své společenské smlouvě. Pokud k naplnění účelu dojde, pak společnost automaticky vstupuje do likvidačního procesu.

U společnosti XYZ sice také můžeme hovořit o zrušení z důvodu naplnění účelu, za kterým byla založena, nicméně se jedná pouze o subjektivní vyložení důvodů jediného společníka.

Účel, pro který byla společnost založena a po naplnění by měla být zlikvidována, do společenské smlouvy zapsán nebyl, a proto se nejedná o tento typ zrušení obchodní společnosti. Jedná se o dobrovolné zrušení na základě rozhodnutí jediného společníka.

Do funkce likvidátora obchodní společnosti XYZ byla jmenována společnost Tass Prague s.r.o. Tato společnost se zabývá vedením účetnictví, daňovým poradenstvím a jinými službami spojenými s oblastí administrativy výdělečně činných subjektů.

Zatímco předchozí právní úprava umožňovala do funkce likvidátora jmenovat právnickou osobu, pouze ve specifických případech a jen u určitých subjektů, pak nová právní úprava umožňuje do funkce likvidátora povolát fyzickou i právnickou osobu. Výhodou této změny právní úpravy je především v ulehčení procesu vypořádání se s institucemi.

Zatímco v případě, kdy byla, či je osobou likvidátora jmenována fyzická osoba, je tato často fakticky zaměstnancem likvidované společnosti. Příjem likvidátora je tedy příjmem ze závislé činnosti a takový příjem podléhá zálohové dani a příslušným platbám na sociální a zdravotní pojištění.

Protože likvidátor je součástí likvidačního procesu až do úplného konce, je odhlášení likvidované společnosti od zaměstnavatelských povinností vůči institucím státní správy a zdravotním pojišťovnám značně problematický. Navíc může v této souvislosti vzniknout případný nedoplatek či pochybení v plnění povinností likvidované společnosti, jako zaměstnavatele, a tento fakt může likvidační proces protáhnout a tím pádem zvednout náklady likvidace.

Jak již bylo uvedeno výše, do funkce likvidátora byla jmenována společnost Tass Prague s.r.o. S touto společností byla uzavřena smlouva o zajištění likvidace obchodní společnosti XYZ. Písemná smlouva obsahuje výši odměny za likvidační proces a vymezuje jednotlivé povinnosti likvidátora. Jsou to, dle interní smluvní databáze společnosti Tass Prague (2019) tyto:

- podat návrh na vstup obchodní společnosti do likvidace;
- činit jménem obchodní společnosti pouze úkony směřující k jejímu zániku;
- plnit závazky obchodní společnosti;
- uplatňovat pohledávky obchodní společnosti;
- zastupovat obchodní společnost před institucemi státní správy a jinými institucemi;
- uzavírat smíry a dohody;
- uzavírat nové smlouvy a dohody pouze v souvislosti s likvidačním procesem;
- pravidelně informovat společníka obchodní společnosti;
- dokončit běžné záležitosti obchodní společnosti;
- vypracovat návrh na rozdělení likvidačního zůstatku;
- vypracovat konečnou zprávu o průběhu likvidace;
- podat návrh na výmaz obchodní společnosti z veřejného rejstříku.

Po vyhotovení notářského zápisu o rozhodnutí jediného společníka o vstupu společnosti do likvidačního procesu a následně podepsané smlouvě o výkonu funkce likvidátora, odeslal likvidátor prostřednictvím datové schránky návrh na zápis změn do obchodního rejstříku. Tento návrh byl odeslán k Městskému soudu v Praze.

Součástí návrhu byl také notářský zápis o přijetí rozhodnutí jediného společníka, dále čestné prohlášení likvidátora o splnění všech zákonných požadavků na výkon jeho funkce, jakož i jeho souhlas se zapsáním do obchodního rejstříku a podpisový vzor.

Podání tohoto návrhu je dle platného sazebníku soudních poplatků zpoplatněno. Úhrada probíhá bankovním převodem nebo v kolkových známkách na příslušném tiskopise. Z bankovního účtu likvidované společnosti XYZ tak bylo odesláno 2 000 Kč na bankovní účet Městského soudu v Praze, který tento soudní poplatek vybírá (XYZ, 2019).

Městský soud v Praze návrh na zápis změn do obchodního rejstříku přijal bez výhrad. Do obchodního rejstříku bylo k obchodnímu jménu likvidované společnosti XYZ dopsán dodatek v likvidaci a do sbírky listin byly uloženy zaslané přílohy.

3.1.3 Převzetí likvidované společnosti XYZ

Po vstupu obchodní společnosti do likvidace je tato předána statutárním orgánem do rukou likvidátora. Je vypracován předávací protokol, jehož součástí je mimořádná účetní závěrka, která je vypracována ke dni předcházejícímu vstupu do likvidačního procesu, dále veškeré účetní podklady, a to včetně inventarizačního soupisu, podklady pro personální agendu, veškerou smluvní dokumentaci atd.

Jednatel společnosti či jiný zástupce statutárního orgánu následně společně s osobou likvidátora svými podpisy na předávacím protokolu potvrdí jejich úplnost a správnost.

Předávací protokol byl sepsán dle výše uvedených kritérií. Bylo zde uvedeno, že likvidátor přebírá veškerou personální dokumentaci, tedy seznam bývalých zaměstnanců, pracovní smlouvy, dohody o ukončení pracovních poměrů, mzdové listy a zápočtové listy.

Předaná mzdová agenda obsahovala také dokumenty vztahující se k institucím státní správy. Tedy přihlášky a odhlášky zaměstnanců k sociálnímu a zdravotnímu pojištění, jakož i výkazy odesílané na příslušný finanční úřad, správu sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovny.

Součástí předávacího protokolu k likvidaci obchodní společnosti byla také vypracovaná mimořádná účetní závěrka. Předány byly i účetní doklady včetně podaných daňových přiznání a ostatní komunikace se správcem daně. Účetní dokumenty dále obsahovaly soupisy pokladní hotovosti, bankovního účtu a majetku společnosti.

Likvidátor převzal také kupní a nájemní smlouvy. V minulosti uzavřenou smluvní dokumentaci s odběrateli a dodavateli. Dále zakladatelské dokumenty obchodní společnosti a ostatní právní dokumentaci vztahující se k minulé činnosti.

Předány byly také klíče od pronajaté kanceláře obchodní společnosti, jakož i od automobilu, které měla společnost v držení na základě uzavřené smlouvy o operativním leasingu.

Likvidátor neshledal v předané dokumentaci žádné nedostatky a předávací protokol jako úplný a správný stvrdil svým podpisem.

Likvidátor při jmenování do funkce prověřil možná rizika neúspěchu likvidačního procesu a bylo jím zjištěno, že proti likvidované společnosti nejsou vedeny žádné soudní spory. Sama společnost žádný soudní spor nevede a ani žádného není účastna. Není na ni uvalena exekuce.

Společník likvidované společnosti si není vědom žádného poškozeného věřitele a ani analýzou účetních dokumentů takový nebyl zaznamenán. Počátečním odhadem byl vykázán kladný likvidační zůstatek.

Obchodní společnost XYZ si není vědoma nedoplatků u institucí státní správy, tedy u místně příslušného finančního úřadu, celního úřadu, správy sociálního zabezpečení či zdravotních pojišťoven.

3.1.4 Rizika likvidace obchodní společnosti XYZ

V teoreticko-metodologické části této práce byla vyjmenována rizika, které může likvidační proces provázet. V této kapitole budou definována rizika likvidačního procesu obchodní společnosti XYZ. Potom, co byla likvidovaná společnost likvidátorem převzata, byla provedena hloubková analýza účetních knih, smluvní dokumentace obchodní společnosti a ostatních dodaných podkladů.

Prvním jmenovaným rizikem v teoreticko-metodologické části této práce, bylo riziko délky likvidačního procesu. Vzhledem k tomu, že se jedná o obchodní společnost, která při převzetí nedisponuje jiným, než finančním majetkem a nemá žádné zaměstnance nebylo toto riziko vyhodnoceno jako nijak závažné. Likvidační proces v tomto případě spočívá v administrativních úkonech a jediné zdržení může přijít ze strany orgánů státní správy a jiných institucí, které nebudou reagovat dostatečně pružně.

Dalším možným rizikem provázejícím úspěšné dokončení likvidačního procesu, je riziko výše aktiv likvidované společnosti. Na základě sestavené mimořádné účetní závěrky, která byla sestavena ke dni předcházejícímu vstupu do likvidačního procesu bylo zjištěno, že likvidovaná společnost disponuje dostatečnou výší aktiv, na vypořádání známých pohledávek jejích věřitelů, jakož i na vypořádání odměny likvidátora, tedy nákladů likvidace. Ani toto riziko tedy nebylo vyhodnoceno jako kritické.

Jako středně významné riziko bylo označeno riziko ze strany věřitelů, a to za situace, že po zveřejnění výzvy v obchodním věstníku pro věřitele likvidované společnosti, kteří následně mohou přihlašovat své pohledávky, bude likvidované obchodní společnosti doručena přihláška věřitele, o které není záznam v účetních knihách, a tak s ní nemohlo být počítáno při sestavování rozpočtu likvidace.

Střední dopad na hladký průběh likvidačního procesu by mohlo mít i další definované riziko, což je riziko ze strany institucí státní správy (popř. zdravotních pojišťoven). Vzhledem k tomu, že společnost v nedávné minulosti měla zaměstnance, je možné, že při kontrole ze strany správy sociálního zabezpečení, správce daně či zdravotní pojišťovny dojde k nalezení nějakého nedostatku či porušení povinnosti, jehož náprava může mít vliv na prodloužení celého procesu zániku obchodní společnosti.

Zanedbatelné riziko bylo stanoveno pro likvidační podstatu. Společnost v době vstupu do likvidačního procesu vlastnila pouze finanční majetek, tedy nebylo nutné tento zpeněžovat. Problém by mohl nastat pouze v případě viz riziko ze strany věřitelů. Tedy kdyby byla přihlášena pohledávka, o které v účetních podkladech likvidované společnosti není záznam.

Stejně odůvodnění jako v předchozím odstavci platí i pro riziko nezjištěného majetku. Jedná se o velice malou účetní jednotku, ne o rozsáhlý podnik. Tato společnost vlastní pouze finanční majetek, který je z účetních dokladů dobře zjištělý.

3.1.5 Likvidační podstata společnosti XYZ

Důležitou fází procesu likvidace obchodní společnosti je předání společnosti k rukám likvidátora a vyhotovení předávacího protokolu. Předávací protokol mimo jiné obsahoval mimořádnou účetní závěrku, která byla vyhotovena před vstupem společnosti do likvidace.

Zákon o účetnictví jasně stanovuje podobu účetní závěrky. § 18 zák. č. 563/1991 Sb., o účetnictví, definuje pro účetní jednotky účetní závěrku jako nedílný celek obsahující rozvahu, výkaz zisků a ztráty a přílohy vysvětlující obsah dvou předchozích.

Dále podle zákona o účetnictví účetní závěrka musí obsahovat identifikaci účetní jednotky, její název, sídlo a identifikační číslo. Musí obsahovat také právní formu účetní jednotky, zda je

účetní jednotka v likvidaci a předmět podnikání. Povinný je také údaj o rozvahovém dni, tedy dni, ke kterému byla účetní závěrka vyhotovena a také okamžik účetní závěrky, tedy datum, kdy byla sestavena.

Likvidátor na základě převzaté mimořádné účetní závěrky sestavil zahajovací rozvahu, a to dle souladu s vyhláškou č. 500/2002 Sb., pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví. Na základě sestavené likvidační zahajovací rozvahy bylo vypracováno daňové přiznání. Povinnost podat daňové přiznání při vstupu do likvidačního procesu je ukotvena v daňovém řádu.

Dle databáze jmenovaného likvidátora (2019) od jednatele likvidované obchodní společnosti likvidátor převzal pokladní hotovost, která ke dni předání činila 8 000 Kč a převzal také veškeré dokumenty, které se vztahují k bankovnímu účtu vedeném na jméno obchodní společnosti. Likvidátorem byla kontaktována příslušná banka. Byl oznámen vstup společnosti do likvidačního procesu. Banka na základě tohoto oznámení zrušila dispoziční právo jednatele obchodní společnosti. Jediným oprávněným, kdo může nakládat s bankovním účtem tedy byl likvidátor. Zrušena byla také platební karta. Bankovní účet ke dni předání vykazoval kladný disponibilní zůstatek, a to 47 000 Kč.

Likvidátor dále sestavil soupis majetku společnosti. Jednalo se o již zmíněnou pokladní hotovost, dále prostředky na bankovním účtu. Kancelářské prostory nebyly v majetku likvidované obchodní společnosti, tyto byly pronajaty. Osobní automobil, kterým společnost disponovala také nebyl v jejím majetku, ale byl pronajímán na základě operativního leasingu.

Dále společnost disponovala drobným a zanedbatelným kancelářským vybavením, které do likvidační podstaty, vzhledem k jeho odhadem zanedbatelné ceně do 1 000 Kč, nebylo zahrnuto. Kancelářský nábytek byl součástí pronajímaného nebytového prostoru, takže ani tento nemohl být zařazen do likvidační podstaty.

Jak již bylo uvedeno výše, likvidovaná společnost XYZ měla uzavřeny dvě nájemní smlouvy. První smlouva byla na nájem kancelářských prostor. Likvidátorem tedy byla odeslána výpověď z nájmu nebytových prostor. Výpovědní lhůta činila dle uzavřené smlouvy 2 měsíce. Po dohodě s pronajímatelem, který v době podání výpovědi měl zájemce o tyto nebytové prostory, protože tyto se nacházely v lukrativní oblasti, byla tato doba zkrácena na 1 týden (Tass Prague, 2019).

V případě pronajímaných kanceláří nebyl vykázán nedoplatek na příslušenství. Pronajímatelem byla vrácena kauce, složená při podpisu smlouvy, ve výši 25 000 Kč (Tass Prague, 2019). Nebyl požadován doplatek na nájemném, protože tento byl hrazen předem v měsíčních intervalech.

Dále likvidátor prostudoval smlouvu o operativním leasingu na osobní automobil, který měla v držení likvidovaná obchodní společnost. Po dohodě s jednatelem společnosti XYZ nebyla tato smlouva vypovězena.

Formálně by smlouva o operativním leasingu zanikla v následujícím měsíci, proto bylo vyhodnoceno, že úhrada poslední splátky, je finančně výhodnější než předčasné vypovězení této smlouvy, které by sebou neslo sankce. Zaplacená byla tedy poslední splátka za pronajatý automobil ve výši 10 257 Kč (Tass Prague, 2019).

Kontrolou účetních dokladů bylo dále zjištěno, že obchodní společnost XYZ má jednu neuhrazenou vystavenou fakturu od bývalého obchodního partnera. Tento byl likvidátorem telefonicky vyrozuměn a úhradu pohledávky likvidované obchodní společnosti ihned provedl. Jiné neuhrazené pohledávky zjištěny nebyly.

3.1.6 Oznámení o vstupu do likvidace věřitelům společnosti XYZ

NOZ ukládá povinnost likvidátorovi oznámit vstup společnosti do likvidace všem známým i neznámým věřitelům. Dle účetních dokladů, hlavně tedy na základě zaúčtovaných přijatých faktur minulých období, byl sestaven seznam možných věřitelů.

Těmto známým věřitelům byl zaslán doporučený dopis s doručenkou prostřednictvím poskytovatele poštovních služeb. Oznámení současně obsahovalo výzvu, aby adresáti oznámili, zda evidují dluh vůči likvidované společnosti. Kontrolou účetních dokladů žádný dluh zjištěn nebyl. Nikdo z adresátů se na výzvu nepřihlásil.

Dále byli kontaktováni možní věřitelé ze strany institucí státní správy a zdravotních pojišťoven. Vypořádání se s těmito možnými věřiteli je řešeno v další kapitole s názvem *Instituce státní správy a ostatní*.

Další případní věřitelé byli o vstupu obchodní společnosti XYZ do likvidačního procesu prostřednictvím inzerátu v Obchodním věstníku. NOZ ukládá likvidátorovi toto oznámení učinit dvakrát po sobě s dvoutýdenním odstupem.

Prostřednictvím elektronického podání byly objednány dva inzeráty. Cena za tyto inzeráty, které byly v Obchodním věstníku zveřejněny s dvoutýdenním odstupem, byla 2 178 Kč (Tass Prague, 2019). Na inzeráty nebylo žádnými věřiteli reagováno a nebyla přihlášena žádná neznámá pohledávka.

3.1.7 Instituce státní správy a ostatní

Při předání obchodní společnosti XYZ do rukou likvidátora, byla předána také veškerá mzdová agenda a dokumentace společnosti. Jak již bylo výše uvedeno, společnost při vstupu do likvidačního procesu neměla žádného zaměstnance. Se zaměstnanci byla rozvázána spolupráce již dříve, a to dle toho, jak byla postupně omezována činnost obchodní společnosti vzhledem k naplnění účelu, pro který byla zakládána.

V průběhu fungování, výkonu běžné činnosti, měla obchodní společnost tři zaměstnance. Všichni byli zaměstnání na hlavní pracovní poměr. Obchodní společnost tedy byla řádně registrovaným zaměstnavatelem u správce daně, u správy sociálního zabezpečení a také u zdravotních pojišťoven.

Po prostudování personální dokumentace bylo likvidátorem zjištěno, že obchodní společnost XYZ je jako zaměstnavatel registrována u Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky a Zdravotní pojišťovny Ministerstva vnitra České republiky. Oběma zdravotním pojišťovnám bylo prostřednictvím datové schránky odesláno oznámení o vstupu obchodní společnosti XYZ do likvidačního procesu.

Na základě hloubkové kontroly, které obě zdravotní pojišťovny po obdržení oznámení provedly bylo zjištěno, že v jednom případě, chybí příslušná odhláška zaměstnance, který již není se zaměstnavatelem v pracovním poměru. Jednalo se o Všeobecnou zdravotní pojišťovnu. Zdravotní pojišťovna Ministerstva vnitra neshledala žádné nedostatky v plnění povinností zaměstnavatele.

Za zaměstnance plní oznamovací povinnost vůči zdravotním pojišťovnám zaměstnavatel. VZP (2019) uvádí: „*Prakticky to znamená, že zaměstnance přihlásí dnem nástupu do zaměstnání a odhlásí dnem skončení zaměstnání. Za den nástupu do zaměstnání se považuje den, od kterého dle pracovní smlouvy zaměstnanci vznikl pracovní poměr (den vzniku povinnosti zaměstnavatele hradit pojistné za zaměstnance). Dnem ukončení pracovního poměru zaniká povinnost zaměstnavatele hradit pojistné za zaměstnance (tj. den ukončení dle pracovní smlouvy).*“

Pro přihlašování a odhlašování zaměstnanců se používá formulář *Hromadné oznámení zaměstnavatele*, který je k dispozici online na webových stránkách příslušných zdravotních pojišťoven. Každá zdravotní pojišťovna má svůj příslušný formulář. Jedná se o inteligentní formuláře, které se po zadání přihlašovacích údajů datové schránky sami odešlou. Do formuláře se zadají identifikační údaje zaměstnavatele, identifikační údaje zaměstnance a typ změny. V případě likvidované společnosti to bylo ukončení pracovního poměru k příslušnému datu.

Odesláním formuláře bylo napraveno porušení povinnosti zaměstnavatele vůči zdravotní pojišťovně. U obou výše identifikovaných pojišťoven bylo zažádáno o potvrzení o bezdlužnosti, což je potvrzení, které se vydává na vlastní žádost a potvrzuje, že žadatel nemá žádné nedoplatky k této instituci. Proces vypořádání se se zdravotními pojišťovnami byl ukončen odesláním žádosti o odhlášení zaměstnavatele, jako plátce povinného pojistného.

Společně se zdravotními pojišťovnami byla také informována Pražská správa sociálního zabezpečení. I zde byla provedena kontrola povinností zaměstnavatele a opakovalo se stejné pochybení, jako u zdravotní pojišťovny. Nedostatek byl shledán v chybějící odhlášce zaměstnance.

Oznámení o ukončení pracovního poměru zaměstnance bylo odesláno prostřednictvím elektronického portálu vyplněním příslušného formuláře. Formulář obsahuje identifikační údaje zaměstnance a zaměstnavatele. Zatímco v případě zdravotních pojišťoven je používáno identifikační číslo právnické osoby, v případě správy sociálního zabezpečení je zaměstnavatelům, po přihlášení se, jako osoba zaměstnavatele, přidělován speciální variabilní symbol.

Za pochybení a neplnění povinností zaměstnavatele vůči správě sociálního zabezpečení byla udělena pokuta 2 000 Kč. (Tass Prague, 2019) Tato pokuta byla likvidátorem z prostředků obchodní společnosti XYZ uhrazena. Následně byla odeslána žádost o vystavení potvrzení o bezdlužnosti, opět prostřednictvím elektronického portálu. Po obdržení písemného sdělení, že k příslušnému variabilnímu symbolu zaměstnavatele není evidován nedoplatek na sociálním pojištění, ani na již uhrazené pokutě za nesplnění povinnosti, byl odeslán přípis s žádostí o odhlášení obchodní společnosti, jako osoby poskytující zaměstnání.

Z dokumentace, která byla likvidátorovi předána při převzetí likvidované společnosti bylo zjištěno, že tato v průběhu své činnosti jednala s Celní správou České republiky. Jednalo se o žádosti o vystavení několika druhů potvrzení, které má právo a povinnost vydat právě celní správa. Z toho důvodu bylo z právní opatrnosti požádáno, o vystavení potvrzení o bezdlužnosti i u této instituce. Žádost byla odeslána jako přípis, prostřednictvím datové schránky. Za žádost byl uhrazen správní poplatek 100 Kč (Tass Prague, 2019). Obdržený dokument potvrdil neexistenci dluhů vůči celní správě.

Při zjišťování případných nedoplatků u správce daně se velice osvědčilo, že finanční úřad umožňuje pro daňový subjekt zřízení daňové schránky. Proces vyřízení přístupu je poměrně rychlý a vyřeší případné nejasnosti, které by při sdělení nedoplatku mohly vzniknout.

Přístup do daňové schránky je možné vyřídit elektronicky pouze pomocí datové schránky. Komunikace probíhá přes *Daňový portál – Elektronické služby Finanční správy České republiky*. Daňový subjekt nejdříve vyplní *Žádost o zřízení daňové schránky* a mezi požadovanými údaji je, vůči kterému místně příslušnému finančnímu úřadu je žádost podávána, dále identifikační údaje daňového subjektu, tedy název, identifikační číslo, sídlo právnické osoby a údaje o tom, kdo žádost podává (Daňový portál, 2019).

Likvidátor tedy buď může využít datové schránky likvidované obchodní společnosti, popř. svoji vlastní, pokud byla finančnímu úřadu zaslána plná moc či oprávnění na základě kterého,

daňový subjekt zastupuje. Žádost je odesílána přímo z elektronického formuláře po zadání přístupových údajů příslušné datové schránky.

Finanční úřad daňovou schránku zřídí. Aby byl přístup ale kompletní a v první řadě funkční, je nutné dále požádat o povolení k nahlížení do daňové schránky. K tomu slouží žádost *Přihláška k nahlížení do daňové informační schránky* a požadované údaje jsou stejné, jako u první žádosti a odeslání opět probíhá přímo z formuláře po zadání přihlašovacích údajů (Daňový portál, 2019).

Finanční úřad přihlášku zpracuje, dle zkušeností velice rychle, do několik dní, a zpřístupní údaje. Pomocí přihlašovacích údajů do datové schránky, ze které byly žádosti odeslány, se přes výše zmíněný daňový portál, likvidátor přihlásí do daňové schránky.

Po přihlášení se objeví identifikační údaje přihlášeného subjektu. Pod příslušnou záložkou je možné zjistit, ke kterým daním je daňový subjekt přihlášen, a to včetně data účinnosti registrace k těmto daním. Obchodní společnost XYZ je registrovaná k dani z příjmů právnických osob a k dani z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků (XYZ, 2019).

Informace v daňové schránce jsou přehledně řazeny pod názvy *Osobní daňové účty*, *Osobní daňový kalendář* a *Přehled písemností*. Pod záložkou *Osobní daňové účty* je možné sledovat účty jednotlivých daní. U společnosti XYZ jsou to účty daně z příjmu právnických osob, daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků a posledním účtem je příslušenství daní.

Po otevření jednotlivých účtů je možné sledovat předepsané platby a následné úhrady, a to od data registrace k těmto daním do současnosti. Pokud tak existuje jakékoli nedorozumění mezi správcem daně a daňovým subjektem, ohledně zaúčtování plateb, je možné dohledat, kde problém či nedorozumění vzniklo.

V případě obchodní společnosti XYZ bylo zjištěno, že v průběhu roku 2018 byla předepsána k úhradě daň ze závislé činnosti. Následně bylo přiznání k této dani opraveno a její výše se tak zvedla o 1 638 Kč včetně penále (XYZ, 2019). Vzniklý nedoplatek již uhrazen nebyl, předepsaná daň byla uhrazena pouze v původní výši stanovené před podáním dodatečného tvrzení daně. Daňový účet daně ze závislé činnosti proto vykazoval tento nedoplatek

V případě opožděné platby daně je nutné počítat se sankcí v podobě penále, které nabíhá za každý dlužný den. Úrok z prodlení upravuje § 252 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád. Penále je vypočítáváno na základě repo sazby vyhlášené Českou národní bankou, a to každé pololetí. Tato repo sazba je dále zvýšená o 14 procentních bodů. Jaká bude výše úroku z prodlení záleží na počtu kalendářních dní, o které byla platba opožděna.

Nedoplatek na dani z příjmů, včetně jeho příslušenství byl likvidátorem ze svěřených prostředků obchodní společnosti XYZ uhrazen (Tass Prague, 2019).

Dále je v daňové schránce k dispozici záložka, pod kterou je možné nalézt daňový kalendář, zde jsou veškeré termíny pro příslušný daňový subjekt, na základě kterých, mu vzniká nějaká povinnost.

Velice přínosný je také přehled zaslaných písemností, který se v daňové schránce nachází. I když v současné době komunikace mezi správcem daně a právníckými osobami probíhá výhradně prostřednictvím datových schránek, tak datové schránky písemnosti uchovávají pouze 90 dní ode dne doručení (Česká pošta, 2019). Po této době se automaticky smažou. Existuje sice možnost placené služby tzv. datového trezoru, který datové zprávy dále uchovává, nicméně daňová schránka uchovává veškeré zaslané písemnosti, které byly daňovému subjektu správcem daně zaslány bez časového omezení.

V konečné fázi likvidačního procesu, kdy byl vydán souhlas finančního úřadu, že obchodní společnost může být vymazána z veřejného rejstříku je vhodné přístupu a náhledu do daňové schránky zrušit. V takovém případě je k dispozici, opět na internetovém portálu správce daně, formulář *Žádost o zrušení daňové schránky*. Požadované údaje jsou totožné, jako u dvou výše uvedených formulářů.

Autor práce považoval za nutné popsat výše uvedené funkce daňové schránky, včetně jejich výhod, protože v odborné literatuře, kterou při zpracování diplomové práce nastudoval, tato informace nikde uvedena nebyla. Vybraní autoři uvádí pouze jednu cestu, a to je prostřednictvím přípisů ke správci daně, kdy často přikládají i vzor takového podání, kterým je možné nedoplatky zjistit. O praktickém přehledu aktuálních nedoplateků či přeplatků u správce daně v podobě daňové schránky se nezmiňuje nikdo.

Tento přehled aktuálních nedoplateků či přeplatků u správce daně je k dispozici takřka ihned, je pravidelně aktualizován, takže je možné sledovat např. zda již byl uhrazený nedoplatek zaúčtován a povinnost byla splněna. Díky této funkci daňového portálu se jednání se správcem daně zrychlilo a je pružnější.

Již není potřebné opakovaně psát přípisy, chodit osobně na příslušnou pobočku finančního úřadu či telefonovat. Telefonní spojení se správcem daně je navíc v současné době, kvůli ochraně osobních údajů, velice problematické.

Na závěr nutno říci, že by jednání s institucemi státní správy velice zrychlilo a subjektům usnadnilo složitou komunikaci to, kdyby podobnou funkci zavedla také správa sociálního zabezpečení. Ta sice disponuje tzv. *ePortálem České správy sociálního zabezpečení*, tento je určen spíše ke komunikaci s touto institucí, tedy k odesílání vyplněných formulářů a nefunguje zdaleka tak dobře, jako daňová schránka. Např. je zde zobrazeno pouze výše dlužného penále, bez žádné předchozí historie, která by mohla sloužit pro kontrolu a často jsou zde data také neaktuální, zpoždění bývá v rámci týdnů.

3.1.8 Archivace dokumentů

§ 75a odst. 2 ObchZ ukládal společnosti, která vstoupila do likvidačního procesu, že k výmazu z obchodního rejstříku, je nutné potvrzení územně příslušného státního oblastního archivu o tom, že subjekt, který je likvidován, s touto institucí řádně projednal archivování dokumentů, které během její činnosti vznikly.

NOZ již tuto povinnost neukládá a byla zrušena. Likvidátor je vázán jiným právním předpisem, a to konkrétně zákonem č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě. Dle § 11 odst. 2 tohoto zákona, je subjekt, který ukončuje svou činnost a žádá o zánik obchodní společnosti, povinen státní oblastní archiv informovat a nabídnout mu dokumentaci.

O které dokumenty má tato instituce zájem je uvedeno v příloze č. 1 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě. Jsou to:

- dokumenty na základě nichž obchodní společnost vznikla;
- zakladatelské dokumenty;
- dokumentace související se zánikem obchodní společnosti;
- rozhodnutí o zrušení obchodní společnosti, likvidaci a zániku obchodní společnosti;
- návrh na výmaz obchodní společnosti z obchodního rejstříku;
- notářské zápisy související s činností obchodní společnosti;
- výroční zprávy obchodní společnosti;
- zprávy o provedených auditech obchodní společnosti;
- dokumenty související s dlouhodobým majetkem obchodní společnosti;

- dokumenty související s ochrannými známkami obchodní společnosti;
- finanční záznamy, přijaté účetní doklady;
- mzdová agenda.

K archivaci ve státní instituci nebyly vybrány některé konkrétní účetní doklady, jako byly např. vystavené faktury. Dále nebyla vybrány některé dokumenty vztahující se k mzdové agendě. Pro archivaci těchto dokumentů byla vybrána soukromá společnost, která zajistila archivaci těchto dokumentů po nezbytně dlouhou dobu. Po uplynutí doby tyto dokumenty budou skartovány. Za tuto službu uhradil likvidátor specializované společnosti částku 6 050 Kč (Tass Prague, 2019).

3.1.9 Konečná finanční bilance

V předchozích kapitolách byly popsány jednotlivé kroky, které likvidátor v případě likvidace obchodní společnosti XYZ provedl. Na základě toho byla sestavena následná konečná finanční bilance.

Příjmy likvidačního procesu:

- Pokladní finanční hotovost 8 000 Kč;
- Finanční prostředky na bankovních účtech 47 000 Kč;
- Vracená kauce za ukončený pronájem 25 000 Kč;
- Uhrazená pohledávka 15 000 Kč.

Celkem 95 000 Kč.

Výdaje likvidačního procesu:

- Odměna likvidátora 24 200 Kč;
- Soudní poplatek za podání návrhu na vstup společnosti do likvidace 2 000 Kč;
- Soudní poplatek za podání návrhu na výmaz společnosti z obchodního rejstříku 2 000 Kč;
- Operativní leasing 10 257 Kč;
- Inzeráty v obchodním věstníku 2 178 Kč;
- Archivace dokumentů 6 050 Kč;
- Pokuta za neplnění povinností vůči správě sociálního zabezpečení 2 000 Kč;
- Správní poplatek za vydání bezdlužnosti u celní správy 100 Kč;
- Správní poplatek za vydání bezdlužnosti u správce daně 100 Kč;
- Pohledávka správce daně včetně penále 1 638 Kč;
- Notářský zápis 2 420 Kč;
- Drobné výdaje likvidátora (pošta, kancelářské potřeby) 782 Kč.

Celkem 51 305 Kč.

Po odečtení výše uvedených příjmů likvidačního procesu a výdajů tohoto procesu, pak hrubý likvidační zůstatek byl celkem 43 695 Kč.

Čistý likvidační zůstatek vznikne po odečtení srážkové daně ve výši 15 %, což je 6 555 Kč.

Čistý likvidační zůstatek je celkem 37 140 Kč.

3.1.10 Konečná zpráva o průběhu likvidace společnosti XYZ

Likvidátorem byly vykonány veškeré úkony likvidačního procesu týkající se likvidační podstaty a vypořádání se s věřiteli. V závěrečné fázi likvidačního procesu byla vypracována konečná zpráva o průběhu likvidace, a to dle § 205 NOZ.

Likvidátor sestavil konečnou účetní závěrku, která je součástí zprávy vypovídající o průběhu likvidačního procesu. Likvidátor sestavil návrh na rozdělení likvidačního zůstatku. Tyto dokumenty byly předány jedinému společníkovi obchodní společnosti XYZ. Tento je bez výhrad schválil.

3.1.11 Návrh na rozdělení likvidačního zůstatku

Likvidovaná obchodní společnost XYZ má pouze jednoho společníka, z toho důvodu nedošlo k dělení likvidačního zůstatku. Předchozí právní úprava, konkrétně dle § 75a odst. 1 ObchZ, ukládala likvidátorovi sestavit seznam společníků, kteří obdrželi podíl na likvidačním zůstatku.

Nová právní úprava povinnost sestavit seznam zrušila. V případě obchodní společnosti XYZ tato právní změna sice není podstatná, vzhledem k tomu, co už bylo uvedeno, že ve společnosti figuruje pouze jeden společník. Nicméně i tak z důvodu dílčího cíle této diplomové práce, je podstatné tuto změnu uvést.

Likvidátor potom, co provedl všechny administrativní úkony provázející likvidaci této společnosti, vypracoval konečnou zprávu o průběhu likvidace. Tato zpráva obsahuje také návrh na rozdělení likvidačního zůstatku. Jedná se tzv. čistý zůstatek, ze kterého je uhrazena srážková daň. Jediný společník likvidované společnosti XYZ je daňovým rezidentem České republiky, proto byla odvedena daň ve výši 15 %. Tuto daň odvádí plátce, tedy likvidovaná společnost. Vzhledem k tomu, že se jedná o jediného společníka, a tedy se zůstatek nedělí, proběhlo schválení návrhu na rozdělení likvidačního zůstatku bez námitek

Pokud by se jednalo o obchodní společnost s více společníky, bylo by nutné konání mimořádné valné hromady, kde by se návrh na rozdělení likvidačního zůstatku projednal. V případě, že společnost má pouze jednoho společníka, není možné svolat valnou hromadu, a tak tento rozhoduje sám, a to písemně formou veřejné listiny, tedy notářského zápisu.

3.1.12 Ukončení procesu likvidace společnosti XYZ

Posledním úkonem, ke kterému byl likvidátor smlouvou o výkonu funkce zavázán bylo podání návrhu na výmaz obchodní společnosti z obchodního rejstříku. Tento návrh je opět zpoplatněn částkou 2 000 Kč, které vybírá rejstříkový soud.

Součástí návrhu jsou také přílohy, které objasňují průběh likvidačního procesu. V případě likvidace obchodní společnosti XYZ to byly tyto dokumenty:

- zpráva o naložení s likvidační podstatou;
- mimořádná účetní závěrka sestavená na počátku likvidace, tedy ke dni předcházejícímu vstupu společnosti do likvidačního procesu;
- konečná účetní závěrka sestavená ke dni návrhu na vypořádání se s likvidačním zůstatkem;
- zahajovací účetní rozvaha sestavená likvidátorem na počátku procesu;
- inventarizační soupis jmění obchodní společnosti;
- potvrzení o zveřejnění inzerátů v obchodním věstníku;
- potvrzení od státního oblastního archivu;
- potvrzení od soukromé společnosti zajišťující archivaci ostatních dokumentů;

- notářský zápis o schválení konečné zprávy jediným společníkem;
- souhlas finančního úřadu s výmazem obchodní společnosti z obchodního rejstříku;
- souhlas celní správy s výmazem obchodní společnosti z obchodního rejstříku;
- prohlášení jediného společníka o neexistenci neukončených soudních sporů.

Po shromáždění vyjmenovaných dokumentů byl odeslán prostřednictvím datové schránky návrh na výmaz obchodní společnosti z veřejného rejstříku k Městskému soudu v Praze. Současně byly samostatně odeslány účetní závěrky, aby tyto byly uloženy do sbírky listin.

3.1.13 Obchodní společnost ABC

Likvidace obchodní společnosti na základě rozhodnutí soudu je nedobrovolné zrušení obchodní společnosti. Jak již bylo rozebráno v teoreticko-metodologické části, upravuje zákonné důvody pro rozhodnutí soudu, který likvidaci obchodní společnosti nařídí, NOZ i ZOK. Likvidace nařízená soudem má sankční povahu.

Soud zahájí řízení o nedobrovolném zrušení obchodní společnosti tehdy, nastane-li situace, že obchodní společnost porušuje právní předpisy natolik závažným způsobem, že je nutný zásah justice. Soud nejprve obchodní společnost vyzve, aby ve věci porušování platných právních předpisů sjednala nápravu. Pokud obchodní společnost tak neučiní, vydá soud rozhodnutí o zahájení likvidace této společnosti.

V následující části práce bude rozebrán likvidační proces obchodní společnosti, který byl zahájen na základě rozhodnutí soudu. Dle obchodního rejstříku (2019) byla obchodní společnost ABC notářským zápisem založena v roce 1998 a byla zapsána do veřejného rejstříku vedeného Městským soudem v Praze. Právní forma společnosti ABC je společnost s ručením omezeným. Předmětem podnikání obchodní společnosti je pronájem nemovitostí, bytů a nebytových prostor, pokud vedle pronájmu pronajímatelem nejsou poskytovány jiné než základní služby zajišťující řádný provoz nemovitostí, bytů a nebytových prostor.

Dále dle obchodního rejstříku (2019) obchodní společnost ABC disponuje základním kapitálem ve výši 100 000 Kč (slovy: stotisíkorunčeských). Základní kapitál byl vložen dvěma společníky, fyzickými osobami, kdy každý z těchto společníků splatil polovinu základního kapitálu. Společnost ABC má jednoho jednatele, kterým je jeden ze společníků. Jednatel za obchodní společnost jedná samostatně, k obchodnímu jménu společnosti připojuje svůj podpis.

3.1.14 Nařízení likvidace společnosti ABC soudem

Dle přílohy 1 této práce o zahájení zrušení obchodní společnosti ABC s likvidací rozhodl Městský soud v Praze, a to na začátku roku 2019. Společnosti ABC bylo zasláno usnesení Městského soudu v Praze. Toto usnesení obsahuje identifikaci obchodní společnosti včetně uvedení identifikačních údajů jejích společníků. Usnesením soud zahájil řízení o zrušení obchodní korporace s likvidací a jmenoval do funkce likvidátora. Současně vyzval obchodní společnost ABC, aby ve lhůtě 15 dnů uhradila soudní poplatek za nařízení likvidace.

Jak již bylo řečeno výše, soud nařídí nedobrovolnou likvidaci obchodních společností především na základě zjištění, že tato neplní své povinnosti, které ji ukládají právní předpisy. V konkrétním případě obchodní společnosti ABC se jednalo o nezveřejnění účetních závěrek.

Dle § 21a odst. 4 zák. č. 563/1991 Sb., o účetnictví, mají účetní jednotky, které jsou zapsané do veřejného rejstříku povinnost zveřejňovat účetní závěrky. Účetní závěrky jsou uloženy do sbírky listin veřejného rejstříku.

Obchodní společnost ABC nezaložila do sbírky listin vedené rejstříkovým soudem účetní závěrky za roky 2012, 2013, 2014, 2015 a 2016. Dle přílohy 1 byla dne 19.4.2018 obchodní společnost ABC vyzvána příslušným soudem, aby splnila svou povinnost a účetní závěrky do sbírky listin založila. Vyzvaná společnost na výzvu nereagovala. Poté co byla obchodní společnost vyzvána ke zveřejnění účetních závěrek a tato tak neučinila, i když ji to ukládají právní předpisy, vydal Městský soud v Praze rozhodnutí, že zahajuje řízení obchodní společnosti s likvidací. Současně Městský soud jmenoval likvidátora, a to z vedeného seznamu insolvenčních správců.

Jmenovaný likvidátor následně převzal likvidovanou společnost. Byli kontaktováni společníci obchodní společnosti ABC, jakož i jednatel této společnosti, který jak již bylo uvedeno výše je jeden ze společníků. Oba společníci mají trvalý pobyt mimo území České republiky. Pokusy o kontaktování nebyly úspěšné. V sídle společnosti tato nebyla známá. Nebylo možné zajistit účetní podklady pro sestavení mimořádné účetní závěrky.

Likvidátor zahájil jednání s institucemi státní správy, se zdravotními pojišťovnami a s bankou u které byl veden účet likvidované společnosti. Jako oprávnění pro jednání se všemi institucemi použil usnesení soudu o jeho jmenování. Likvidátorem bylo zjištěno, že obchodní společnost má jednoho zaměstnance, a to jednatele likvidované společnosti.

Dle interních databáze obchodní společnosti ABC (2019) likvidátor převzal od místně příslušného finančního úřadu, Pražské správy sociálního zabezpečení a Všeobecné zdravotní pojišťovny podklady likvidované obchodní společnosti ABC. Na základě shromážděných podkladů bylo zjištěno, že dlužné pojistné, jakož i nesplněná povinnost vůči správci daně činí 120 858 Kč. Dále likvidátor převzal výpis z bankovního účtu obchodní společnosti, který vykazoval záporný zůstatek ve výši 2 693 Kč.

Na základě výše uvedeného bylo osobou likvidátora rozhodnuto, že bude podán návrh na vstup obchodní společnosti ABC do insolvenčního řízení. A to z toho důvodu, že závazky likvidované obchodní společnosti převyšují její aktiva a nemůžou být splaceny z dohledatelných zdrojů. U likvidované společnosti ABC se tedy naplnilo jednoznačně to riziko likvidačního procesu, že tato nedisponovala dostatečnou výší aktiv.

3.1.15 Likvidační řízení reálných obchodních společností

V analyticko-praktické části práce byla rozebrána dvě likvidační řízení. V prvním případě šlo o dobrovolnou likvidaci, kdy se obchodní společnost rozhodla formálně ukončit svou činnost a existenci. Tento likvidační proces byl úspěšný a došlo k výmazu obchodní společnosti z veřejného rejstříku.

Na použitém příkladu bylo prezentováno, že složitost likvidačního procesu a jeho úspěšnost vždy závisí na povaze a výši aktiv likvidované společnosti. Pokud se jedná o společnost, jejíž majetková struktura je jednoduchá a jasně účetně dohledatelná, představuje likvidační řízení především administrativní práci a v takovém případě je možné, aby tuto činnost vykonával i člen statutárního orgánu, který nemusí mít hluboké právní, účetní či manažerské znalosti. Především u malých společností se tak lze vyhnout nákladům, které by jmenování likvidátora např. z řad soukromých firem, které se touto problematikou zabývají, přineslo. Ovšem vždy je nutné posoudit konkrétní příklad obchodní společnosti a nelze nezmínit, že jmenování zkušeného likvidátora může likvidační proces značně urychlit.

Návod na likvidaci obchodní společnosti, tak jak byl v této práci sestaven je univerzální. Dle představeného návodu je možné dosáhnout výmazu likvidované společnosti z veřejného rejstříku, čímž pádem bude likvidační proces úspěšný. Sestavený návod může sloužit i pro společnosti s rozsáhlou a složitou majetkovou strukturou, postup při vypořádávání se

s jednotlivými kroky likvidačního řízení bude vždy stejný, ale v takovém případě nelze než doporučit obrátit se na zkušeného likvidátora, který sestaví likvidační tým a provede obchodní společnost řízením. Tento názor zastává především autor Pelikán (2011, s. 12)

Dále bylo v analyticko-praktické části práce představeno nedobrovolné likvidační řízení, kdy o zrušení obchodní společnosti ABC rozhodl soud. Tento likvidační proces úspěšný nebyl, a to především proto, že nebylo možné kontaktovat zástupce likvidované společnosti a shromáždit účetní podklady obchodní společnosti. Pokud by byla situace jiná, postupovala by osoba likvidátora opět podle sestavených kroků, tak jak byly zde v předchozím textu představeny.

Příklad likvidačního řízení obchodní společnosti ABC byl v práci použit především proto, aby bylo osvětleno, jak nařízení nedobrovolné likvidace soudem probíhá. Obchodní společnost ABC nejprve obdržela výzvu, aby dostala svým povinností a napravila porušení právních předpisů, kterých se dopustila tím, že nezaložila účetní závěrky do sbírky listin. Obchodní společnost ABC nereagovala na výzvu, a tak bylo následně Městským soudem rozhodnuto o vstupu této společnosti do likvidačního řízení a jmenování osoby likvidátora.

Na základě výše uvedeného tedy bylo demonstrováno, že pokud obchodní společnost poruší své povinnosti a hrozí ji nedobrovolný vstup do likvidačního procesu, není tento stav nezvratný. V případě vyhovění výzvě soudu a napravení porušení právních předpisů, soud o vstupu obchodní společnosti do likvidačního procesu nerozhodne. Závěrem nutno podotknout, že pokud k takové situaci dojde a soud o nedobrovolné likvidaci rozhodne, je zvrácení takového rozhodnutí velmi problematické, což potvrzuje i advokátní kancelář Konečná & Zacha (2019).

3.2 Srovnání s průběhem likvidace před rekodifikací

Obchodní zákoník byl zrušen a pozbyl platnost ke dni 1.1.2014. Touto rekodifikací došlo ke zrušení právní úpravy likvidačního procesu obchodních společností. Konkrétně se jednalo o ustanovení § 70 až 75 ObchZ, které upravovaly obecnou rovinu likvidačního procesu.

Ustanovení § 88 až 92 ObchZ pak upravovala pravidla likvidace veřejné obchodní společnosti, právní předpisy pro likvidaci komanditní společnosti byly v ustanovení § 102 až 104 ObchZ, společnost s ručením omezeným byla likvidována dle § 151 až 153 ObchZ, akciová společnost pak dle § 218 až 220 ObchZ a poslední forma likvidované právnické osoby je družstvo, které upravovaly § 254 až 260 ObchZ.

Ke stejnému datu, tedy 1.1.2014 přestal platit také občanský zákoník a byl nahrazen NOZ. V původním občanském zákoníku tedy přestalo platit ustanovení § 20a zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, které se týkalo likvidačního procesu a jenž stanovovalo, že pro likvidační proces jiných právnických osob, než jsou právě obchodní společnosti, bude použito výše uvedených ustanovení ObchZ.

Rekodifikací českého soukromého práva nedošlo ke zrušení právní úpravy likvidací. Pouze bylo přeměněno a na úvod nutno říci, že minulá právní úprava byla vždy považována za zdařilou, a proto byla ve velké míře převzata.

Tento názor o zdařilosti předchozí právní úpravy ostatně uvádí i důvodová zpráva vydaná k NOZ, kde tvůrci NOZ potvrzují, že hlavní koncepce staré právní úpravy je převzata s menšími úpravami, týkajícími se zpřesňování některých institutů. Jediný vytýkaný problém minulé právní úpravy upravující likvidace obchodních společností byla všeobecná pravidla pro všechny druhy právnických osob a fakt, že dnes již už neplatná právní úprava byla koncipována jako generální, jejíž platnost se vztahovala na všechny typy právnických osob, je v rozporu s pojetím občanského zákoníku, a to za stavu, kdy je občanský zákoník ústředním kodexem soukromého práva v České republice. (Pilátová et al., 2017, s. 42-43)

Nový občanský zákoník upravuje likvidaci obchodních společností v ustanoveních § 187 až 209. Následně na tyto ustanovení navazuje právní úprava zákona o obchodních korporacích. Jsou to konkrétně pro obecná pravidla týkajících se obchodních korporací § 93 až 94 ZOK.

Veřejná obchodní společnost je upravena v § 113 ZOK. Dále společnost s ručením omezeným je upravena ustanoveními § 171, § 190, § 198 a § 215 ZOK. Daleko šířeji je upravena likvidace akciových společností, kterých se týkají ustanovení § 256, § 306, § 308, § 318, § 416, § 421, § 443, § 445, § 453, § 455 a § 549 až 551 ZOK. Poslední forma likvidace obchodních společností, likvidace družstev je právně upravena ustanoveními § 650, § 656, § 659, § 713, § 726, § 757, § 773 a § 777 ZOK.

Jaké jsou tedy konkrétní změny při porovnání výše uvedeného výčtu ustanovení, jež upravovaly a nyní upravují likvidační proces obchodních společností. Za velmi zdařilou, jež dle autorky Pilátové et al. (2017, s. 43) přispěla ke kýženému zrychlení celého procesu likvidace, je považována změna týkající se automatického dosazování likvidátora.

Důvodová zpráva vydaná autory NOZ uvádí, že právní úprava osoby likvidátora a výkon jeho funkce nebude zásadně měněna, ale pouze upřesněna. Jedním z upřesnění je tedy toto zautomatizování procesu dosazování osoby likvidátora. Jedná se o situaci, kdy obchodní společnost, která se rozhodne k dobrovolnému zrušení a hodlá vstoupit do procesu likvidace sama likvidátora nejmenuje a funkci tak nemá kdo vykonávat.

NOZ z důvodu předejití takové situace přichází s právní úpravou automatického dosazování. Přímo ze zákona je tak do funkce likvidátora dosazen člen statutárního orgánu obchodní společnosti, který pak tuto funkci vykonává do doby, než je osoba likvidátora jmenována. Toto nové pravidlo je výhodné nejvíce pro justici, které ubývá část její agendy, a právě z toho důvodu, dojde ke výše zmíněnému zrychlení celého likvidačního procesu. (Pilátová et al., 2017, s. 43)

Termín likvidační podstata je detailně vymezen v jedné z předchozích kapitolách této práce. Jedná se o nový termín, který nebyl v předchozí právní úpravě použit. Likvidační podstata je soubor majetku likvidované společnosti, s kterým je v procesu likvidace dále manipulováno.

V insolvenčním zákoně č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, je uveden párový pojem, což je majetková podstata. Současně je tento pojem užíván i v zákoně o bankách č. 21/1992 Sb. Základním účelem likvidace a plnění výkonu funkce likvidátora, je tedy zpeněžení likvidační podstaty.

Novou právní úpravou dostala osoba likvidátora přesnější vymezení jeho statusu v likvidované obchodní společnosti. Podíváme-li se na povinnosti, jež aktuální úprava osobě likvidátora ukládá, pak se jejich celkové pojetí nezměnilo. Byla zachována jeho povinnost obeznámit všechny věřitele likvidované obchodní společnosti, a to jak známých věřitelů, jejichž údaje je možno zjistit z účetních a obchodních dokladů společnosti, tak orgánů státní správy. (Pilátová et al., 2017, s. 43-44)

Změna v právní úpravě, kterou přinesla primárně praxe, je přínos § 205 NOZ. Toto ustanovení jasně vyjasňuje otázku, komu by měl likvidátor předkládat ke schválení dokumenty, které provází ukončení likvidačního procesu, tedy konečnou zprávu o likvidaci, ale také návrh na rozdělení likvidačního zůstatku mezi společníky obchodní společnosti či konečnou účetní závěrku.

Minulá právní úprava přinášela v této otázce mnoho sporů a interpretačních nedorozumění. NOZ tyto nejasnosti vyřešil, a to tím, že v uvedeném § 205 jasně vymezuje, že likvidátor předkládá dokumentaci ke schválení tomu, který jej ustanovil do funkce. Pokud se jedná

o případ, kdy likvidátora povolá do funkce soud, předkládá tento dokumenty ke schválení soudu.

Toto pravidlo patří do obecné roviny vymezení pravidel likvidačního procesu pro obchodní společnosti a je dále upřesňováno některými ustanoveními ZOK. ZOK pravidlo modifikuje hlavně proto, že společníkům nebo zainteresovaným členům obchodní společnosti musí být ponechána pravomoc rozhodnout o likvidačním zůstatku. (Pilátová et al., 2017, s. 44) Likvidační zůstatek, totiž představuje pro tyto osoby jejich majetkový nárok a jako k takovému, musí mít právo se k němu vyjádřit.

Likvidační proces pak byl dle nové právní úpravy také usnadněn ustanovením § 207 NOZ. Toto ustanovení definuje konec likvidačního procesu a předchází sporům, které by stanovení data, ke kdy je likvidační proces ukončen, mohlo přinést. § 207 NOZ předepisuje jasné pravidlo. *“Likvidace končí použitím likvidačního zůstatku, převzetím likvidační podstaty věřiteli, nebo jejím odmítnutím. Likvidátor podá do třiceti dnů od skončení likvidace návrh na výmaz právnické osoby z veřejného rejstříku.”*

Poslední uvedenou změnou, která pravděpodobně nemá takový dosah, jako výše uvedená obecná ustanovení, přece však je praktickým ulehčením situace je zrušení § 75a odst. 2 ObchZ. Dle tohoto ustanovení bylo k výmazu společnosti z obchodního rejstříku potřebné potvrzení územně příslušného státního oblastního archivu o tom, že likvidátor s touto institucí řádně projednal zabezpečení archivace dokumentů zrušované společnosti.

Vzhledem k nabytí platnosti NOZ byla tato povinnost, o doložení potvrzení ze státního oblastního archivu, zrušena a pro obchodní společnosti, které do likvidace vstoupily po datu 1.1.2014 již není platná.

V současné době dle platné právní úpravy platí pro likvidovanou obchodní společnost, potažmo pro osobu likvidátora, jen povinnost uvedená v zákoně č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě.

Dle § 11 odst. 2 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, je právnická osoba, která ukončuje svoji podnikatelskou činnost povinna příslušný státní oblastní archiv informovat o svém záměru a současně mu nabídnout dokumentaci, která v souvislosti s výkonem jeho činnosti vznikla. Typy těchto dokumentů, o které má státní oblastní archiv zájem, jsou uvedeny v příloze č. 1 zákona č. 499/2004 Sb. (Státní oblastní archiv v Plzni, 2019)

4 Závěr

Hlavním cílem diplomové práce bylo sestavit jednotlivé kroky likvidačního procesu obchodních společností dle platné judikatury tak, aby tyto dávaly ucelený návod k likvidačnímu procesu, který bude co nejefektivnější a formulovat doporučení pro společnosti, které hodlají či již vstoupily do likvidačního procesu.

Dílčím cílem diplomové práce bylo sestavení souhrnu změn, které přinesla nová judikatura platná od 1.1.2014, která změnila právní předpisy upravující likvidaci obchodních společností v České republice.

Diplomová práce byla rozdělena do čtyř hlavních kapitol. Po úvodní části následovala teoreticko-metodologická část, na tu navázala prakticko-analytická část a závěr. Na čtyři hlavní kapitoly navázaly jednotlivé podkapitoly, které podrobněji rozpracovávaly detaily likvidačního procesu obchodních společností.

Teoreticko-metodologická část byla v první řadě kompilací jednotlivých právních předpisů, které proces likvidace upravují. V této části byl likvidační proces rozpracován z teoretického hlediska tak, aby proběhl správně dle zákona. Byly zde definovány zásadní pojmy či jednotlivé kroky, bez nichž by likvidační proces nemohl být kompletní a úspěšný.

V druhé hlavní kapitole byly definovány jednotlivé úkony, které musí být osobou likvidátora provedeny v časové posloupnosti tak, aby následovaly logickou linku, která povede k naplnění cíle likvidace obchodních společností, tedy k zániku. Nejprve šlo o přijetí rozhodnutí o zrušení obchodní společnosti jejím statutárním orgánem, následně byla popsána osoba likvidátora, jaké podmínky na výkon této funkce právní předpisy stanovují. Následovalo podání návrhu na vstup obchodní společnosti do procesu likvidace, který je podáván k rejstříkovému soudu. Dále byl definován pojem likvidační podstata a uvedeny možnosti jejího zpeněžení. Pozornost byla také věnována vypořádání se s věřiteli, ať jsou to orgány státní správy či jiné instituce, jako bankovní domy nebo konkrétní dodavatelé apod. Následovalo rozebrání rozdělení likvidačního zůstatku a v konečné fázi podání návrhu na výmaz obchodní společnosti z veřejného rejstříku.

Jednotlivé výše popsané kroky likvidačního procesu byly doplněny o podkapitoly věnující se situacím, kdy likvidační proces nelze ukončit, kdy je nutné podat insolvenční návrh, protože likvidovaná obchodní společnost je v úpadku a kdy dochází k likvidacím na základě rozhodnutí soudu.

Poslední podkapitola teoreticko-metodologické části byla věnována popsané metodice práce. Tato podkapitola vysvětluje, jaké byly použity metody pro zpracování předloženého textu a shrnuje z jakých zdrojů bylo čerpáno. Zejména se jednalo o jednotlivé zákony, které se k likvidačnímu procesu vztahují a kterými se osoba likvidátora musí řídit.

Analyticko-praktická část je třetí hlavní kapitolou této diplomové práce. V této části byl zpracován likvidační proces konkrétních reálných obchodních společností. V prvním případě se jednalo o obchodní společnost, která do likvidačního procesu vstoupila na základě dobrovolného rozhodnutí statutárního orgánu. Byl následován logický rámec úkonů, které definovala teoreticko-metodologická část práce.

Jednalo se o poměrně jednoduchý případ likvidačního procesu. Likvidovaná obchodní společnost neměla v době vstupu do likvidace žádné zaměstnance a měla pouze finanční majetek. Avšak i tento případ posloužil vhodně k tomu, aby byly osvětleny reálné úkony, které je nutné pro zánik obchodní společnosti provést. Uvedený postup je univerzální, lze ho použít obecně na likvidaci obchodních společností. Složitost jednotlivých kroků, pak bude vždy záviset na povaze konkrétní obchodní společnosti, která hodlá do procesu likvidace vstoupit.

V druhém případě likvidované reálné společnosti se jednalo o nedobrovolnou likvidaci, kdy tato vstoupila do likvidačního procesu na základě rozhodnutí soudu. U této konkrétní obchodní společnosti k likvidačnímu řízení nedošlo, protože nedisponovala dostatečnou výší aktiv. Nicméně na příkladu bylo demonstrováno, jakým způsobem nařízení nedobrovolné likvidace soudem probíhá.

V analyticko-praktické části byly také uvedeny praktické rady, které vznikly v rámci absolvování likvidačního procesu reálné společnosti. Např. to byla práce s daňovou schránkou, kterou je možno zřídit u správce daně či komunikace se správou sociálního zabezpečení.

Poslední podkapitola analyticko-praktické části byla věnována nejzásadnějším změnám, které rekodifikace soukromého práva v České republice přinesla. Jednotlivé změny sice již byly zmiňovány v průběhu zpracování, přesto tato podkapitola je shrnula, a to včetně zrušených ustanovení předchozí judikatury.

Změny, které nová judikatura po rekodifikaci soukromého práva přinesla nejsou nijak zásadní. Předchozí judikatura byla dle důvodové zprávy tvůrců NOZ považována za zdařilou, nicméně změny nastaly. Byla pojmenována likvidační podstata, osoba likvidátora dostala přesnější vymezení a došlo k právní úpravě automatického dosazování osoby likvidátora v případě, že by jeho funkce zanikla. Což umožní zrychlení procesu likvidace, protože není nutné čekat na výběr nového, popř. svolání valné hromady, která ho do funkce jmenuje atd.

V analyticko-praktické části práce, kde je likvidována reálná společnost byla v tomto konkrétním případě jako osoba likvidátora jmenována právnická osoba. Dle staré právní úpravy by toto nebylo možné, protože osobou likvidátora mohla být pouze fyzická osoba.

Touto změnou s možností jmenovat právnickou osobu do funkce likvidátora se obzvláště ulehčil proces vypořádávání se s institucemi. Osoba likvidátora dříve musela být zaměstnancem firmy, aby mohla za svou funkci pobírat odměnu, což ztěžovalo odhlašování likvidované obchodní společnosti, jako zaměstnavatele, od příslušných institucí.

Předložená diplomová práce může sloužit jako návod pro likvidaci obchodních společností, stejně tak může sloužit jako praktický přehled nejdůležitějších kroků, se kterými je nutné se v likvidačním procesu vypořádat. Vypracovaný text navíc čtenáře seznamuje i s hypotetickými situacemi, tedy co dělat v případě, že likvidační proces nelze ukončit či kdy je osoba likvidátora povinna podat insolvenční návrh, protože likvidovaná obchodní společnost je předlužená.

V diplomové práci byla formulována doporučení, jak likvidovat obchodní společnost a díky rozebrání skutečného likvidačního řízení bylo možné uvést praktické poznatky, jako např. zrychlení řízení při jmenování právnické osoby do funkce likvidátora či jak komunikovat se správcem daně. Taktéž byla identifikována možná rizika procesu ukončení činnosti a zániku právnické osoby.

Literatura

Primární zdroje

Tass Prague s.r.o. *Interní databáze*. Praha, 2019.

Obchodní společnost XYZ. *Interní databáze*. Praha, 2019.

Obchodní společnost ABC. *Interní databáze*. Praha, 2019.

Odborná literatura

ČECH, P., ŠUK, P. *Právo obchodních společností*. Praha: Bova Polygon, 2016. ISBN 978-80-7273-177-0.

CHALUPA, I. *Komentovaná judikatura k s. r. o.* Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-074-8.

JOSKOVÁ, L., PRAVDA, P. *Zákon o obchodních korporacích s komentářem*. Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-4834-4.

JOSKOVÁ, L., ŠAFRÁNEK, J., ČOUKOVÁ, P., PRAVDA, P., PRAVDOVÁ, M. *Nová společnost s ručením omezeným*. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5837-4.

PELIKÁN, V. *Likvidace podniku*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3338-8.

PILÁTOVÁ, J., RICHTER, J., SIGMUND, A., TARANDA, P. *Likvidace obchodních společností*. Praha: Anag, 2017. ISBN 978-80-7554-101-7.

ROZEHNAL, A. *Obchodní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-524-1

Internetové zdroje

Advokátní kancelář Konečná & Zacha: *K (ne)možnosti zvrácení rozhodnutí o zrušení obchodní společnosti soudem [online]*. Praha: Konečná & Zacha, 2019 [cit. 2019-08-10]. Dostupné z WWW: <https://www.konecna-zacha.com/k-ne-moznosti-zvraceni-rozhodnuti-o-zruseni-obchodni-spolecnosti-rozhodnutim-soudu/>

BusinessInfo.cz: *Ekonomice se daří, přesto v Česku letos zřejmě zanikne rekordní počet firem [online]*. Praha: BusinessInfo.cz, 2018 [cit. 2019-04-10]. Dostupné z WWW: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/ekonomice-se-dari-presto-v-cesku-letos-zrejme-zanikne-rekordni-pocet-firem-116804.html>

Česká pošta: *Datový trezor [online]*. Praha: Česká pošta, 2019 [cit. 2019-04-10]. Dostupné z WWW: <https://www.ceskaposta.cz/sluzby/egovernment/doplňkové-sluzby-k-datovym-schrankam/datovy-trezor>

Daňový portál: *Přihlášení uživatele ke službám daňového portálu [online]*. Praha: Elektronické služby Finanční správy České republiky, 2019 [cit. 2019-04-10]. Dostupné z WWW: https://adisdis.mfcr.cz/adisc/adis/idpr_pub/auth/LoginPage.faces

Obchodní rejstřík: *Veřejný rejstřík a Sbírka listin [online]*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 2019-04-10]. Dostupné z WWW: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik>

Obchodní věstník: *Upozornění pro zadavatele inzerce v OV [online]*. Praha: Economia, a.s., 2019 [cit. 2019-04-10]. Dostupné z WWW: <https://ov.ihned.cz/>

Státní oblastní archiv v Plzni: *Likvidace zanikající společnosti [online]*. Plzeň: Státní oblastní archiv v Plzni, 2019 [cit. 2019-04-10]. Dostupné z WWW: <http://www.soaplzen.cz/nejcastejsi-dotazy>

Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky: *Informace pro zaměstnavatele [online]*. Praha: Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky, 2019 [cit. 2019-04-10]. Dostupné z WWW: <https://www.vzp.cz/platci/informace/zamestnavatel>

Zákony

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 315/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 142/1996 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 586/1992 Sb., České národní rady o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Ostatní právní předpisy

Český účetní standart pro podnikatele č. 021, Některé postupy v účetnictví při vyrovnání, nuceném vyrovnání, konkursu a likvidaci

Nařízení vlády č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku, veřejných rejstříků právnických a fyzických osob a evidence svěřenských fondů a evidence údajů o skutečných majitelích

Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví

Vyhláška č. 485/2000 Sb., o výši odměny správců podniku, způsobu jejího určení a určení náhrady jejich hotových výdajů

Vyhláška č. 479/2000 Sb., o odměně a náhradě hotových výdajů likvidátora a člena orgánu společnosti jmenovaného soudem

Příloha 1 Usnesení Městského soudu v Praze

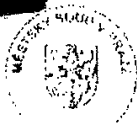
zapsáno dne: [redacted]

vyřazeno dne: [redacted]

je vykonáno dne: [redacted]

Číslo jednací: [redacted]

v Praze
dne [redacted]

USNESENÍ

Městský soud v Praze rozhodl samosoudkyně [redacted] ve věci obchodní korporace [redacted], za účasti: 1 [redacted] a 2 [redacted] o zrušení obchodní korporace s likvidací a jmenování likvidátora

t a k t o:

- I. Soud zahajuje řízení o zrušení obchodní korporace s likvidací a jmenování likvidátora.
- II. Obchodní korporace [redacted] a nařizuje se její likvidace.
- III. Likvidátorem obchodní korporace [redacted] se jmenuje [redacted]
- IV. Obchodní korporace [redacted] je povinna zaplatit na účet Městského soudu v Praze soudní poplatek ve výši 2.000,- Kč ve lhůtě 15 dnů od právní moci tohoto usnesení, číslo účtu: 3703-2928021/0710, variabilní symbol: [redacted]
- V. Žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í:

Shora uvedená obchodní korporace je zapsána v obchodním rejstříku vedeném zdejším soudem v oddílu C, vložka 62380.

Soudu je známo z úřední činnosti, že obchodní korporace nezaložila do sbírky listin povinné dokumenty, konkrétně účetní závěrky za účetní období roku 2012, 2013, 2014, 2015 a 2016, jakkoli byla ke splnění této povinnosti vyzvána zdejším soudem jako soudem rejstříkovým dne 19. 4. 2018. Společnost na výzvu nereagovala.

Podle § 72 odst. 1 zák. č. 304/2013 Sb. zapsaná osoba předloží bez zbytečného odkladu od vzniku rozhodné skutečnosti rejstříkovému soudu listiny zakládající do sbírky listin.

Podle ust. § 66 písm. c) zák. č. 304/2013 Sb. sbírka listin obsahuje výroční zprávy, řádné, mimořádné a konsolidované účetní závěrky, nejsou-li součástí výroční zprávy, stanoví-li povinnost jejich uložení do sbírky listin zákon upravující účetnictví osob a vyžaduje-li jejich vyhotovení jiný zákon, návrh rozdělení zisku nebo vypořádání ztráty a jejich konečnou podobu, nejsou-li součástí účetní závěrky, a zprávu auditora o ověření účetní závěrky.

Podle § 21a odst. 4 věta první zákona o účetnictví účetní jednotky, které se zapisují do obchodního rejstříku, zveřejňují účetní závěrku a výroční zprávu jejich uložení do sbírky listin obchodního rejstříku podle zvláštního právního předpisu, přitom účetní závěrka může být uložena jako součást výroční zprávy.

Podle ust. § 104 zák. č. 304/2013 Sb. předseda senátu může uložit pořádkovou pokutu zapsané osobě také tehdy, jestliže neuposlechla výzvy rejstříkového soudu, aby mu sdělila skutečnosti nebo předložila listiny potřebné k rozhodnutí v řízení zahájeném bez návrhu nebo aby mu předložila listiny, které podle tohoto nebo jiného zákona mají být založeny do sbírky listin; pořádkovou pokutu lze uložit do výše 100.000,-- Kč.

Podle ust. § 105 zák. č. 304/2013 Sb. neplní-li zapsaná osoba povinnosti podle § 104 opakovaně nebo může-li takové neplnění mít závažné důsledky pro třetí osoby a je na tom právní zájem, může rejstříkový soud i bez návrhu zahájit řízení o zrušení zapsané osoby s likvidací; rejstříkový soud na tuto skutečnost zapsanou osobu upozorní a poskytne jí přiměřenou lhůtu k odstranění nedostatků.

Podle ust. § 106 odst. 1 zák. č. 304/2013 Sb. za neuposlechnutí výzvy podle § 104 se závažnými důsledky pro třetí osoby se považuje zejména nepředložení aktualizovaných listin podle § 66 písm. a) až c) a j).

Neuložení účetních závěrek do Sbírky listin za více účetních období soud posoudil za porušení povinnosti, čímž je dán důvod pro zrušení společnosti stanovený zákonem ve smyslu ust. § 172 odst. 1 písm. d) občanského zákoníku v návaznosti na ust. § 105 zák. č. 304/2013 Sb. Zakládací povinnost společnost nesplnila ani ve lhůtě dle výzvy rejstříkového soudu, jakkoli byla rejstříkovým soudem upozorněna, že tato lhůta je současně lhůtou k odstranění důvodu pro zrušení společnosti; podle ust. § 172 odst. 2 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, umožňuje-li zákon soud zrušit právnickou osobu z důvodu, který lze odstranit, soud ji před vydáním rozhodnutí stanoví přiměřenou lhůtu k odstranění nedostatků. Tato podmínka byla splněna výzvou rejstříkového soudu dle § 105 zák. č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, jak je uvedeno shora.

Soud tedy rozhodl o zrušení společnosti a jmenování likvidátora, a to bez nařízení jednání (§ 89 odst. 1 zák. č. 292/2013 Sb.), když v souzené věci nebylo třeba dokazování provádní skutečnost, že společnost neplní opakovaně ani po výzvě soudu zakládací povinnost do sbírky listin je soudu známa z jeho činnosti.

Podle § 191 odst. 1 a odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb. soud jmenuje likvidátora právnické osobě v případě, že rozhodl o jejím zrušení. Nebyl-li podán jiný návrh či nelze-li návrhu vyhovět, může soud při postupu podle odstavce 1 nebo 2 likvidátorem jmenovat i bez jeho souhlasu členský statutární orgán.

Soudu je však známo z jeho činnosti jako soudu, který vede obchodní rejstřík, že jako statutární orgán obchodní korporace je v obchodním rejstříku zapsána osoba s trvalým pobytem mimo území České republiky. Soud proto postupoval podle ust. § 191 odst. 4 občanského zákoníku a jmenoval likvidátora z osob zapsaných do seznamu insolvenčních správců.

Povinnost k zaplacení soudního poplatku ve výši 2.000,-- Kč soud uložil obchodní korporaci podle § 2 odst. 1 písm. e) zákona č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích, položky 11, odst. 1 písm. e) sazebníku.

Výrok o náhradě nákladů je odůvodněn ust. § 23 zák.č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

Poučení: Proti výroku I. tohoto usnesení není odvolání přípustné.
Proti výrokům II., III., IV. a V. tohoto rozhodnutí lze podat odvolání do 15 dnů od jeho doručení k Vrchnímu soudu v Praze prostřednictvím zdejšího soudu.

V Praze dne [redacted]

[redacted]
[redacted]
[redacted]

[redacted]
[redacted]